
2018

VIII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ НАУКИ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ ТА АЗІЇ

30 вересня 2018 р.

Переяслав-Хмельницький

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»

молодіжна громадська організація
«НЕЗАЛЕЖНА АСОЦІАЦІЯ МОЛОДІ»

студентське наукове товариство історичного факультету
«КОМІТЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ ТА СУЧАСНОСТІ»

МАТЕРІАЛИ

VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
**«Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки
в країнах Європи та Азії»**

30 вересня 2018 р.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ УКРАИНЫ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ ВЫСШЕЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ
«Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет
имени Григория Сковороды»

молодежная общественная организация
«НЕЗАВИСИМАЯ АССОЦИАЦИЯ МОЛОДЕЖИ»

студенческое научное общество исторического факультета
«КОМИТЕТ ИССЛЕДОВАНИЯ ИСТОРИИ И СОВРЕМЕННОСТИ»

МАТЕРИАЛЫ

VIII Международной научно-практической интернет-конференции
**«Проблемы и перспективы развития современной науки
в странах Европы и Азии»**

30 сентября 2018 г.

СБОРНИК НАУЧНЫХ РАБОТ

Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «**Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії**» // Збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2018 р. – 62 с.

Материалы VIII Международной научно-практической интернет-конференции «**Проблемы и перспективы развития современной науки в странах Европы и Азии**» // Сборник научных трудов. – Переяслав-Хмельницький, 2018 г. – 62 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

В.П. Коцур,

доктор історичних наук, професор, дійсний член НАПН України,
ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

В.П. Коцур,

доктор исторических наук, профессор, действительный член НАПН Украины, ректор ГВУЗ «Переяслав-Хмельницький государственный педагогический университет имени Григория Сковороды».

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

С.М. Рик – к.ф.н., доцент;

Г.Л. Токмань – д.п.н., професор;

Н.В. Ігнатенко – к.п.н., професор;

В.В. Куйбіда – к.біол.н., доцент;

В.А. Вінс – к.псих.н.;

Ю.В. Бобровнік – к.і.н.;

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

С.М. Рик – к.ф.н., доцент;

Г.Л. Токмань – д.п.н., професор;

Н.В. Ігнатенко – к.п.н., професор;

В.В. Куйбіда – к.біол.н., доцент;

В.А. Вінс – к.псих.н.;

Ю.В. Бобровнік – к.і.н.;

Члени оргкомітету інтернет-конференції:

Ю.В. Бобровнік,

А.П. Король,

Ю.С. Табачок.

Члены оргкомитета интернет-конференции:

Ю.В. Бобровнік,

А.П. Король,

Ю.С. Табачок.

Упорядники збірника:

І.В. Тиха,

А.М. Вовкодав.

Составители сборника:

Ю.В. Бобровнік,

А.М. Вовкодав.

СЕКЦІЯ: ГЕОГРАФІЯ ТА ГЕОЛОГІЯ

Наталія Терещенко
(Кам'янське, Україна)

ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ЛІСОВОГО ФОНДУ ПЕТРИКІВСЬКОГО РАЙОНУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Завданням роботи полягало дослідження лісового фонду на території Петриківського району Дніпропетровської області. Розглянуті лісництва, що територіально розташовані в межах Петриківського району, а також землі, зайняті під лісами, які не входять до складу відповідних державних підприємств. Ці землі належать окремим землевласникам та користувачам та мають різне цільове призначення.

Лісовий фонд Петриківського району підпорядковано чотирьом лісництвам [1]: Шульгівське лісництво площею 3535 га, Радянське лісництво площею 3547 га, Курилівське лісництво площею 4043 га, Миколаївське лісництво площею 1468 га.

Проте в межах району існують землі, зайняті лісовими культурами, які не підпорядковані лісовим господарствам, а належать іншим землевласникам і користувачам та сільським радам району [2]. Всього в Петриківському районі 15582 га підпорядковано лісництвам, а 5463 га - іншим землевласникам і користувачам. Під лісовими культурами знаходиться 21 045 га, 60% лісових культур зростає на землях лісництв, 20% на землях, які не належать лісництвам та 20% під інші землі лісництва, як проаналізовано за рисунком 1.

Найбільш поширеними за площею деревними породами першого порядку є сосна (включаючи її види), тополя (включаючи її види) та акація біла. Площі, які займають відповідні породи дерев, представлено на рисунку 2.

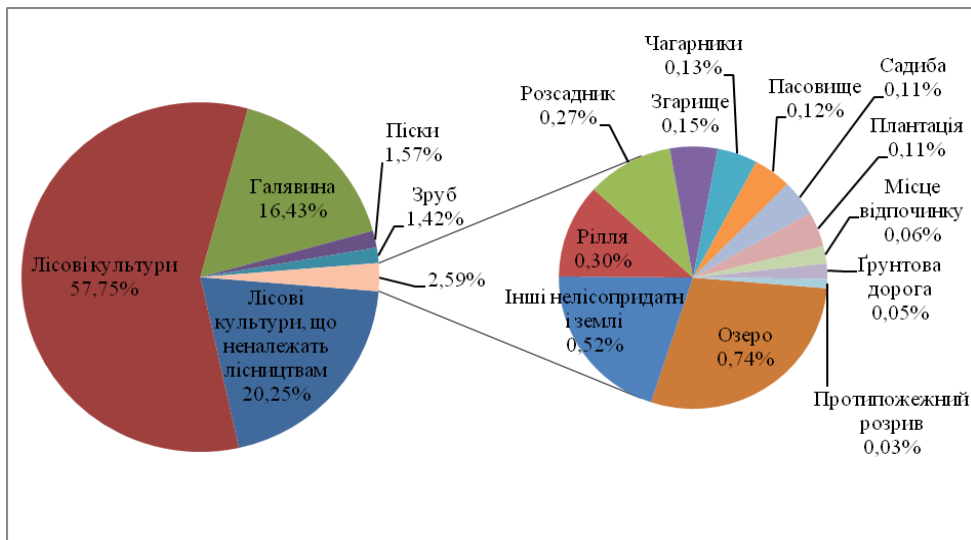

Рисунок 1 – Характеристика земель лісового фонду Петриківського району

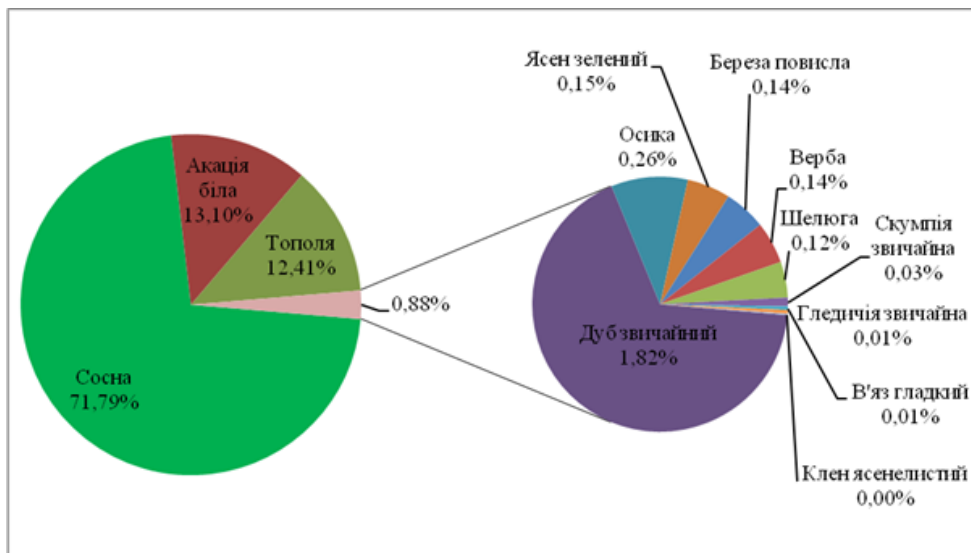

Рисунок 2 – Площі, які займають породи дерев лісництв Петриківського району

Групи віку деревостанів Петриківського району знаходяться в межах від I до VIII. Розподіл площ відповідної групи віку представлено в таблиці 1. Найбільші площі займають молодняки групи віку (67% від всієї площі) та пристигаючі (31% від всієї площі), а найменше середньовікова група – менше 5%.

Таблиця 1 – Розподіл за віком площ лісового фонду лісництв Петриківського району

Група віку	Домінантні породи	Площа, га
Молодняки I класу I-II	Сосна звичайна	1923
Молодняки II класу III-IV	Сосна звичайна	9924
Середньовікові V-VI	Акація біла Сосна звичайна	435
Пристигаючі VII-VIII	Тополя чорна Акація біла	5499

Для деревостанів Петриківського району характерні класи бонітету лісу від I до V, як зазначено в таблиці 2, при цьому більшу частину формують найбільш продуктивні ліси I, IA, IB, IB класу бонітету, які складаються з сосни (включаючи її види), акації білої. Середньої продуктивні ліси (II та III класу бонітету) займають близько 45% усіх земель лісового фонду та сформовані сосною (включаючи її види), тополею (включаючи її види), акацією білою, найменш продуктивні ліси (IV та V класу бонітету), що займають менше 10 % площ лісового фонду формуються переважно тополею (включаючи її види).

Таблиця 2 – Розподіл площ лісового фонду Петриківського району за класами бонітету деревостанів

Клас бонітету	Площа, га
I	1647
IA	1429
IB	1338
IB	110
II	1340
III	636
IV	385
V	42

Для земель лісового фонду Петриківського району характерна середня (65% від загальної площі земель), висока (20% від загальної площі земель) та низька (15% від загальної площі земель) рекреаційна оцінка, як позначено в таблиці 3. При цьому закриті простори сосни (включаючи її види), тобто безпосередньо лісові масиви, характеризуються усіма класами рекреаційної оцінки. Напіввідкриті простори формуються сосною (включаючи її види), тополею (включаючи її види), акацією білою та переважно мають середню та низьку рекреаційну оцінку, а відкриті простори формуються переважно сосною звичайною та мають високу рекреаційну оцінку.

Таблиця 3 – Розподіл площ лісового фонду Петриківського району згідно їх рекреаційної оцінки, га

Рекреаційна характеристика	Рекреаційна оцінка		
	Висока	Середня	Низька
Відкриті простори	405	207	81
Напіввідкриті простори	677	2 381	1 014
Закриті простори	2 216	8 103	1 442

В межах Петриківського району присутні усі п'ять класів стійкості земель, які розподіляються за п'ятьма стадіями дигресії, кількісний розподіл яких за площею наведено в таблиці 4. Найбільш стійкими землями визначено ті, на яких зростають сосна звичайна та акація біла, до найменш стійких – дуб звичайний. З наведеної таблиці видно, що найбільшу частку земель складають землі, на яких зростають дерева які всихають або мають слабкі ознаки життєздатності (третій – четвертий клас стійкості), що особливо небезпечно та погрожує втратою для таких високо декоративних порід як сосна звичайна та сосна кримська. Проте небезпека не загострюється, а навпаки присутня ймовірність самостійного відновлення лісових екосистем, враховуючи початкову та середню стадію дигресії земель, що характеризується незначним порушенням земель (до 10-15%), але проникненням лугових і навіть рудеральних видів під покрівлю, переважно соснового лісу.

Таблиця 4 – Розподіл площ згідно класу стійкості та стадії дигресії земель лісового фонду Петриківського району, га

Клас стійкості	Стадії дигресії				
	Перша	Друга	Третя	Четверта	П'ята
Перший	26	26	-	-	-
Другий	2 412	1 492	251	16	-
Третій	3 219	2 902	1 332	-	-
Четвертий	1 779	2 274	1 410	-	-
П'ятий	289	128	197	58	30

У ході роботи було проаналізовано чотири лісництва та не підпорядковані землі за таксаційною

характеристикою. Проведено по кожному лісництві аналіз розподілу площ земель зайнятих під лісові культури та встановили що найбільше земель зайнято під лісові культури в Шультівському лісництві 7279 га. Згідно розподілу площ зайнятими лісовими породами з'ясували що найбільш поширеними деревними породами першого порядку Петриківського району за площею є сосна (включаючи її види), тополя (включаючи її види) та акація біла.

Література:

1. Проект організації і розвитку лісового господарства ДП «Дніпродзержинське лісове господарство». Таксаційний опис, відомості поквартальних підсумків. – Покотилівка: УДПЛВО ДП «Харківська державна лісовпорядна інспекція». – 2014. – 138 с.
2. Ситник С.А. Лісівничо-таксаційний аналіз лісів Дніпропетровської області / С.А. Ситник, В.М. Ловинська, В.М. Величко // Вісник Дніпропетровського університету. Біологія, екологія. – 2013. 21(2). – С. 76-82.

Науковий керівник:

кандидат технічних наук, Непошивайленко Наталія Олександрівна.

СЕКЦІЯ: ЕКОЛОГІЯ

Анна Каешко
(Гомель, Беларусь)

**ХИМИЧЕСКОЕ ПРОИЗВОДСТВО СТЕКОЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ НА ПРИМЕРЕ
ОАО «ГОМЕЛЬСТЕКЛО»**

Стеклом называют амфотерные тела, получаемые путем переохлаждения расплава независимо от их химического состава и температурной области затвердевания и обладающие в результате постепенного увеличения вязкости механическими свойствами твердых тел.

Стекло – одно из самых химически стойких материалов. Высокая химическая устойчивость к различным агрессивным средам – одно из лучших свойств силикатных стекол. Но если рассматривать весь диапазон возможных стеклообразованных систем, то их химическая устойчивость может изменяться в очень широких пределах от предельно устойчивого кварцевого стекла до растворимого щелочно-силикатного.

Химической устойчивостью называют способность стекол и ситаллов противостоять разрушающему действию воды и химических реагентов, влаги и газов. Это одно из важнейших свойств стекла.

По механизму действия на стекло химические реагенты можно разделить на две группы. К первой группе относятся реагенты с $pH \leq 7$: вода, растворы кислот (кроме плавиковой HF и ортофосфорной H_3PO_4), влажная атмосфера. Ко второй группе относят реагенты с $pH \geq 7$, т.е. растворы щелочей, карбонатов и т.п. К этой же группе относятся фосфорная и плавиковая кислота [1, с. 140].

Важными этапами производства изделий из стекла являются подготовка сырьевых материалов и приготовление стекольной шихты.

Сырьевыми материалами для получения стекла являются: песок кварцевый, сода кальцинированная, мел, доломит, полевоы шпат, сульфат натрия, уголь каменный или антрацит, стеклобой.

Все стадии процесса стекловарения тесно связаны между собой, и на практике некоторые из них протекают не в строгой последовательности, а одновременно, например, процессы силикатообразования и стеклообразования или процессы осветления и гомогенизации [2, с. 8].

В начале силикатообразования изменяется физическое состояние материалов шихты: испаряется влага; гидраты и соли разлагаются с выделением газов; сульфат натрия и кремнеземистые материалы (кварц, песок) подвергаются полиморфным превращениям [2, с. 10].

В результате исследования были проведены расчеты содержания массовой доли нерастворимого остатка в шихте, которые представлены в таблице 1.

Таблица 1 – Содержание нерастворимого остатка в шихте

№	Влажная навеска, г	Сухая навеска, г	Нераст. остаток после сушки + тигль, г	Вес тигля, г	Нераст. остаток, г	Массовая доля нерастворимых в 0,5М растворе HCl компонентов шихты, %
1	2,9072	2,8008	15,4540	13,7030	1,7510	62,52%
2	2,9150	2,8077	14,0840	12,3280	1,7560	62,54%
3	2,9097	2,8038	14,7964	13,0425	1,7539	62,55%

В таблице показано содержание массовой доли нерастворимого остатка в шихте, которое составило 62,52 %; 62,54 %; 62,55 %. Содержание нерастворимого остатка в шихте соответствует заданному рецепту шихты. Таким образом, основными факторами, определяющими стабильность выдерживания заданного рецепта шихты, являются соблюдение требуемой точности дозирования и своевременная корректировка рецепта шихты при изменении состава сырьевых материалов.

Были проведены расчеты массовой доли нерастворимых в 0,5 М растворе HCl компонентов шихты, которые представлены в таблице 2.

Таблица 2 – Содержание массовой доли нерастворимых в 0,5 М растворе HCl компонентов шихты

№ п/п	Результаты анализов, %		Категория шихты
	Нерастворимый остаток		
	Фактически	Отклонение	
1	62,52	+ 0,03	I
2	62,54	+ 0,05	I
3	62,55	+ 0,06	I

Задано по рецепту – 62,49%

В ходе расчетов нерастворимого остатка в шихте были проведены результаты анализов, которые показывают, что категоричность шихты соответствует I категории. Она является однородной и пригодной для использования. Категоричность шихты определяется по заданному отклонению в положительную или отрицательную сторону, при температуре 41 °С и с определенной влажностью.

Результаты химических исследований показали, что шихта соответствует всем требованиям качества для стекла. По изученным показателям шихту можно отнести к I категории, из этого следует, что состав шихты является однородным и пригодным для производства стекла. Величина абсолютной ошибки (отклонение « + » или « - ») определяется как разность между теоретически рассчитанным составом шихты и составом, полученным в результате испытаний. Нарушение однородности шихты является причиной многих пороков стекла: полосности, плохого отжига, повышенной хрупкости, пониженной термостойкости и прочности. В результате этих пороков увеличивается бой и брак, уменьшается выход годной продукции.

На качество шихты влияют также постоянство химического состава компонентов, дисперсность компонентов и их влажность, точность взвешивания, совершенство перемешивания, условия хранения и перемещения шихты к месту загрузки.

Литература:

1. Бобкова, Н.М. Химическая технология стекла и ситаллов: практикум / Н.М. Бобкова, Л.Ф. Папко. – Минск: БГТУ, 2005. – 196 с.
2. Власова, С. Г. Основы химической технологии стекла: учеб. пособие / С. Г. Власова. – Екатеринбург: Изд-во Урал.ун-та, 2013. – 108 с.

Научный руководитель:

доцент, кандидат химических наук Пантелеева Светлана Михайловна.

**Альона Лупіна
(Кам'янське, Україна)**

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ СКЛАДУ ПРОДУКТІВ НА СТАН ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДЛІТКІВ МІСТА КАМ'ЯНСЬКЕ

Мета роботи полягає у визначенні залежності режиму та складу харчування на фізичний стан та розвиток підлітків на прикладі м. Кам'янське.

Предмет дослідження – стан здоров'я й фізичний розвиток підлітків та склад харчових продуктів, що вони вживають.

З метою вивчення ступеню фізичної підготовки і стану здоров'я, якості і способу життя, наявності шкідливих звичок та відношення до свого здоров'я проведено відбір серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів м. Кам'янське за допомогою аналітичного тесту, що складається з 20 питань. За результатами тесту, респонденти розподіляються на дві групи.

До групи 1 віднесено респондентів, результати аналітичного тесту яких складають більше 20 балів з 40 можливих. Вони регулярно займаються спортом, дотримуються денного режиму та правил поведінки, тобто ведуть здоровий спосіб життя, а також не мають генетичних хвороб.

Групу 2 складають респонденти з кількістю балів до 20 включно, які не стежать за тривалістю свого сну, кількістю часу, проведеного за комп'ютером, телевізором і телефоном, якістю харчування і кількістю споживання води. Деякі з респондентів цієї групи мають хронічні захворювання, вони не стежать за своїм здоров'ям та не займаються спортом.

Таким чином, до першої групи надійшли респонденти, які ведуть здоровий спосіб життя, до другої – ті, що не дотримуються здорового способу життя.

За допомогою індивідуальної анкети-меню отримано дані щодо меню та режиму харчування кожного з респондентів кожної групи. На основі цих результатів та за допомогою даних хімічного складу та енергетичної цінності харчових продуктів, розраховано добове споживання білків, жирів, вуглеводів, енергії, вітамінів та мінералів для кожного з респондентів.

За допомогою нормативів цінності харчових продуктів було порівняно розрахункові результати з нормативами. Порівняння отриманих результатів розрахунків з відповідними нормативами на прикладі кількості білків, жирів, вуглеводів та енергетичної цінності, наведено на рисунку 1.

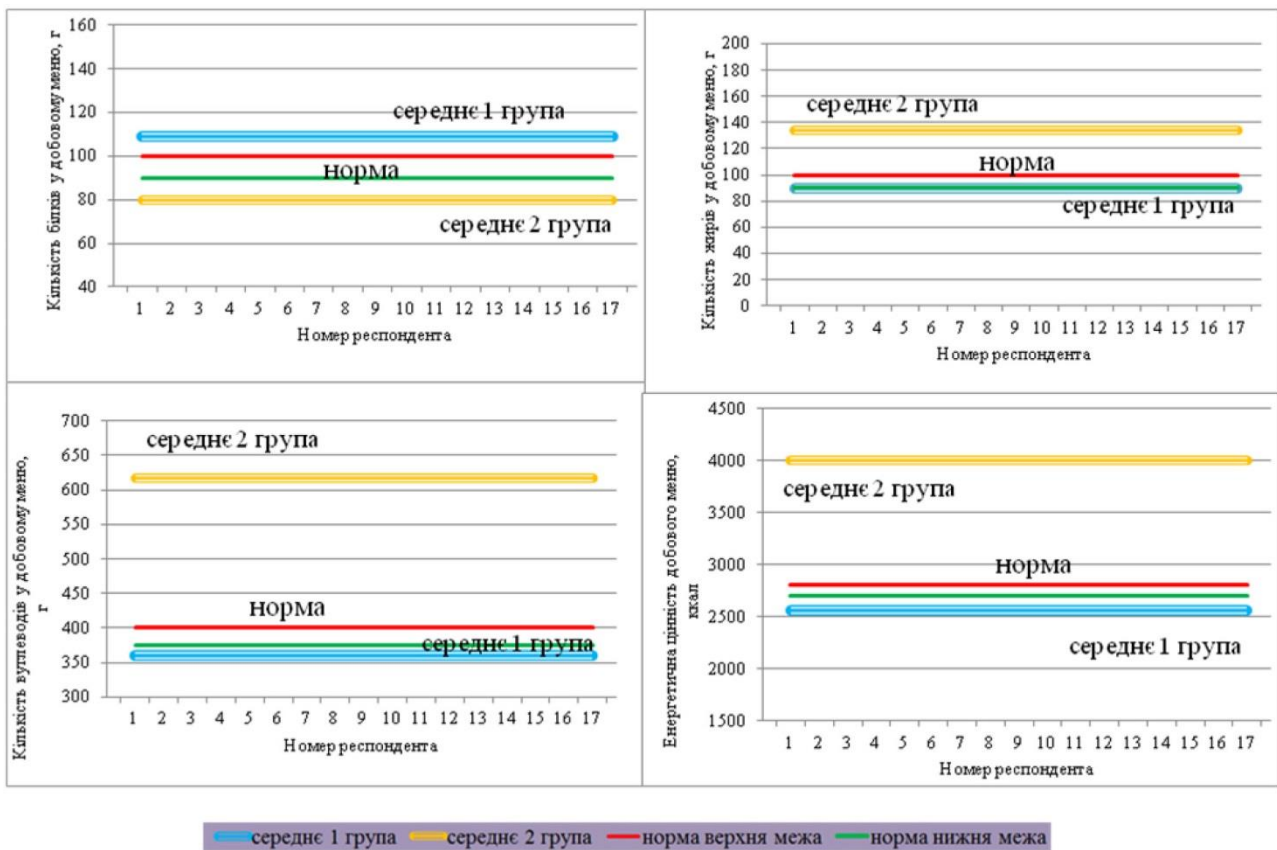

Рисунок 1 – Порівняння результатів розрахунків кількості білків, жирів, вуглеводів та енергетичної цінності з відповідними нормативами

Як видно із наведених діаграм, респонденти першої групи вживають переважно білкову їжу, проте у цієї групи середні показники по вживанню вуглеводів замалі, а жирів на рівні нижчої межі норми, тому і рівень енергетичної цінності добового меню нижчий норми. У харчуванні респондентів другої групи переважають вуглеводи та жири, саме тому показники добової кількості калорій перевищують норму у 1,5 рази.

Аналізуючи отримані дані, можна зробити висновок, що недостатній рівень вуглеводів респондентів першої групи може призвести до негативних наслідків. Цим підліткам необхідно збільшити вживання продуктів з більшим складом вуглеводів. Проте через надмірне вживання жирів та вуглеводів, респонденти другої групи отримують вдвічі більше калорій, що негативно впливає на стан їх здоров'я. Для запобігання цього ризику, рекомендовано знизити споживання продуктів з великим вмістом жирів та вуглеводів, а збільшити вживання білкових продуктів.

Подібним чином проаналізовано відповідність нормативам вживання вітамінів та мінералів. Середні показники респондентів першої групи показують, що вони споживають достатню кількість вітамінів, таких як вітамін Е, В₁, В₂, В₆, В₁₂, РР і мінеральних речовин, а саме кальцію, фосфору, магнію, заліза. Проте вітамінів А, Д, С, К та мінеральних речовин – селену, міді, цинку, йоду в їх раціоні недостатньо. Виходячи з результатів розрахунків, респонденти другої групи вживають перевищену кількість вітаміну РР, та добову потребу заліза. Проте респонденти цієї групи недоотримують вітаміни – А, Д, Е, К, В₁, В₂, В₆, В₁₂, С та мінеральні речовини – кальцію, фосфору, магнію, селену, міді, цинку, йоду.

Респонденти обох груп споживають недостатню кількість А, Д, С, К, селену, міді, цинку та йоду. Рекомендоване споживання яєць, молока, моркви, печінки, риби, овочів та фруктів, особливо цитрусових, хліб з цільнозернового борошна та з висівками. Оскільки респонденти другої групи споживають недостатню кількість вітамінів та мінеральних речовин, їм особливо рекомендоване споживання бобових, арахісу, насіння та олію соняшника, грецького горіху, злакових, молока та рибних продуктів, овочів та фруктів.

З метою вивчення рівня фізичної підготовки респондентів, під керівництвом головного лікаря міського медичного центру здоров'я та медицини м. Кам'янське, проведено функціональні тести з кожним респондентом, а саме проба Штанге, тест Руф'є та тест на визначення адаптаційного потенціалу [1].

Проба Штанге використовується для судження про кисневе забезпечення організму та характеризує також загальний рівень тренуваності людини. Аналізуючи результати проби Штанге респондентами першої групи спостерігався позитивний результат, у другій групі цей результат також знаходиться в межах норми, але гірший ніж у першій групі (рисунок 2).

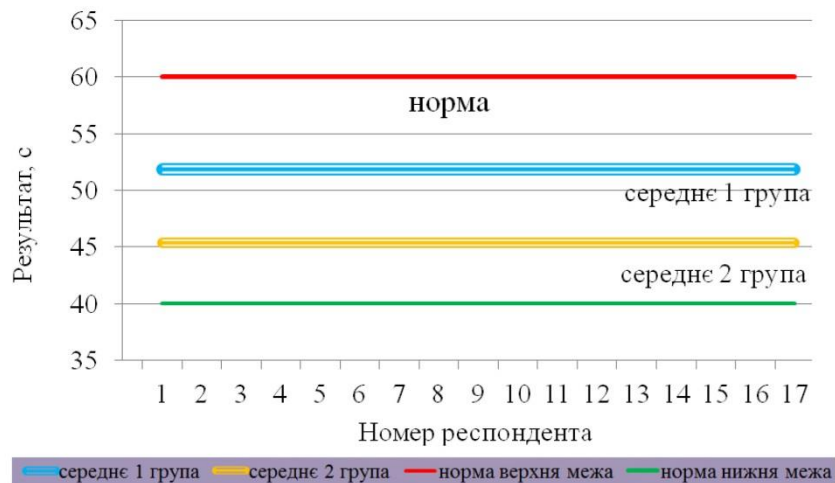

Рисунок 2 – Середні значення результатів проби Штанге

За результатами тесту Руф'є можна судити про роботу серця під час фізичного навантаження. Цей тест показує, який рівень навантаження може витримати людина без ризику для свого здоров'я. За результатами тесту Руф'є респонденти обох груп отримали середню оцінку, але у першій групі середній показник на декілька параметрів кращій (рисунок 3).

Рівень адаптивного потенціалу показує як організм адаптований до умов зовнішнього середовища. Середні значення результату рівня адаптаційного потенціалу показало, що у респондентів першої групи організм добре адаптований до умов зовнішнього середовища, а у другій – зниження адаптаційних механізмів (рисунок 4).

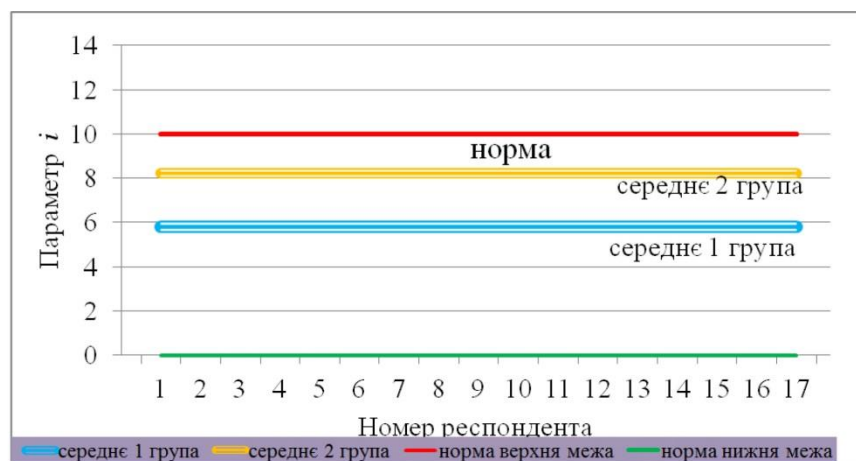

Рисунок 3 – Середні значення результатів тесту Руф'є

Рисунок 4 – Середні значення результатів рівня адаптаційного потенціалу

Аналізуючи проведені дослідження можна зробити висновок, що підлітки, які отримують більшу кількість корисних речовин з продуктами харчування, їх фізичні показники знаходяться в межах

регламентованих норм. Вони регулярно займаються спортом та ведуть активний спосіб життя, мають кращий стан здоров'я та фізичний розвиток.

Література:

1. Функціональні проби в спортивній медицині (Методичні рекомендації) /Михалюк Є.Л. – Київ. – 2005. – 37 с.

Науковий керівник:

кандидат технічних наук, Непошивайленко Наталія Олександрівна

В.О. Маховський, О.А. Крюковська
(Кам'янське, Україна)

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВТОЗАПРАВНИХ СТАНЦІЙ НА ДОВКІЛЛЯ

В останні роки визначилася стійка тенденція до зростання автомобільного парку України, особливо легкового транспорту. У зв'язку з цим, виникають тимчасові проблеми із забезпеченням автотранспорту і в цілому автодорожньої галузі паливно-мастильними матеріалами. В даний час зросла кількість необгрунтовано побудованих автозаправних станцій (АЗС) усіх типів. Як правило, розміщення їх здійснюється без урахування соціально-екологічних наслідків і техніко-економічного обгрунтування, тому вони можуть завдавати шкоди навколишньому середовищу.

Автозаправні станції зазвичай розташовані уздовж або примикають до автомобільних доріг загального призначення, а також в міських районах. Негативний вплив експлуатації автозаправних станцій на навколишнє середовище, в порівнянні з іншими підприємствами, що використовують нафтопродукти, проявляється в більшій мірі. Це пов'язано з тим, що, з одного боку, викиди відбуваються з джерел висотою 2-3 м від поверхні землі, а з іншого - переважна кількість АЗС розміщується в населених пунктах з високою щільністю забудови і значною концентрацією автотранспорту. Тому екологічні завдання захисту навколишнього середовища слід вирішувати комплексно, оцінюючи спільний вплив їх на прилеглі території. У зв'язку з цим, облік вимог охорони навколишнього середовища при розміщенні та експлуатації автозаправних станцій в селитебній зоні автомобільних доріг є актуальним завданням.

Серед факторів прямої негативної дії АЗС на довкілля є забруднення повітря, що займає, безумовно, перше місце, оскільки повітря - продукт безперервного споживання організму. Викиди забруднюючих речовин складають сотні тисяч тон (рис.1).

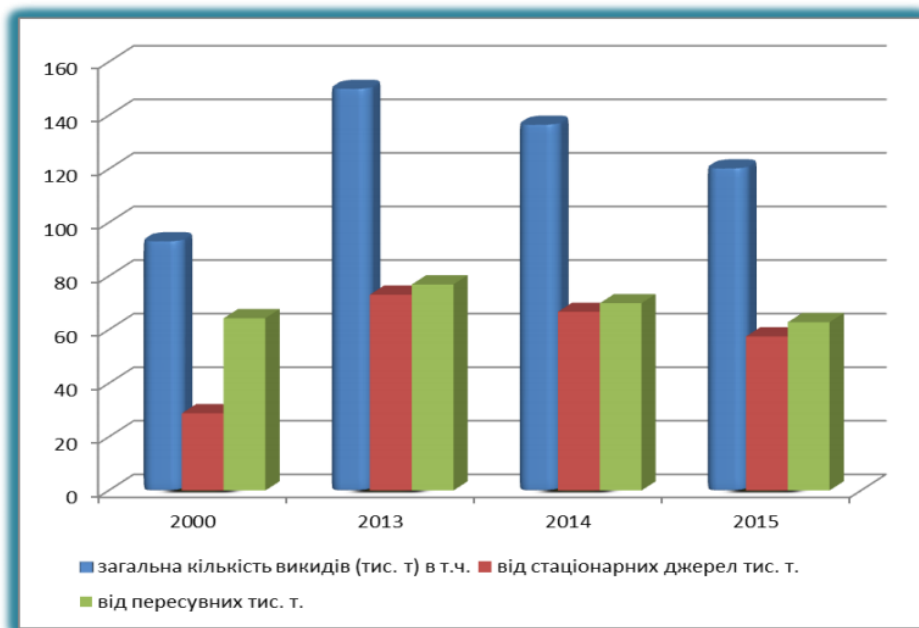

Рис.1 - Динаміка викидів забруднюючих речовин АЗС в атмосферне повітря

Варто відзначити, що основними негативними екологічними аспектами експлуатації АЗС є: забруднення повітря за рахунок випаровування палива; води, що відбувається за рахунок протоки палива і його змиву за рахунок атмосферних опадів, а також стоків, що утворюються після миття обладнання та території АЗС.

Основними причинами витоків нафтопродуктів на АЗС є: проливи та переповнення резервуарів під час зливання нафтопродуктів з автоцистерн, напівпричепів і причепів; роз'єднання з'єднань у технологічних обв'язуваннях і поломки в напірно-всмоктувальних трубопроводах резервуарів; переповнення паливних баків при заправці автомобілів; аварії на трубопроводах і обв'язуваннях колонок в результаті старіння металу; несправності роздавальних кранів та пошкодження напірних рукавів; несправність зливо-наливних пристроїв резервуарів і дихальних клапанів, розгерметизація люків резервуарів; знос обладнання в міру вироблення нормативного ресурсу; недостатній рівень технічної підготовки і дисципліни обслуговуючого персоналу; недостатній нагляд за дотриманням правил експлуатації АЗС і обладнання.

При постійному щорічному зростанні парку автомобільних засобів боротьба з витокami та проливами нафтопродуктів є одним з актуальних напрямків. Роботи в цьому напрямку ведуться в усьому світі і дають певні результати. Одним з напрямків зниження негативного впливу автотранспорту та діяльності АЗС є посилення нормативів на шкідливі викиди при роботі двигуна, що може бути досягнуто за рахунок якісної зміни палива.

Хімічний склад бензинів характеризують груповим вуглеводневим складом, тобто вмістом в них ароматичних, олефінових, нафтенних і парафінових вуглеводнів. Крім вуглеводнів, в бензині в незначній кількості містяться гетероатомні вуглеводневі сполуки, які включають сірку, кисень і азот. Найбільша маса викидів парів бензину припадає на процес зливу бензину в ємності АЗС і заправлення автомобілів. При цьому слід враховувати, що хімічні сполуки, що утворюються в атмосфері в результаті фотохімічних реакцій під впливом сонячних променів, мають на два порядки більшу токсичність, ніж пари вихідного палива.

Необхідно відзначити: нафтопродукти, що випускаються і застосовуються в даний час в промислово розвинених країнах, викидають шкідливих речовин в 10 - 15 разів менше, ніж 10 - 15 років тому. При цьому постійно розширюється список речовин, вміст яких має знаходитись під контролем.

Як показали проведені дослідження викидів та аналіз результатів інструментальних замірів на джерела забруднення атмосфери на діючих АЗС території міста Кам'янське Дніпропетровської області, найбільш значущі забруднювачі, які необхідно враховувати при оцінці впливу викидів при експлуатації автозаправних станцій на атмосферне повітря: амілени, бензол, толуол і етилбензол; інші нормовані речовини, присутні у викидах, не є джерелом впливу на довкілля й здоров'я людини (по хімічних чинниках забруднення атмосферного повітря), оскільки рівні створюваного забруднення за межами промайданчика АЗС не перевищують 0,1 ГДК.

Основна маса сучасних автомобілів працює на паливах нафтового походження, що складаються з ряду вуглеводневих сполук. В ідеалі, вихлопні гази повинні складатися з діоксиду вуглецю, парів води, оксидів азоту та інших менш небезпечних речовин. Але в реалії це не так. В таблиці 1 наведено які викиди здійснюють автотранспортні засоби при роботі.

Таблиця 1. Викиди забруднюючих речовин при роботі двигунів

Речовина	Тип двигуна, % за об'ємом	
	Бензиновий	Дизельний
Азот	74 - 77	76 - 78
Кисень	0,3 - 8	2 - 18
Пари води	3 - 5,5	0,5 - 4
Діоксид вуглецю	5 - 12	1 - 10
Оксид вуглецю	5 - 10	0,01 - 0,5
Оксиди азоту	0 - 0,8	0,0002 - 0,5
Вуглеводні	0,2 - 3	0,009 - 0,5
Альдегіди	0 - 0,2	0,001 - 0,009
Сажа (в г/м ³)	0 - 0,04	0,1 - 1,1

Актуальність проблеми також полягає в тому, що АЗС знаходяться поблизу житлових будівель і мікрорайонів, надаючи тим самим негативний вплив на здоров'я людини та створюють небезпеку аварійної ситуації, пожежі, вибуху.

Для зниження рівня впливу АЗС на навколишнє середовище відомо кілька напрямків, основними з яких є: 1) збільшення паливної економічності і екологічності автомобілів; 2) скорочення витрат води; 3) припинення скидання неочищених стічних вод; 4) вдосконалення техніки і методів очищення стічних вод; 5) знизити витрату синтетичних миючих засобів; 6) впровадження на АЗС пристроїв заміни масла; 7) дотримання вимог при прийманні, зберіганні, відпуску нафтопродуктів на АЗС; 8) заходи щодо зниження шуму; 9) раціональне використання відпрацьованих нафтопродуктів.

Основними заходами по зменшенню викидів забруднюючих речовин на АЗС є: підтримання в повній технічній справності резервуарів, технологічного обладнання і трубопроводів, забезпечення їх герметичності; підтримання технічної справності дихальних клапанів, своєчасне проведення їх технічного обслуговування і відповідних регулювань; забезпечення герметичності зливних і вимірювальних приладів, люків оглядових та зливних колодязів, в тому числі і при проведенні операцій зливу нафтопродуктів в процесі їх зберігання; здійснення зливу нафтопродуктів з автоцистерн тільки із застосуванням герметичних муфт (на автоцистерні та резервуарі АЗС); недопущення переливів і проливів нафтопродуктів при заповненні резервуарів і заправці автотранспорту; обладнання резервуарів з бензином газової обв'язкою;

обладнання резервуарів АЗС та паливороздавальних колонок системами (установками) уловлювання (відведення), рекуперації парів бензину; підтримання у справному стані лічильно-дозуючих пристроїв, пристроїв для запобігання переливу, систем забезпечення герметичності процесу зливу, систем автоматизованого вимірювання кількості продуктів, які зливаються нафтопродуктів в одиницях маси (обсягу), а також пристрої трубопроводу після закінчення операції зливу.

На АЗС повинно забезпечуватися своєчасне очищення каналізаційних мереж і очисних споруд від опадів і уловлених нафтопродуктів, заміна фільтруючих матеріалів. Вміст нафтопродуктів в стічних водах перед скидом в стоки не повинен перевищувати 0,05 мг/л, а вміст завислих речовин - 3-5 мг/л.

Література:

1. Цигарели Д.В., Бондарь В. А., Зоря Е.И. Технологическое оборудование АЗС (комплексов). М.: ООО "Паритет граф", 2000г. – 400 с.
2. Зайцев В.В., Булдаков С.И. "Влияние автозаправочных станций на экологию селитебных территорий", Сборник научных трудов (Инженерная защита окружающей среды в транспортно-дорожном комплексе), стр. 57-59, г. Москва, 2002 г.

СЕКЦІЯ: ЕКОНОМІКА

Анна Бондар, О.В. Марценюк-Розарьонова
(Вінниця, Україна)

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Страхові компанії як специфічні підприємства створюються задля отримання прибутку, та водночас предметом їх першочергової діяльності є надання страхового захисту, і вони мають бути фінансово забезпечені для його втілення. Досягнення такого завдання є можливим за умови відповідної організації управління і формування ресурсним потенціалом та, загалом, організації фінансової діяльності страховика [1, с. 44].

Капітал страхової компанії є фінансовою основою розвитку і вміщує в собі такі елементи: статутний капітал, додатковий капітал, резервний капітал та нерозподілений прибуток. Джерела формування капіталу страхової компанії наведено на рис. 1.

Рис.1. Склад капіталу страхової компанії
*Джерело: розроблено автором на основі [5]

Капітал страховика є основою його діяльності й сукупності фінансових ресурсів: власних, залучених чи позичених, які перебувають у розпорядженні страховика і використовуються для забезпечення його діяльності та отримання прибутку.

Характерною рисою розвитку страхового ринку є зростання капіталу, нагромадженого страховими компаніями, який і перетворює компанії розвинених країн у потужних інституційних інвесторів. Здійснюючи страхові послуги, страхові організації опосередковують рух фінансових ресурсів на ринку. Значний вплив на фінансовий потенціал страхових компаній здійснюють страхові премії, які надходять від клієнтів [3, с. 20].

Валові страхові премії, отримані страховиками при страхуванні та перестраховуванні ризиків від страхувальників та перестраховувальників за 2016 рік, становили 35 170,3 млн. грн.

Чисті страхові премії за 2016 рік становили 26 463,9 млн. грн., що становить 75,2% від валових страхових премій. Чисті страхові премії за 2015 рік становили 22 354,9 млн. грн., або 75,2% від валових страхових премій. Обсяги валових страхових премій за 2016 рік збільшились порівняно з 2015 роком на 18,3%, з 2014 роком зросли на 31,4%. (рис.2)

Рис.2. Динаміка страхових премій за 2014-2016 рр.

*Джерело: розроблено автором на основі [2]

Найбільший ріст валових страхових премій відбувся у IV кварталі 2016 року на 21,2% порівняно з III кварталом 2016 року. Чисті страхові премії збільшилися на 18,4% порівняно з 2015 роком, та на 42,3% порівняно з 2014 роком. Концентрація страхового ринку за надходженнями валових страхових премій станом на 31.12.2016 представлена в табл. 1.

Таблиця 1

Концентрація страхового ринку за 2016 рік

Перші (Тор)	страхування «Life»		страхування «non-Life»		
	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %	Кількість СК, які більше 50% страхових премій отримали від перестраховувальників
Тор 3	1186,5	43,0	6140,8	18,9	3
Тор 10	2465,2	89,4	14470,8	44,6	4
Тор 20	2741,2	99,5	20322,2	62,7	5
Тор 50	2756,1	100,0	27855,6	85,9	9
Тор 100	X	X	31417,7	96,9	11
Тор 200	X	X	32395,0	99,9	15
Всього по ринку	2756,1	100,0	32414,2	100,0	21

*Джерело: розроблено автором на основі [2]

Одним з етапів, які передують розробці заходів зі створення фінансового забезпечення функціонування страховиків є визначення розміру їх фінансового потенціалу. Саме від наявного фінансового потенціалу багато у чому залежить фінансування програм розвитку діяльності, формування стійкої ринкової позиції, можливість фінансування розробки і впровадження нових страхових продуктів [4, с. 77].

Оцінку фінансової діяльності страховика можливе здійснювати різними методами. Це як методики, що рекомендовані національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, так й значна кількість методик, що пропонуються у наукових дослідженнях.

Узагальнення методологічних підходів до оцінки фінансового стану і фінансового розвитку страхових компаній призвели до висновку про необхідність застосування комплексного показника фінансового потенціалу розвитку FDP [3, с. 65], який може бути індикатором при прийнятті фінансових рішень щодо формування фінансового забезпечення страхової діяльності.

Показник FDP відображає зміни надходжень страхових внесків, інвестиційного доходу, страхових резервів, статутного капіталу та інших фінансових ресурсів. Динаміка показника фінансового потенціалу розвитку FDP характеризує як процес накопичення, так і активність компанії на ринку, тобто процес використання накопичених фінансових ресурсів.

Страховики, які за оцінкою показника фінансового потенціалу розвитку FDP характеризуються його неінтенсивним використанням, повинні здійснювати своєчасний пошук додаткових джерел фінансового

забезпечення. Це можливе за рахунок залученого капіталу шляхом акціонування, запровадження дієвої політики страхової та інвестиційної діяльності для створення перспективних умов розвитку.

Позитивне значення показника FDP вказує, що впроваджені дії мають економічний ефект та сприяють розвитку страхової діяльності. Також запропонований показник оцінки фінансового потенціалу розвитку дозволяє оцінити чинники, які впливають на формування фінансового забезпечення.

Отже, найбільш важливою складовою ресурсного потенціалу страховка виступає його фінансовий потенціал – сукупність грошових коштів та надходжень, які є в розпорядженні підприємства для виконання фінансових зобов'язань, здійснення витрат на відтворення підприємства та стимулювання працівників. А фінансові ресурси страхової організації, як елемент її потенціалу – це сукупність тимчасово вільних коштів, що знаходяться в обігу у страхової компанії та використовуються для здійснення страхової, інвестиційної, фінансової діяльності.

Страхова організація володіє певними фінансовими ресурсами, інвестування яких є джерелом інвестиційного доходу. За рахунок фінансових ресурсів страховик виконує свої зобов'язання перед страхувальниками, може стабілізувати власний фінансовий стан, зменшити інфляційний тиск, пропонувати на страховому ринку менш прибуткові види страхових послуг.

Література:

1. Базилевич В.Д. Страхування / В. Д. Базилевич та ін. // К.: Знання.-2008. - 1019 с.
2. Електронний ресурс <https://forinsurer.com>
3. Кнейслер О.В. Формування системи управління фінансовими потоками страхових компаній / О.В. Кнейслер // Схід. – 2015. – № 5. – С. 55-59.
4. Марценюк – Розарьонова О.В. Особливість і стан розвитку страхового ринку України / О.В. Марценюк – Розарьонова // Економічні науки. – 2014. - № 7. – С. 48-50.
5. Ткаченко Н.В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика: монографія / Н. В. Ткаченко; Нац. банк України, Ун-т банків. справи. – Черкаси: «Черкаський ЦНТЕІ», 2009. – 570 с.

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент Марценюк-Розарьонова О.В.

Кирило Журавель
(Харків, Україна)

УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРЬКИМ РИЗИКОМ ПРИ ДОСЯГНЕННІ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ ПІДПРИЄМСТВА ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Ціллю системи (підсистеми) управління господарським ризиком на підприємстві залізничного транспорту є оптимізація результатів його господарської діяльності в умовах дії зовнішніх і внутрішніх загроз, дослідження перспектив розвитку галузі на основі забезпечення системного підходу до прийняття управлінських рішень.

Сформульована таким чином ціль має на увазі перш за все підтримку досягнення планових показників господарської діяльності підприємств залізничного транспорту.

В плануванні діяльності підприємства залізничного транспорту доцільно виділити два рівні – стратегічний і оперативний. Стратегічні управлінські рішення можна поділити на рішення за окремими елементами стратегії підприємства. Оперативні управлінські рішення - на рішення в процесі реалізації будь якого конкретного проекту або іншого господарського заходу.

Такий традиційний розподіл управлінських рішень, що відображує їхню специфіку, потребує відокремленого аналізу господарського ризику при прийнятті стратегічних і оперативних рішень. Зосередимо увагу на питаннях урахування господарського ризику і управління ним при досягненні стратегічних цілей підприємства. При цьому поняття господарського ризику використовується як характеристика процесу та результату прийняття стратегічних рішень. Таким чином, у даному аспекті господарський ризик - це можливість таких наслідків стратегічних рішень, що прийняті, при яких поставлені цілі (генеральна мета підприємства або інші стратегічні цілі) частково або повністю не досягаються.

Стратегічною метою для підприємства залізничного транспорту може бути забезпечення та зміцнення його економічної безпеки, освоєння нового сектора ринку, принципово нової технології виробництва, тощо. Управління господарським ризиком у процесі досягнення стратегічних планових цілей підприємства базується, як відзначалось раніше, на концепції прийнятного ризику. При розробці стратегії підприємства варто прагнути до досягнення такого рівня господарського ризику, який можна вважати прийнятним для даної ситуації прийняття стратегічного рішення.

У ході розробки стратегії підприємства концепція прийнятного ризику реалізується у вигляді двостадійного комплексу процедур оцінки та управління ризиком. При цьому оцінка господарського ризику являє собою сукупність регулярних процедур аналізу ризику, ідентифікації джерел виникнення ризику, визначення можливих масштабів небажаних наслідків прояву факторів ризику та визначення ролі кожного

джерела в загальному профілі ризику даного підприємства залізничного транспорту. Основою процедур оцінювання господарського ризику стратегії підприємства є всебічне соціально-економічне, технічне, технологічне вивчення діяльності підприємства та прогноз середовища його функціонування як джерел виникнення ризику. Крім того ці процедури базуються на аналізі та прогнозуванні складу та значущості зовнішніх і внутрішніх факторів господарського ризику, побудові та аналізі ланцюжків небажаного розвитку подій при дії тих або інших факторів ризику, визначенні показників оцінки рівня ризику, а також на встановленні механізмів і моделей взаємозв'язку показників і факторів ризику в довгостроковій перспективі.

Визначені таким чином оцінки рівня господарського ризику стратегії підприємства, можуть використовуватись подвійно. По-перше, для попереднього впорядкування за критерієм рівня господарського ризику варіантів стратегії розвитку підприємства або її елементів. По-друге, після вибору кращого в деякому розумінні варіанта стратегічного рішення, отримані оцінки «стартового» рівня господарського ризику використовуються в якості вихідних даних для управління ризиком, тобто при розробці заходів щодо зменшення господарського ризику в ході реалізації стратегії підприємства залізничного транспорту.

При стратегічному плануванні зміст управління господарським ризиком містить у собі розробку й реалізацію економічно обґрунтованих для даного підприємства рекомендацій і заходів, спрямованих на зменшення вихідного (для аналізованого стратегічного рішення) рівня господарського ризику до прийняттого фінального рівня. Управління господарським ризиком спирається на результати оцінки його рівня, техніко-технологічний і економічний аналіз стратегічного потенціалу та середовища функціонування підприємства, на нормативну базу господарювання, економіко-математичні методи, прийняття управлінських рішень.

Об'єктом оцінки та управління ризиком у даному випадку є стратегічні рішення підприємства, стратегічний план, що містить ряд тверджень щодо майбутнього розвитку зовнішнього середовища підприємства, рекомендацій з характеру дій керівництва та колективу підприємства в довгостроковій перспективі, прогнозних висловлень про реакції на заплановані стратегічні заходи споживачів продукції, постачальників сировини, конкурентів і ін.

Перспективні види стратегії підприємства (товарно-ринкова, ресурсно-ринкова, технологічна, інтеграційна, фінансово-інвестиційна, соціальна і т.п.) націлені на зміну виробничого потенціалу підприємства. Тому показник рівня господарського ризику стратегічного рішення повинен характеризувати можливе відхилення від запланованого збільшення потенціалу підприємства, який обумовлений цим відхиленням. При розробці стратегії підприємства дослідження господарського ризику різняться за двома головними особливостями. Перша з них пов'язана з тим, що стратегічним рішенням властива значна віддаленість результатів реалізації запланованих стратегічних рішень і заходів від моменту їхнього розгляду до прийняття. Друга особливість полягає в опосередкованому характері впливу стратегічних рішень на результати діяльності підприємства тому, що стратегічні рішення реалізуються за допомогою прийняття та здійснення оперативних господарських рішень.

Отже, ці особливості істотно ускладнюють аналіз наслідків прийнятих стратегічних рішень і змушують обґрунтовувати показники рівня господарського ризику на значно зменшену перспективу. Відповідно тому більш складною стає кількісна оцінка ризику стратегічних рішень. Як показник ризику, наприклад, може використатися середньозважена оцінка величини збитку за всіма можливими ланцюжками небажаного розвитку подій та ін. У тих випадках, коли визначення інтегральної оцінки ризику являє значні математичні або технічні труднощі, можна скористатися побудовою профілю ризику, динаміка зміни якого може слугувати підставою для забезпечення економічної безпеки підприємства.

Наведена вище процедура управління господарським ризиком досягнення стратегічних цілей підприємства ускладнюється ще низкою невіршених питань. Розгляд цих питань можна провести, аналізуючи розроблений алгоритм управління господарським ризиком, показаний на рис. 1.

Слід зазначити, що на рисунку виділено три області управління:

Перша область - раціональне управління, яка містить алгоритм управління господарським ризиком досягнення цілі тому, що раціональність має на увазі можливість формулювання правил і процедур, виконуваних на кожному кроці алгоритму.

Друга частина - ірраціональне управління, яка містить назви джерел, що здійснюють ірраціональний вплив на досягнення цілі. Ірраціональне управління є протилежністю раціонального і характеризується тим, що господарські рішення приймаються без урахування інформації, навіть при її наявності.

Третя область - зв'язки, де надані окремі аспекти взаємодії раціонального та ірраціонального управління, що мають істотний вплив на досягнення цілі.

Розглянемо послідовно зміст третьої області - області зв'язків.

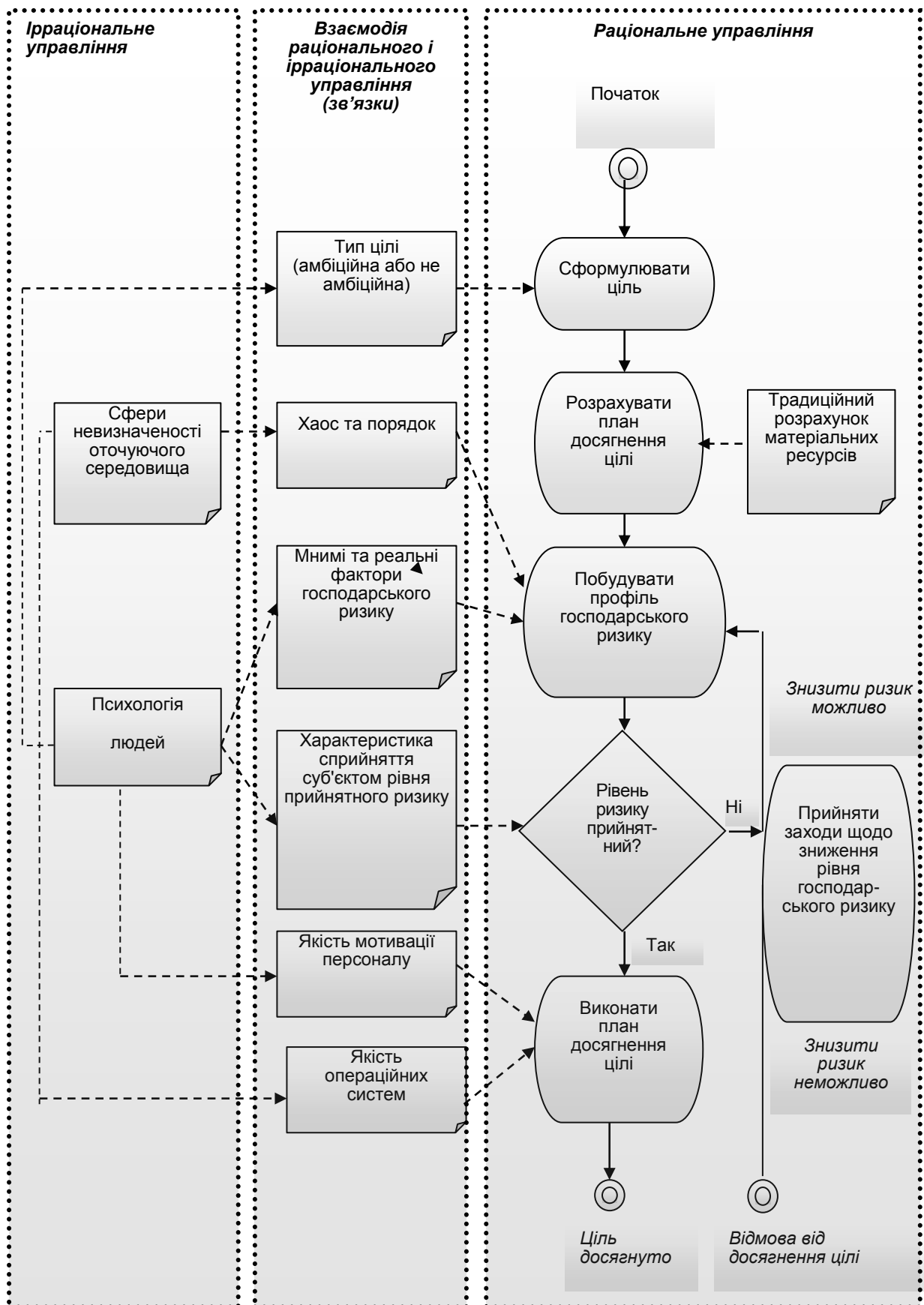

Рис. 1 Алгоритм управління господарським ризиком при досягненні стратегічних цілей підприємства залізничного транспорту

Тип цілі може бути амбіційним або не амбіційним. Залежно від типу поставленої цілі, і того, як її сприймає персонал підприємства, багато в чому залежить зацікавленість і ретельність співробітників у її досягненні. Амбіційна ціль не значить, що вона є нереальною ціллю.

Процес планування починається з формулювання явних цільових настанов підприємства, які потім закладаються в основу розробки стратегії. Отже, ризик невірному формулюванню власних цілей

підприємства є досить істотним, тому що вся наступна розробка плану внаслідок цієї помилкової вихідної позиції може піти в помилковому напрямку.

Для вирішення ряду завдань урахування господарського ризику в процесі прийняття стратегічних рішень виявляється корисним використання теорії хаотичних (безладних) систем. Отже, хаос і невизначеність, надають менеджерам більш широкий вибір. Відомо, що в сучасному динамічному світі події відбуваються настільки безладно та хаотично, що той, хто здатний швидко та гнучко реагувати на них, може досягти успіху зовсім несподіваним чином. Зрозуміло, що для цього менеджери підприємств залізничного транспорту повинні володіти, щонайменше, знаннями про всі фактори ризику, які зустрічаються на практиці та існують взагалі.

Далі слід зазначити, що існує значний вплив на діяльність вітчизняних підприємств мнимих і реально-мнимих факторів господарського ризику. Цей факт пов'язаний з наслідками планової економіки, коли більшість кадрових робітників підприємства виявляються нездатними до рішення простих задач, щодо формування та досягнення цілей, адекватних вимогам ринкової економіки.

Виконання планових показників підприємством повинно базуватися на глибокому аналізі реально існуючих ризикових ситуацій. Рішення, що приймаються керівництвом на вищому рівні спираються на досвід та знання спеціалістів з управління господарським ризиком. Прерогативою керівництва підприємства є прийняття рішення про нормативне значення прийнятного рівня господарського ризику.

Задачі з досягнення поставлених цілей неможливо розглядати у відриві від завдання мотивації персоналу, оскільки люди є рушійною силою і тільки вони домагаються успіху. Індивіди - єдине джерело відновлення на підприємстві, а технічні системи є лише інструментом у досягненні цілей.

Сучасна тенденція переходу до широкого використання інформаційних систем управління в умовах інтелектуалізації більшості сфер діяльності переміщає конкуренцію в сферу управління персоналом. У сучасному менеджменті спостерігається перехід від управління персоналом до розвитку творчих ресурсів кожного працівника в рамках формування проектно-цільових груп і самоврядних команд. Висококваліфікований персонал і більш висока, ніж у конкурентів, культура виступають сьогодні найважливішими факторами, що дозволяють ефективно управляти різними видами ризиків.

Урахування вищеописаних аспектів у рамках роботи підсистеми управління господарським ризиком дозволяє досягати поставленої цілі з меншими витратами ресурсів.

Література:

1. Качалов Р. М. Управление хозяйственным риском / Качалов Р. М. — М.: Наука, 2002. - 192 с.
2. Черняк О. І. Теорія хаосу в економіці: підручник / О. І. Черняк, П. В. Захарченко, Т. С. Клебанова.— Бердянськ: Ткачук О. В., 2014.— 287 с.
3. Журавель К. В. Удосконалення методів оцінки та управління господарським ризиком підприємства залізничного транспорту: дис. канд. екон. наук.: 08.00.04 / Журавель Кирило Володимирович. – Харків. – 2010. – 221 с.

Наталія Лохман
(Кривий Ріг, Україна)

КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ

На сучасному етапі розвитку економіки України перед підприємствами стають питання щодо підвищення власної конкурентоспроможності та ефективного використання конкурентного потенціалу, що повинно призвести до успішного і тривалого існування підприємств в умовах гострої конкурентної боротьби. Одним з напрямків вирішення цих питань є розробка інноваційної політики підприємства, що є складовою загальної стратегії розвитку підприємства і реалізація її на практиці.

Одним з основних напрямків підвищення інноваційної активності підприємств є розробка та реалізація інноваційної політики, що є складовою загальної стратегії розвитку підприємства.

В більшості випадків поняття „інноваційна політика” застосовується для визначення напрямків інноваційної діяльності країни, в межах підприємства часто використовується поняття „інноваційна стратегія”. На нашу думку, термін „інноваційна політика” повинен мати місце в процесі управління інноваційною діяльністю підприємства, оскільки інноваційна політика є поняття більш широке ніж інноваційна стратегія. Інноваційна стратегія, в свою чергу, виступає як складова інноваційної політики.

Аналіз вітчизняної та закордонної літератури з питань формування інноваційної політики підприємств, дозволив зробити висновки про неоднозначність підходів щодо визначення сутності інноваційної політики. Так М.Т. Пашута, О.М. Шкільнюк визначають інноваційну політику як державне управління процесом створення сприятливих умов для інноваційної діяльності, формування інноваційних ідей і проектів, конструювання науково-дослідних зразків нововведень, їх освоєння і просування на ринок [8, с. 76].

Павленко І.А. розглядає інноваційну політику підприємства як стратегію нововведень, яка передбачає об'єднання цілей технічної політики і політики капіталовкладень та спрямована на впровадження нових технологій і видів продукції [7, с. 46].

П.Н. Завлин, А.К. Казанцева, Л.Е. Миндели наголошують, що інноваційна політика – це частина соціально-економічної політики, що визначає стратегії і механізми її реалізації органами державної влади [5, с. 29].

Кузьменко О.М. визначає інноваційну політику підприємства як сукупність необхідних техніко-технологічних, соціально-економічних, фінансових, маркетингових, юридичних, кадрових і інформаційних заходів щодо реалізації нової бізнес-ідеї [6, с. 199].

На нашу думку, жодне з запропонованих визначень „інноваційної політики” не відображає повністю її сутності. А оскільки інноваційна політика підприємства займає першочергове місце серед функціональних напрямків загальної політики діяльності підприємства, оскільки вона покликана забезпечити отримання конкурентних переваг підприємства за рахунок реалізації існуючих ринкових можливостей та ефективного використання інноваційного потенціалу, то особливо важливим моментом є усвідомлення її сутності.

Інноваційна політика, на нашу думку – це складова політики діяльності підприємства, спрямована на розробку та реалізацію інновацій, що передбачає визначення інноваційних цілей та напрямків інноваційного розвитку підприємства; розробку інноваційної програми підприємства, що містить у собі певний набір інноваційних проектів; планування науково-технічних, управлінських, фінансових, економічних, збутових та інших заходів щодо реалізації інноваційних проектів.

Фішман Б.Є. виділяє стратегічний і тактичний аспекти інноваційної політики. Заходи тактичного характеру спрямовані, насамперед, на підвищення якості продукції і ефективності виробництва, а також на підвищення інноваційного потенціалу. Стратегія в галузі політики інновацій полягає в забезпеченні крупних структурних зрушень в економіці, техніці або технології [3, с. 41].

На нашу думку, більш вірним є підхід запропонований І.Т. Балабановим, що виділяє наступні аспекти інноваційної політики:

- вибір напрямків політики;
- стратегічне планування;
- оперативне планування.

Вибір напрямків інноваційної політики – це формування сукупності альтернативних цілей або функціональних нормативних задач, які необхідно реалізувати в майбутньому [1, с. 68].

Інноваційна ціль являє собою бажаний результат діяльності організації (конкретних виконавців і відповідальних керівників) в вигляді певного нововведення (інновації), що реалізується в обмежені строки і за допомогою обмежених ресурсів, спрямованого на її якісний (суттєвий або радикальний) розвиток [9, с. 326]

Інноваційні цілі служать базою для розробки інноваційних стратегій і визначаються в залежності від видів бажаних інновацій. Інноваційними цілями торговельного підприємства можуть бути: оновлення асортименту, оновлення технічної бази підприємства, використання нових інформаційних технологій, переорієнтація оргструктури управління на маркетинг, вдосконалення маркетингової політики підприємства тощо.

Отже, розроблення інноваційної політики підприємства передбачає визначення цілей і стратегій його розвитку на найближчу і далеку перспективу, виходячи з оцінки потенційних можливостей підприємства і забезпеченості його ресурсами [7, с. 47]

Інноваційний розвиток визначають як процес господарювання, що спирається на безупинні пошук і використання нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємства у мінливих умовах зовнішнього середовища у рамках обраної місії та прийнятої мотивації діяльності і який пов'язаний з модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту [2, с. 23].

Вибір альтернативних варіантів напрямків інноваційного розвитку підприємства (цілей інноваційної діяльності) здійснюється за допомогою спеціальних інструментів аналізу і прогнозування, що відносяться до інструментарію інноваційного контролінгу, а саме: ABC-аналізу, XYZ-аналізу, SWOT-аналізу, GAP-аналізу, портфельного аналізу, конкурентного аналізу, функціонально-вартісного аналізу, розробки сценаріїв.

При виборі альтернативних варіантів інноваційної політики підприємства повинні враховувати: сприятливість інноваційного клімату, достатність інноваційного потенціалу; існуючий досвід реалізації на власному і сторонніх підприємствах, ступінь ризику; фактор часу, побажання власників та інвесторів, інноваційну політику підприємств-конкурентів тощо.

Формування інноваційної політики слід здійснювати на основі використання принципів, що покликані забезпечити інноваційній політиці стратегічну спрямованість і ринкову орієнтацію, ефективність використання інноваційного потенціалу підприємства, системність, безперервність і комплексність інноваційної діяльності, орієнтацію інноваційної діяльності на потреби ринку.

Йохна М.А і Стадник В.В. виділили наступні принципи формування інноваційної політики, використання яких покликано вирішити вищезначені завдання:

- принцип стратегічної спрямованості;
- принцип орієнтації на потреби ринку;
- принцип цілеспрямованості;
- принцип комплексності;
- принцип системності;
- принцип планомірності;

- принцип інформаційної забезпеченості.

Використання принципу стратегічної спрямованості на практиці повинно забезпечити досягнення загальних цілей підприємства в межах обраної глобальної стратегії.

Принцип орієнтації на потреби ринку передбачає ретельне дослідження потреб ринку і визначення видів інновацій, що спроможні задовольнити потреби споживачів та забезпечити отримання конкурентних переваг.

Принцип цілеспрямованості інноваційної політики передбачає, що будь-яка діяльність повинна здійснюватися задля досягнення певної мети. Отже, інноваційні цілі повинні сприяти досягненню головної мети підприємства, що встановлюється керівництвом.

Принцип комплексності передбачає залучення до процесу формування інноваційної політики підприємства всіх його внутрішніх елементів, що дозволить функціонувати підприємству як інтегрованому механізму і забезпечити рівновагу його елементів.

Принцип планованості полягає в координації всіх планів підприємства і урахування цільових завдань різних інновацій при плануванні, відмінностей залучення у ці процеси різних служб підприємства. Даний принцип передбачає безперервність інноваційних процесів.

Інноваційна забезпеченість передбачає формування інноваційної політики з урахуванням сучасних досягнень НТП і тенденцій розвитку науки і техніки у відповідній галузі [4, с. 108].

Таким чином, інноваційна політика підприємства повинна забезпечити ефективність інноваційної діяльності підприємства. Ефективності інноваційної діяльності сприятиме:

- забезпечення стійкої конкурентної позиції підприємства;
- за рахунок формування на основі інноваційної політики напрямків діяльності підприємства, що мають за мету задоволення потреб споживачів;
- формування підходів щодо визначення тенденцій на ринку;
- розробка методології аналізу інноваційного стану підприємства як елементу процесу формування інноваційної політики;
- планування і організація реалізації інноваційних програм підприємства, що покликана досягти інноваційні цілі підприємства;
- розробка програми щодо вдосконалення існуючої технології та організації діяльності підприємства в цілому;
- розробка інноваційної кадрової політики, що має за мету підвищення ролі людського фактору в процесі інноваційної діяльності.

Інноваційна політика має свою інфраструктуру. Йохна М.А і Стадник В.В. виділяють наступні елементи інноваційної політики:

- маркетингову політику;
- політику в галузі НДДКР;
- політику структурних змін;
- технічну політику;
- інвестиційну політику [4, с. 110].

На нашу думку, цей перелік елементів інноваційної політики слід доповнити кадровою політикою (не зважаючи на те, що маркетингова політика передбачає реалізацію політики в галузі персоналу), оскільки людський фактор в процесі інноваційної діяльності має першочергове значення, оскільки саме людина виступає генератором ідей, що потім з часом трансформуються в інновації.

Отже, складність та багатогранність сутності та структури інноваційної політики підприємства вимагає ретельної уваги щодо її формування і реалізації на підприємстві.

Література:

1. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент. – СПб.: Питер, 2000. – 208 с.
2. Ілляшенко С.М. Формування ринку екологічних інновацій: економічні основи управління: Монографія / С.М. Ілляшенко, О.В. Прокопенко; За ред. С.М. Ілляшенко. - Суми: Унів. кн., 2002. – 250 с.
3. Инновационный менеджмент/ Метод. пособие. Часть 1 – К.: РАМО, 1991. – 112 с.
4. Йохна М.А. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навч. посібник./ М.А. Йохна, В.В. Стадник. – К.: Академія, 2005. – 400 с.
5. Завлин П.Н. Инновационный менеджмент // П.Н. Завлин, А.К. Казанцева, Л.Е. Миндели. – М.: Наука, 2004. – 188 с.
6. Кузьменко О.М. Формирование и мониторинг инновационной политики предприятия//Торгівля і ринок України: Темат. зб. наук. пр. Вип.. 17, т.III/Голов.ред. О.О. Шубін. – Донецьк: Дон ДУЕТ, 2004. – 204 с.
7. Павленко І.А. Економіка та організація інноваційної діяльності: Навч.-метод. Посіб. для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2002. – 150 с.
8. Пашута М.Т. Інновації: понятійно-термінологічний апарат, економічна сутність та шляхи стимулювання: Навч. посібник/ М.Т. Пашута, О.М. Шкільнюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 236 с.
9. Поршнева А.Г. Управление организацией: Учебник/ под ред. А.Г. Поршнева, З.П. Румянцевой, Н.А. Саломатина. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2003.- 716с.

**Костянтин Пономаренко, Юлія Крихітіна
(Харків, Україна)**

ВИКОРИСТАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО СЕРВІСУ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

В загальному розумінні сервіс (обслуговування) – це діяльність з надання послуг, яка супроводжує або забезпечує виконання певного процесу. В сфері пасажирських перевезень до такої діяльності відносять обслуговування пасажирів до та після здійснення поїздки (сервіс на вокзалах) та обслуговування в шляху прямування (в поїздах).

У випадках надання послуг вантажовласникам з перевезення вантажів транспортний сервіс являє собою частину системи обороту та розподілу товарів, яка включає не лише перевезення вантажу, а й виконання складських, навантажо-розвантажувальних та комерційних операцій.

Розвиток транспортного сервісу, як правило, допомагає залучити додаткові обсяги перевезень, надати споживачу додаткові платні послуги, створити передумови рентабельної роботи підприємств транспорту, а також забезпечити схоронність зайнятості в сфері сервісного обслуговування.

Сервіс в пасажирських перевезеннях розглядається не як діяльність, яка додає споживчу вартість основної послуги – перевезення, а як система забезпечення, яка дозволяє поліпшити умови переміщення пасажирів залізничним транспортом та підвищити його конкурентоспроможність на транспортному ринку.

До основних принципів сервісу в сфері пасажирських перевезень відноситься наступне:

1. Обов'язковість пропозиції.

Гарний сервіс не можна організувати без наявності класних вокзалів, певної кількості пунктів продажу транспортних послуг, без комфортабельного рухомого складу, що відповідає розвитку станцій, надійності магістральних залізничних колій, що забезпечують високошвидкісний рух потягів, без сучасних інформаційних систем тощо.

2. Необов'язковість використання.

Це означає, що сервіс не повинний нав'язуватися пасажирові. Рішення останнього як покупця транспортних послуг повинне бути абсолютно вільним. Якщо квиток на якийсь потяг можна купити в сервіс-центрах, відкритих останнім часом на ряді вокзалів, то пасажир повинний мати можливість купити квиток на той же потяг, у вагон будь-якої категорії також і у начальника поїзда. Тобто в поїзді потенційному пасажирові повинна бути гарантована покупка квитків у зручне для нього час і за доступною ціною, відповідної його купівельної спроможності.

3. Еластичність:

Комплекс сервісних заходів і асортимент транспортних послуг у сфері пасажирських перевезень повинен бути широкими, а саме від мінімальних до максимальних задоволень потреб пасажирів.

Мінімально необхідні сервісні послуги - це інформування пасажирів про зміну часу відправлення чи потяга години його прибуття, інформація про шлях відправлення, консультація від умов відправлення багажу чи вантажобагажу та інше. Інформування пасажирів по різних питаннях під час перебування їх на шляху прямування поїзда.

4. Зручність:

Грамотна організація обслуговування пасажирів передбачає надання сервісу, що їх задовольняє. Забезпеченість оптимальних умов від покупки квитків та надання необхідних зручностей на шляху прямування пасажирського поїзда - головна складова частина всього пасажирського сервісу.

5. Технічна адекватність:

Якщо технічний стан вагонів пасажирських поїздів, а також технологія сервісу під час перевезення пасажирів не будуть відповідати вимогам міжнародних стандартів то розраховувати на високу якість сервісу та його ефективність неможливо.

6. Розумна цінова політика:

Вона відіграє саму високу роль у підвищенні конкурентоспроможності транспортних послуг; іншими словами, це питання стратегії для будь-якого виду транспорту на ринку перевезень.

Головне призначення поїзного сервісу — закріпити позитивне враження в пасажирів про залізницю з моменту розміщення його у вагоні і до виходу.

Показник, що виражає оцінку сервісу - це рівень забезпечення споживчого попиту.

Можна виділити такі два етапи надання послуг пасажирського підприємства:

1 етап: надання послуг на початковому етапі поїздки;

2 етап: надання послуг в вагонах пасажирських поїздів;

Всі послуги, що надаються пасажирів, мають вартісний вимір. Одні з них оплачуються пасажирів після надання, вартість інших входить до складу тарифу. Однак у даний час, користуючись відсутністю чітких законів, залізниця (це стосується і інших видів транспорту) зробили всі послуги, що супроводжують перевезенню, платними, у тому числі і ті, вартість яких закладена в тариф і які є невід'ємною частиною трудового процесу галузі. Але ж без таких «послуг» перевезення пасажирів просто не може відбутися.

На даний час до пасажирського комплексу застосовується логістика, тобто це управління пасажиропотоками та потоками супутніми інформаційними, фінансовими, сервісними.

На форми та методи логістики систем управління потоками пасажирської сфери значно впливають

такі характеристики пасажирських та супутніх потоків:

1. найбільш вагомі стадії та учасники формування і руху даних потоків;
2. характер формування цих потоків та їх структура;
3. режим поточкових процесів;

Відомо, що будь-який фізичний потік має початок і завершення.

Пасажиропотік створюється, в першу чергу, в великих транспортних вузлах, а також на станціях відправлення, пунктах посадки та висадки пасажирів і т.п., а завершається на станції призначення.

Від пункту утворення до кінцевого пункту пасажиропотік проходить комплекс необхідних стадій та операцій (при цьому визначається його потужність та структура, обирається оптимальний маршрут руху потягу, встановлюються схеми составів та їх композиції). Всі зазначені стадії та операції виконуються на самостійних об'єктах інфраструктури пасажирського господарства.

Весь процес управління пасажиропотоками від початку утворення та до моменту завершення утворює єдиний логістичний ланцюг, який може доповнюватись супутніми фінансовими, сервісними, інформаційними потоками.

Логістичний ланцюг містить в собі таких учасників організації та обслуговування пасажиропотоку: пасажирські служби, вокзали, каси попереднього продажу, вагонні дільниці та інші, для кожного з них можна встановити вхідний та вихідний пасажиропотік.

Маючи інформацію про пасажиропотік, готується відповідне число пасажирських вагонів різних типів (СВ, купе, плацкарт, загальні), на вагони надається відповідна кількість постільних речей, квитанцій, продукції; з'ясовуються та інші пропозиції здатні задовольнити потреби потенційних пасажирів в потрібний період часу на кожному об'єкті, де утворюється пасажиропотік.

Потужність пасажиропотіків протягом року схильна змінюватись, фактором таких змін може бути наявність курортних закладів в регіоні, та інші.

Важливим завданням є підвищення конкурентоспроможності залізниці в сфері пасажирських перевезень. Для цього необхідно проаналізувати:

- стан рухомого складу залізниці,
- технологію обслуговування пасажирів,
- чи достатній асортимент послуг,
- рівень інфраструктури.

В сфері пасажирських перевезень маркетингова логістика охоплює такі аспекти:

- вивчення ринку пасажирських перевезень та обробка результатів;
- стратегічне та тактичне планування виробничої діяльності на основі даних, отриманих в процесі маркетингових досліджень;
- встановлення оптимальних, економічно вигідних систем організації пасажиропотіків та інших потоків (ФП, ІП, СП);
- визначення раціональних схем рухомого складу, їх композиції;
- визначення оптимальних, максимальних та мінімальних на транспортні послуги з врахуванням інтересів пасажирів та залізниці;
- варіанти економічних зв'язків між підприємством та потенційними клієнтами.

Основною задачею маркетингової логістики в сфері пасажирських перевезень є визначення певних стратегій взаємодії з пасажиром (потенційними клієнтами) на всьому логістичному ланцюжку відносин, з моменту виявлення пасажиропотоку, формування рухомого складу, звернення пасажирів за довідками, до моменту доставки пасажирів до кінцевої станції. Головна ціль – отримати максимальний прибуток при цілковитому задоволенні попиту і забезпеченні високоякісного обслуговування.

Сфери діяльності пасажирського підприємства:

- надання послуг на початковому етапі поїздки (видача довідки; прийом та виконання замовлення по телефону), оформлення багажу;
- надання послуг в поїзді (продаж кондитерських виробів, надання послуги зв'язку);
- комплекс послуг на станції відправлення та на кінцевій станції (послуги носія, надання приміщень для ділових зустрічей, камери для зберігання речей).

Послуги, що надаються пасажирам мають вартісний вимір. Деякі сплачуються пасажирами після надання, вартість інших входить у склад тарифу.

Види сервісу на етапі організації пасажирських перевезень:

- задоволення споживчого попиту на основну послугу;
- задоволення споживчого попиту на додаткові послуги (з моменту звернення до довідкового бюро до моменту придбання квитка)
- післяпродажний сервіс: сукупність послуг, які надаються пасажирам після продажу проїзного документу (доставка багажу, чи доставка пасажирів до вокзалу транспортом підприємства). Організація післяпродажного сервісу включає такі дії:
 - а) визначення вимог до післяпродажного обслуговування пасажирів;
 - б) визначення послуг, які необхідні пасажирам після продажу основної послуги (асортимент продуктів харчування, кондитерських виробів, напоїв в потягах, залах очікування, на станціях);
 - в) організація забезпечення провідників, торгових точок вокзалу необхідною продукцією;
 - г) підготовка необхідної інфраструктури для обслуговування пасажирів після продажу основної

послуги;

д) організація управління реалізацією послуг, супутніх основній;

- інформаційне обслуговування: сукупність інформаційних повідомлень, необхідних пасажиру (про відправлення, про послуги при перевезенні, про методи та принципи обслуговування), для чого потрібні відповідні технічні засоби обробки та передачі інформації;

- фінансове обслуговування: надання варіантів оплати, система скидок та пільг.

Обслуговування має здійснюватись за "правилами КАТЕ" (комфорт для пасажирів, що переконує аргументація, точність влучення в центр його інтересів, ентузіазм).

Література:

1. Глушенко Т. М. Аналіз розвитку логістичних послуг на сучасному світовому ринку / Т. М. Глушенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – № 6. – С. 169 – 171.
2. Єлагін Ю.В. Сутність та роль інноваційно-логістичних підходів в підвищенні ефективності обслуговування пасажирів / Ю. В. Єлагін // Вісник економіки транспорту і промисловості. - 2013. - Вип. 44. - С. 44-46.
3. Сухорукова Т.Г. Характеристика класифікаційних ознак транспортної логістики [Текст] / Т.Г. Сухорукова, І.Л. Назаренко // Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник науково-практичних статей. – Х.: УкрДАЗТ, 2014. – Вип. 47. - С. 51-57.
4. Глушенко Т.Н. Логистический сервис пассажирских железнодорожных перевозок // Науковий вісник одеського національного економічного університету. – 2015. – Вип. 6. – С. 56-68.

Олександра Порозова
(Кам'янське, Україна)

БРЕНД КРАЇНИ – ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Сучасний економічний та соціальний простір – це поле битви між країнами за можливість бути помітними і вагомими на мапі світу, яке забезпечується рекламою країни і створенням її як бренду. У свідомості людини реклама нації, її історії і особливостей формує стійкі стереотипи, котрі пов'язуються з уявленнями про статус, стиль життя, показник рівня доходів країни. Зараз бренд – це візитна картка країни. Він відображає культуру, історію, архітектурні споруди і рекреаційні зони. Це відносно нове поняття для України, та вже давно вживане на світовій арені. Як стверджує James R. Gregory бренд — це не річ, продукт, компанія або організація. Бренди не існують в реальному світі — це ментальні конструкції. Бренд найкраще описати як суму всього досвіду людини, його сприйняття речі, продукту, компанії або організації. Бренди існують у вигляді свідомості або конкретних людей, або суспільства [1, 2].

Відносно нове поняття «бренд» для України зараз тільки набуває свого розвитку відносно інших, більш розвинутих держав світу. Щодня, захищаючи власні позиції чи оцінюючи інших, ми апелюємо до зрозумілих нам брендів (мовних, ідеологічних, поведінкових, культурних, політичних тощо), вірячи в їх перевагу та унікальність. Бренди, як каже Уоллі Олінс, визначають хто ми є та інформують про це світ. Кожен менеджер розуміє, що задля того, щоб компанія мала переваги серед інших, вона повинна виділятися власним неповторним образом – брендом [1, 3].

Бренд країни – комплексна торгівельна пропозиція – емоційно сильна торгівельна марка, що має не тільки назву чи дизайнерське рішення, а й ще цілий комплекс асоціацій та ідентифікацій через які сприймається споживачами.

По визначенню Всесвітньої організації туризму, бренд країни – це сукупність емоційних і раціональних уявлень, що є результатом зіставлення всіх ознак країни, власного досвіду й чуток, що впливають на створення певного образу. Відповідно, при згадуванні назви держави (бренда країни) відразу ж виникає цілий ланцюг асоціацій стосовно даної країни. Наприклад, Китай та Іран позиціонують себе й відповідно сприймаються світовим товариством, як країни з потужним воєнно-промисловим комплексом; Японія – це високотехнологічний бренд, що постійно презентує світу техніку нового покоління; Франція є брендом високої моди та вишуканого смаку (вина, аромати, модельєри, Лувр); банки, що жодного разу в історії не були пограбовані, стали візиткою «світового сейфу» – Швейцарії; Нідерланди усвідомлюються багатьма як країна розвинутої демократії із високим рівнем особистої свободи. Країною музики називають Австрію, «казковою» країною – Данію. Вказані бренди не мають суто політичний зміст, але вдало презентують політичні системи сьогодення. Сукупність асоціацій, що вшановуються громадянами власної країни, дбайливо успадковуються та презентуються, й за допомогою яких відбувається світова ідентифікація країни можуть зробити національну ідею в цій державі ефективною, її національного лідера – успішним, національну безпеку – стабільною, а саму державу – рівноправним гравцем світових процесів.

Невипадково економічне поняття конкурентоздатності брендів увійшло у дискурс політичних та академічних кіл США, Європи, Японії та сьогодні домінує у спічах політичних лідерів провідних держав світу. Загальновідомо, що від того, яким чином сформований, як функціонує у внутрішньому курсі держави та просувається на зовнішньополітичному ринку бренд країни, залежать її відносини з іншими державами

світу та економічна перспективність. Згідно рейтингу національних брендів у 2017 Україна увійшла в четвірку лідерів. Лідером світового визнання став Люксембург.

Брендінг (національний) – процес формування й просування на ринку бренду країни, традиційний елемент економічного маркетингу, увійшов у науковий обіг й саме до Political sciences тільки у 1990–ті роки завдяки двом видатним британським експертам у сфері брендінгу – Велі Олінсу та Саймону Анхольту. З того часу, політичні науки зібрали певний досвід, у тому числі й національний, який, узагальнюючи, можна прийняти як теорію національного брендінгу. С. Альхонт з'ясовує, що брендінг країни – це систематичний процес узгодження дій, поведінки, інвестицій, інновацій та комунікацій країни задля реалізації стратегії національної безпеки та конкурентної ідентичності [1, 2].

Напрацювання сучасного бренд–менеджменту дозволяють перетворити імідж країни на ресурс її розвитку. Про це говорять авторитетні міжнародні експерти, це підтверджується досвідом тих політиків, які опанували навички брендінгу. Якщо подивитися на державу в цілому або на окремі її інститути, то це є бренди у чистому вигляді. Держава – це бренд зі своїми ідентифікаційними символами: прапор, гімн, герб, президент або перші персони держави, структура влади, портрет типового представника населення, повідомлення новин (що є по суті рекламними повідомленнями, що просувають бренд на ім'я «країна»), опозиція й багато чого іншого. Все те, із чим стикається споживач інформаційного поля.

Як правило, свідомо національні бренди формують відомі міжнародні компанії та відповідні фахівці, які найчастіше працюють на тендерній основі. Так, у Шотландії просуванням національного бренду займалась маркетингова компанія CLK, а запропонувала світові Scotland the Brand, в Польщі це – агентство Corporate Profiles DDB, яке розробило національний логотип, слоган та маркетингову кампанію взагалі. У Канаді немає єдиної стратегії по просуванню національного бренду. За реалізацію цієї мети сперечаються агентство «Garneau, Wurstlin, Philp: Brand Engineering», яке пропонує рекламувати Канаду як «молодшу версію США» та «Taxi Advertising & Design» (пропонують зосередити увагу на інноваційному та креативному потенціалі). Також компанія «Asia Pacific Foundation of Canada» та Тимоті Грейсоном в журналі «Policy Options» пропонують своє бачення розвитку бренду Канади.

Зовнішньополітичні відомства розвинених країн застосовують різні стратегії традиційної, мережевої, іміджевої та медіа – дипломатії для реалізації своїх політичних завдань і переконання світової громадськості у правильності своїх стратегій зовнішньої політики. Так, практичний досвід Держдепартаменту США та його інформаційної установи USIS на засадах нових технологій набуває дедалі більшого значення як інструмент утвердження політичних рішень. Для представлення позиції американського уряду щодо подій у світі та окремих регіонів і впливу на позиції політичних лідерів, для інформування світової громадськості про основні пріоритети і напрямки зовнішньої політики, Держдепартамент США системно проводить іміджеві акції в міжнародних інформаційних потоках та on–line дискусії [3].

Метою національного брендінгу частіш за все стає створення, корекція та презентація працездатного позитивного іміджу країни, навколо якого консолідуватиметься сама держава–нація та відтворюватимуться перспективні вектори міжнародної політики.

МЗС Японії задля підтримки власного бренду системно організовує прямий діалог з офіційними особами для активізації зворотного зв'язку та проведення іміджевих акцій, ключовим завданням яких країна бачить формування сприятливого ставлення і довіри до Японії в інших країнах світу. Основні акценти іміджевої дипломатії – активізація японської економіки, внесок Японії у вирішення глобальних проблем – підпорядковані загальній концепції «нового типу великої держави», велич, могутність і політичний авторитет якої базується на її економічному і технологічному потенціалі.

Зовнішньополітичне відомство Великобританії проводить спеціальні заходи, спрямовані на зміну бренду країни за кордоном, пропагування модернізації, прогресивності й науково – технічного розвитку з метою залучення іноземних інвестицій та створення сприятливого іміджу для британської промисловості.

Цікавим прикладом бренду країни із швидкими темпами розвитку економіки та демографії є Китай. Імідж Китаю почали створювати іммігранти, які сьогодні презентують свої національні квартали практично в усіх країнах світу, створивши образ китайців – людей, які дуже багато працюють, не рахують робочі години, не п'ють і дуже чітко виконують завдання керівництва. Відповідно – китайські ресторани, що зростають як гриби у всіх столицях і містах, розширюючи ринок бренду «Китай і китайці» в світі. Перераховане є очевидним підтвердженням того, що бренд і репутація країни є ключовими елементами стратегічного капіталу держави.

Слід пам'ятати під час брендінгу, що він має на меті не тільки створення райдужної обгортки, а й служити для гармонізації об'єкта і його сприйняття суб'єктом. У світі великої політики сприйняття суб'єкта (споживача) досить важливо, тому властивості об'єкта мають бути створені у точній відповідності не тільки з розробленою стратегією національної безпеки, але й з урахуванням запитів аудиторії споживачів – мешканців іншої країни. Країна з брендом «збройні сили» повинна подаватися як держава з недоторканністю рубежів, зі спокійним сном мирних громадян і як школа посвячення молодих хлопців у чоловіків, а не як «жах війни та обличчя загиблих», куди жодна мати, яка поважає себе, не віддасть своєї дитини. Дослідження сприйняття України та її жителів іноземцями, проведене Міжнародною соціологічною асоціацією у країнах ЄС і США, показало, що українців там сприймають як людей веселих (27 %), освічених (16 %), добрих (15 %) і у той самий час країну, де вони живуть, вважають нестабільною, кризовою й корумпованою (62 %). Вимальовується образ безжурних невдах, яких кидає з однієї кризи в іншу.

В місті Кам'янському серед його мешканців було проведено опитування, цільовою аудиторією стали люди віком 15-45 років. Мета цього анкетування полягає у дослідженні головних складових, що впливають на імідж України.

Участь прийняли 1000 людей різного рівня матеріального забезпечення і освіти, оскільки саме їм зараз доведеться виводити країну з кризи, розвивати її, працювати на підприємствах, піднімати культурний і освітній рівень майбутнього покоління.

В цей важкий час рівень патріотизму та національного піднесення помітно зріс. Саме тому більша кількість людей (90%) вважають себе патріотами.

Опитуваним було запропоновано по три запитання з історії, традицій і культури країни. Досить позитивний результат відносно культури (82%) і традицій (85%). На запитання з історії відповіли добре (76%), але помітно гірше.

Наступним питанням ми визначили кому віддає перевагу український споживач. Помітно що більша кількість обирає вітчизняного виробника (77%), набагато менше імпортного (16%) і невелика кількість опитуваних не зважає на виробника взагалі (7%).

Майбутнє країни залежить від її мешканців. Нестабільна економічна, політична ситуація лякає багатьох, тому більша кількість має бажання поїхати закордон подалі від сьогоднішніх подій (56%) і лише 44% розглядають навчання в країні.

Далі постає питання, чи розуміє населення країни важливість позитивного брендінгу для становлення України як незалежної, стабільної держави, цікавої для туризму і життя. Люди, які вважають його важливим на світовому рівні (91%), в межах держави (86%), взагалі (97%).

На запитання з чого ж почати розвиток бренду «Україна» ми отримали такі відповіді: з себе (50%), з економіки країни (85%), з влади (91%), з рівня культури, освіти і науки (78%), комунікації (69%).

Співуча, вишнева, калинова Україна. Безкрайній степ, кручі Дніпра, краса Карпат. Така вона – Україна в вічних творах Т.Г. Шевченка, Ліни Костенко, П. Орлика, І. Франка, О. Кобилянської. Та нажаль, зараз країна переживає не кращі часи. Саме бренд є тим місточком, який поєднує світле квітуче майбутнє з важким сьогоднішнім. Позитивний бренд країни не тільки піднесе дух людей, підніме рівень культури, освіти та і взагалі життя, а й закладе фундамент становлення України на світовому рівні.

Література:

1. Капер Ж.Н. Бренд навсегда: создание, развитие поддержка ценности бренда/ Ж.Н. Капер. - М: Вершина, 2007.- 448 с.
2. Келлер К.Л. Стратегический бренд-менеджмент: создание, оценка и управление марочным капиталом/ К.Л. Келлер.- М: Вильямс, 2005. - 704 с.
3. Тамберг В. Бренд: боевая машина бизнеса/ В. Тамберг, А. Бадьин.- М, 2005.- 240 с.

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, Левчук Катерина Олександрівна.

**Вікторія Шмігельська, Олена Марценюк-Розарьонова
(Вінниця, Україна)**

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Банківська система є однією із найважливіших складових фінансового ринку, а її стабільність та розвиненість – необхідною умовою розвитку національної економіки. Ключовим завданням банківського сектору є перерозподіл фінансових ресурсів між населенням, суб'єктами господарювання та державою у пріоритетні галузі економіки [3, с. 25].

Активний розвиток і розширення сфер діяльності банків вимагає окреслення пріоритетних напрямів упровадження нових послуг, на яких повинні бути сконцентровані зусилля. Під впливом посилення міжбанківської конкуренції на банківському ринку України проявляється тенденція до розширення ряду наданих послуг. Серед них можна відзначити: трастові операції; послуги зі збереження цінностей; консультативно-інформаційні послуги; гарантійні та посередницькі послуги; факторингові та лізингові операції [2, с. 43].

Це насамперед пояснюється тим, що кожен банк прагне збільшити власні прибутки, мобілізувати додаткові ресурси і розширити базу клієнтів банку, підвищити власний рейтинг на ринку.

По-перше, банківська послуга є одним із дійових факторів інтенсифікації відтворюваного процесу в цілому і такої його складової, як обмін, зокрема. По-друге, банківські послуги відіграють значну роль у задоволенні потреб населення, підвищенні його життєвого рівня шляхом надання споживчих кредитів і впливу на розвиток малого бізнесу

Банківські послуги об'єднують широкий ряд операцій, у тому числі й тих, які не характерні банківській сфері. До найбільш перспективних послуг можна віднести такі.

1. Трастові (довірчі) послуги.
2. Послуги зі збереження цінностей із наданням клієнтам у розпорядження сейфа і з прийняттям

цінностей клієнта на збереження без їх доступу.

3. Консультаційні та інформаційні послуги зі створенням певної міжбанківської бази даних.

4. Гарантійні та посередницькі послуги.

5. Факторингові та лізингові операції, форфейтингта ін. [4, с. 56].

Специфіка функціонування банківських установ полягає в тому, що їхнім продуктом є надання різноманітних послуг шляхом проведення активних, пасивних і комісійно-посередницьких операцій з метою задоволення якоїсь потреби (рис.1).

Рис.1. Склад банківського продукту [4]

Також перспективним на ринку банківських послуг можна вважати їхню модифікацію. Вона може здійснюватися шляхом надання їх на новій технологічній основі: з використанням систем віддаленого доступу – Інтернету, засобів мобільного зв'язку – послуга SMS-банкінг, через банкомати – надання пластикових карт тощо.

Фундаментальні засади, на яких ґрунтується сучасна організація кредитних послуг - збіг інтересів кредитора й позичальника, залежність видачі позики від ресурсних можливостей банку, чітке визначення матеріальної основи позичкової операції, дотримання базових принципів кредитування й застосування адекватних методів провадження кредитного процесу - загалом вказують на поступове наближення, хоча і не в повній мірі, цих відносин до ринкових умов ведення господарської діяльності.

Разом з тим, необхідно зазначити, що у вітчизняній банківській практиці ще не знайшли широкого використання ті методи кредитування, які так чи інакше пов'язані з відкриттям кредитної лінії клієнту і котрі активно застосовуються комерційними банками розвинених країн (револьверний кредит, овердрафт, кредитування за контокорентом, кредитні картки).

Підвищенню конкурентоспроможності банку у залученні додаткових коштів на депозити різних груп клієнтів сприятиме застосування комплексного обслуговування клієнтури, тобто задоволення потреб клієнтів у різноманітних послугах. Це означає, що окрім традиційного кредитно - розрахункового і касового обслуговування, банки надають своїм клієнтам цілу низку додаткових послуг.

Постійне розширення діапазону послуг, зниження їх вартості, покращення якості кредитно - розрахункового і касового обслуговування, надання різного роду консультацій, пільгове обслуговування постійних вкладників сприятимуть збільшенню обсягу кредитних ресурсів банку.

За результатами звітів Національного банку України станом на 1 січня 2017 року в Україні функціонувало 96 банків. Аналіз динаміки зміни кількості банків в Україні показав їхнє суттєве зменшення (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка зміни кількості банків в Україні за 2013-2016 рр. [1]

Ліквідація низки проблемних банків, з одного боку, позитивно впливає на прозорість банківської системи, а з іншого – призводить до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських послуг у зв'язку із суттєвим зменшенням кількості учасників банківського сектору.

Перехід Приватбанку у власність держави суттєво змінив структуру банківської системи України і станом на 1 січня 2017 року банки з приватним українським капіталом склали близько 13%, банки іноземних банківських груп – 35%, державні – 51,3% (28,1% на початок 2016 року) [5, с. 32].

Особливість ринку банківських послуг полягає в існуванні його лише в грошовій формі та наявності прямої залежності від розвитку ринків, які він обслуговує. Як правило, банківські послуги є одноразовими, відсутня можливість їх накопичення, вони не захищені патентами.

Ринку банківських послуг притаманні всі невід'ємні атрибути ринку: об'єктами ринку виступають банківські послуги; суб'єктами ринку є продавці послуг - банки та покупці послуг - фізичні та юридичні особи, у тому числі й самі банки; ціна та канали продажу [3, с. 55].

Не дивлячись на позитивні зміни, які відбулися в банківській системі України за останні роки, проблеми все ж таки існують: рівень капіталізації банківської системи невеликий; досить великий рівень відсоткових ставок за кредитами для господарюючих суб'єктів; наявність дуже високих ризиків при здійсненні кредитування; конкуренція між банками здійснюється переважно не в площині якісних показників обслуговування клієнтів, а в площині кількісних показників. Названі недоліки виступають помітною перешкодою до подальшого розвитку економіки в цілому і банківської системи зокрема.

Реальні перспективи розвитку в банківській практиці нашої країни можуть мати гарантійні та посередницькі послуги, реалізація яких вимагає від персоналу банків глибоких знань особливостей функціонування господарських суб'єктів різних галузей економіки. Такого роду послуги можуть надавати як у рамках уже наявних кредитно-розрахункових відносин банків з основним контингентом клієнтури, так і в окремому порядку, на договірних засадах, що сприяє залученню нових клієнтів.

Література:

1. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу www.bank.gov.ua
2. Герасимович А. М. Аналіз банківської діяльності: Підручник – К.: КНЕУ.- 2014. - с. 212-223.
3. Демківський А. В. Гроші та кредит / А. В. Демківський. – К.: Дакор, 2012. – 528 с. 8.
4. Зублюк О. Д. Ринок банківських послуг: теоретичні аспекти організації і стратегічного розвитку в Україні // О. Д. Зублюк // Банківська справа. – 2006. – № 56. – С. 23–25.
5. Корецька Н. І. Процес концентрації ринку банківських послуг України: оцінка та стратегії позиціонування / Н. І. Корецька // Економічний форум. – 2014. – № 1. – С. 196–204.

Науковий керівник:

Кандидат економічних наук, доцент Марценюк-Розарьонова.

СЕКЦІЯ: ПЕДАГОГІКА**Малика Бейсебекова
(Астана, Қазақстан)****БІЛІМ НЕГІЗІН ӨНДЕУГЕ ОРТАНЫ ТАҢДАУДА ҰҚПАЛ ЖАСАЙТЫН НЕГІЗГІ ҰҚПАЛДАРДЫ САРАЛАУ,
БІЛІМ НЕГІЗІН ҚҰРАУДЫҢ НЕГІЗГІ ҚЫРЛАРЫ**

«Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» деп, Елбасы атап көрсеткендей, жас ұрпаққа білім беру жолында ақпараттық технологияны оқу үрдісінде оңтайландыру мен тиімділігін арттырудың маңызы зор. Қазақстан Республикасының білім беруді 2020 жылға дейін дамытудың Мемлекеттік бағдарламасында оқу үдерісінде ақпараттық-қатынастық технологияларды кеңінен пайдалану жалпы білім беруді дамытудың басты бағдарының бірі делінген.

Қазіргі уақытта оқушыларға сапалы білім беруде компьютердің атқаратын ролі ерекше. Мұғалімнің кәсіптік деңгейі мен оқушылардың қызығушылығын арттыруда бірден-бір құрал — компьютер. Оқу үрдісінде компьютер оқып-үйрену нысаны ретінде, сонымен бірге оқыту, тәрбиелеу, дамыту мен оқытудың мазмұнын меңгеруді диагностикалау құралы ретінде әрекет етеді. Мұның өзі ақпараттық технологияларды пайдаланудың екі бағыты бар екендігін анықтауға мүмкіндік береді.

Бірінші бағыт тұрғысынан алып қарасақ, ақпараттық технологиялар білім, білік, дағдыны игеру үшін қажетті ресурс болып табылып, оқушылардың саналы тәрбие, сапалы білім алуына жағдай жасайды, ал екінші бағыт тұрғысында ақпараттық технологиялар оқу-тәрбие үрдісін ұйымдастыру тиімділігін арттырудың қуатты құралы болып табылады [1].

Ақпараттық технологиялардың қарқынды даму кезеңінде орта білім беретін оқу орындарының оқу үдерісінің тиімділігі болашақ мұғалімнің кәсіби дайындығына тікелей қатысты. Сол себепті ақпараттық-қатынастық технологиялар құралдарын педагогикалық іс-әрекетке кеңінен қолдана білу іскерліктерінің жоғары деңгейде қалыптасуы мектеп мұғалімдерінің кәсіби дайындығына қойылатын талаптар қатарына енеді. Осы орайда, жоғары оқу орындарында болашақ мұғалімдерді педагогикалық үдерісте ақпараттық технологиялар мен бағдарламалық құралдарды қолдануға ғана емес, осы құралдарды жасауға дайындау өзекті мәселе болып табылады [2].

Қазіргі қоғамды ақпараттандыру үдерістері және олармен тығыз байланыстағы білім беру жүйесінің барлық формаларын ақпараттандыру, жаңа ақпараттық және қатынастық технологияларын (АҚТ) меңгеру және жаппай тарату үдерістерімен сипатталады. Мұндай технологиялар білім берудің жаңа жүйелерінде оқытушы мен оқушының арасында қарым-қатынас орнату және мағлұмат алмасу үшін белсенді қолданылады. Қазіргі оқытушы АҚТ төңірегіндегі білімдерді игеріп қана қоймай, сондай-ақ оларды өзінің кәсіби іс-әрекетінде пайдалана алатын маман болуы тиіс. Ашық және басқа білім беру формаларында қолданылатын АҚТ құралдарының негізгі түрінің бірі электрондық басылымдар болып табылады.

Компьютерді оқытушы қосымша материалдар, әртүрлі анықтамалық мәліметтерден ақпараттар беру үшін көрнекі құрал ретінде пайдалана алады. Мұндай мәліметтерге математикалық формулалар, математикалық өлшем бірліктер, графиктер, сызбалар және суреттер т.б. жатқызуға болады. Мұғалім араласпай-ақ, оқушылар өздері меңгеруге тиісті ақпараттар беріледі. Қажетті ақпараттарды жинақтауда электрондық техникаларды енгізу уақыт үнемдейді, қарастырып отырған кезеңде ақпараттың толықтығын жоғарылатады, ақпараттық-анықтамалық жүйе құрамында электрондық құрырғылармен жұмыс істеу дағдысын қалыптастыруға мүмкіндік туғызады [3].

Жаңа ақпараттық технология құралдарын математика пәні сабақтарында пайдалану, оқушының шығармашылық, интеллектуалдық қабілетінің дамуына, өз білімін өмірде пайдалана білу дағдыларының қалыптасуына әкеледі.

Компьютерлік техниканың дидактикалық мүмкіндіктерін педагогикалық мақсаттарға қолдану, білім мазмұнын анықтауда, оқыту формалары мен әдістерін жетілдіруде жақсы әсерін тигізеді. Мұндай мүмкіндіктерді қазіргі кездегі бар және жаңадан қалыптасып келе жатқан электрондық оқыту құралдары бере алады [4].

Осы келтірілген ережеге сай электрондық оқыту құралдарын (ЭОҚ) компьютерлік техника көмегімен өңделіп көрсетілетін, кез-келген электрондық тасымалдаушыда немесе компьютер желісінде жарияланған, білімнің сәйкес ғылыми-практикалық саласынан оқушыларға білімді, біліктілік пен дағдыларды шығармашылық тұрғыда белсенді меңгеруді қамтамасыз ететін осы сала бойынша жүйеленген материалдардан тұратын графикалық, мәтіндік, цифрлық, сөздік, музыкалық, бейне-, фото-, және басқа да ақпараттар жиынтығы ретінде анықтауға болады.

Сонымен, математика бойынша электрондық оқыту құралдарын жасау үдерісінде мұғалім қандай рөл атқармасын, оның мультимедиялық оқыту бағдарламаларын жасауға қажет мәселелерді жеткілікті кәсіби деңгейде шеше алатындай білім мен дағдылары болуы тиіс. Алайда, педагогикалық жоғары оқу орындарындағы математика саласы маманын педагогтық кәсіби қызметке дайындаудың қазіргі жүйесінде болашақ мұғалімдер өз пәні бойынша электрондық құралдар жасаудың негізін оқып-үйренуден тыс қалмағандары дұрыс. Осы айтылғандардың бәрі оқыту саласы мамандарына мультимедиялық оқыту бағдарламаларын жасау мен пайдалануды оқытудың қажеттігін білдіреді [5].

Електрондық оқулық – ғылыми-педагогикалық құрал.

Електрондық оқулықтар негізгі білім берудің электрондық басылымдары болып табылады. Електрондық оқулықтар жоғары ғылыми және әдістемелік деңгейде жасалады және бағдарлама мен стандарттың дидактикалық бірліктерін анықтайтын, білім беру стандарттарына толығымен сәйкес келуі керек. Одан басқа, электрондық оқулықтар интерактивті кері байланысты жүзеге асыратын пәнді оқыту барысында дидактикалық жүйенің үздіксіздігін және толықтығын қамтамасыз ету керек. Електрондық оқулықтардың негізгі қасиеттерінің бірі оның мазмұнын қағаз жүзінде шығаруға мүмкіндік жасау болып табылады [6].

Електрондық оқулықтардың тиімділігі:

- теориялық материалды өз бетімен оқып үйренуге, зерттеуге мүмкіндік береді;
- сабақты иллюстрациялық материалдармен жабдықтауға көмектеседі;
- сабақта және сабақтан тыс уақытта өз бетімен әр түрлі деңгейлі шығармашылық тапсырмалар орындауға мүмкіндік береді.

Мультимедиялық технологиялардың қызықты мүмкіндіктері электрондық оқу құралдарын жасауды және де басқа оқып үйренуге арналған құралдар жасауда көп қолданылады. Мультимедиялық технологияларды кеңінен қолдану оқытудың қазіргі компьютерлік технологияларын дамытудың жаңа бағыттарын дамытуға зор үлес қосып келеді.

Компьютер және ақпараттық технологиялар арқылы жасалып жатқан оқыту үдерісі оқушының жаңаша оқу қабілетін қалыптастырып, оларды жүйелік байланыстар мен заңдылықтарды табуға итеріп, нәтижесінде өздерінің кәсіби потенциалдарының қалыптасуына жол ашуы керек. Оқу үдерісінде ақпараттық және қатынастық технология құралдарын кешенді пайдалану мүмкіндігін тәжірибе жүзінде жүзеге асыру бұрыннан таныс бағдарлама құралдары мен дүниежүзілік алғы шепке сәйкес келетін жаңа құралдар болып табылатын көп функционалды білім берудің электрондық басылымдарын жасау және қолдану арқылы да жетуге де болады [7].

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Н.Ә. Назарбаев. Қазақстан халқына жолдауы. – Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан, 2017.
2. Әбдіманапов С. Білімді ел – бәсекеге қабілетті ел // Егемен Қазақстан. 2005.
3. Антонова С.Г., Вахрушева А.А. Современная учебная книга: подготовка и издание. – М.: МГУП, 2007. – 224 с.
4. Вымятнин В.М., Демкин В.П., Можеева Г.В., Руденко Т.В. Мультимедиа-курсы: методология и технология разработки. – Томск: ТГУ, 2013.– 43 с.
5. Б.Б. Аккуланова. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану арқылы білім беру деңгейін көтеру.
6. Н. Исабек. – Компьютерлік технологиясын пайдаланудың оңтайлы өлшемдері.
7. Оқушылардың функционалды сауаттылығын дамыту жөніндегі Ұлттық іс-қимыл жоспары. Астана. 2016.

Ғылыми жетекші:

Альжанов Айтуған Каиржанович

Ірина Ковальчук
(Житомир, Украина)

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ

Формування професійно-комунікативної компетентності (ПКК) майбутніх офіцерів – це складний і багатоступінний процес, який залежить від організації процесу формування зазначеного виду компетентності. Організація процесу складається з умов, етапів та технологій формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів.

Процес формування ПКК реалізує комплекс **педагогічних умов**, що забезпечує формування ПКК майбутніх офіцерів, оскільки саме вони спрямовані на підтримку її компонентів й організують керування розвитком майбутніх офіцерів. В межах нашого дослідження під **“педагогічними умовами”** ми розуміємо такі обставини та заходи, які мають забезпечити ефективне формування професійно-комунікативної компетентності майбутнього офіцера.

Розглянувши можливості застосування педагогічних умов у площині проблеми нашого дослідження, доцільно визначити **інтегративні умови** формування ПКК, які є єдністю зовнішніх та внутрішніх умов, і співвіднести їх з етапами формування ПКК, наведеними нижче.

Відповідно до **інформаційно-пошукового етапу зовнішніми умовами** є діагностування рівня підготовленості учасників професійно-комунікативного процесу та спрямованість викладення навчального матеріалу на цінності професійно-комунікативної компетентності, а **внутрішніми умовами** – достатній інтелектуальний рівень, залучення до навчально-пізнавального процесу, прийняття цілей і мотивів діяльності. **Інтерактивними умовами** цього етапу є розробка моделі формування ПКК майбутніх офіцерів

та її реалізація на особистісно-орієнтованому рівні, осмислення сутності теорії професійно-комунікативної діяльності та застосування особистісно-орієнтованого підходу.

Відповідно до другого – *теоретико-діяльнісного етапу*, *зовнішніми умовами* виступають реалізація моделі професійно-комунікативної компетентності на особистісно-орієнтованому рівні та забезпечення курсантів професійно-комунікативними знаннями та вміннями, а *внутрішніми умовами* – активне залучення майбутніх офіцерів до процесу професійно-комунікативної підготовки, засвоєння професійно-комунікативних знань та вмінь, інтелектуальні, вольові, емоційні особливості. *Інтерактивними умовами* цього етапу є реалізація моделі формування ПКК майбутніх офіцерів та її реалізація на особистісно-орієнтованому рівні, забезпечення курсантів професійно-комунікативними знаннями й вміннями та структурування і субординація професійно-комунікативних знань.

Відповідно до *оцінно-результативного етапу*, *зовнішніми умовами* є наявність моделі професійно-комунікативної компетентності, реалізація моделі на особистісно-орієнтованому рівні та забезпечення курсантів професійно-комунікативними знаннями, а *внутрішніми умовами* – активне залучення до професійно-комунікативного процесу професійно-комунікативної підготовки, засвоєння професійно-комунікативних знань й вмінь та інтелектуальні, вольові, емоційні особливості. *Інтерактивними умовами* цього етапу є наявність моделі ПКК, реалізація моделі на особистісно-орієнтованому рівні, використання у практичній діяльності професійно-комунікативних знань та вмінь, субординація цінностей ПКК.

Отже, *етапами* формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів є ***мотиваційно-інформаційний, теоретико-діяльнісний та оцінно-результативний.***

На першому (*мотиваційно-інформаційному*) етапі навчання досягається рівень стійкої професійно-комунікативної грамотності майбутніх офіцерів, що визначається вдосконаленням навичок професійного спілкування, підтримкою їх зацікавленості в навчанні, що є стимулом професійно-комунікативної підготовки на наступних етапах.

На другому (*теоретико-діяльнісному*) етапі здійснюється активізація вмінь та навичок, засвоюється професійно-комунікативна інформація за допомогою створення комунікативних професійно-орієнтованих ситуацій навчання, наближених до реальних.

На третьому (*оцінно-результативному*) етапі продовжується формування загальних та професійних компетентностей курсантів, розширюється професійна тематика та реалізація ситуацій професійного спілкування, створення презентацій професійно-комунікативної тематики. Майбутні офіцери також демонструють вміння самостійного професійно-комунікативного спілкування в спеціально-створених професійно-орієнтованих ситуаціях.

Технологіями формування ПКК майбутніх офіцерів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін виступають ***інтерактивні технології навчання, критичного мислення, інформаційно-цифрові та смарт технології.*** Розглянемо їх більш детально у руслі нашого дослідження.

Ключовим в розумінні психологічної основи інтерактивних методів є поняття інтеракції, більш відомого в російській та українській психологічній літературі як міжособистісна чи соціальна взаємодія. Одна людина здатна своєю дією вносити зміни у поведінку і діяльність іншої та водночас і сама змінюється внаслідок дій свого партнера. Таким чином, психологічною сутністю інтерактивного навчання є міжособистісна (соціальна) взаємодія у процесі спілкування і співпраці між викладачами й майбутніми офіцерами та майбутніми офіцерами між собою.

Наш експеримент дослідження показав ефективність використання ***інтерактивних технологій*** формування професійно-комунікативної компетентності як пізнавальної та комунікативної діяльності, яка передбачала мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен курсант відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність [1, с. 541]. Оскільки суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної, позитивної взаємодії всіх курсантів, майбутні офіцери мали можливість використання власного досвіду під час обговорення та розв'язання проблемних фахових питань. Організація інтерактивного навчання передбачає використання дидактичних і рольових ігор, моделювання життєвих ситуацій, створення проблемних ситуацій, вирішення певних проблем в різних режимах – парних, групових, командних, макрогрупах.

Використані ***технології критичного мислення*** як мислення вищого порядку спиралися на інформацію, усвідомлене сприйняття власної інтелектуальної діяльності та діяльності інших, передбачали розвиток здатності курсантів аналізувати навчальну інформацію з позиції логіки та особистісного підходу з метою використання отриманих результатів як до стандартних, так і нестандартних ситуацій і проблем, а також здатність ставити нові запитання, знаходити аргументи, приймати незалежні продумані рішення.

Основними ключовими елементами критичного мислення є: самостійність; етапність (починається з постановки питання і подальшого визначення проблеми); переконливість аргументації; застосування певних прийомів, які в сукупності створюють перевірену на практиці ефективну методологію опрацювання інформації; обґрунтованість (передбачається використання відповідних критеріїв – положень, які бере до уваги критично мисляча людина, оцінюючи ідеї у процесі їх аналізу), сприяють ефективному формуванню всіх виділених нами вмінь ПКК [2, с. 174].

Результатом такого навчання стало не засвоєння фактів чи чужих думок, а вироблення власних суджень через застосування до інформації певних прийомів мислення, яке вимагало від курсантів достатніх навичок оперування доказами та формулювання умовиводів, здатності знаходити та

інтерпретувати оригінальні документи та джерела інформації, аналізувати аргументи, обґрунтовувати висновки міцними доказами.

Оскільки на початку XXI століття людство вступило в нову стадію свого розвитку – інформаційну еру, яка характеризується виникненням нових систем інформаційних технологій і, як наслідок, нових трансформацій освіти. Ми вважали за доцільне використання **інформаційно-цифрових технологій** навчання у процесі формування ПКК під час вивчення дисциплін гуманітарного циклу, як необхідної підготовки курсантів до повноцінної життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства.

У науковій літературі інформаційно-цифрові технології пов'язані зі створенням, збереженням, передаванням, обробкою і управлінням інформації. Цей широковживаний термін включає в себе всі технології, що використовуються для спілкування та роботи з інформацією [3, с. 265].

Використання інформаційно-цифрових технологій розширяє можливості викладача під час підбору матеріалу до занять з гуманітарних дисциплін і форм навчальної роботи, робить заняття яскравими та цікавими, інформаційно та емоційно насиченими.

Серед новітніх інформаційно-мультимедійних технологій у руслі нашого дослідження ми також використовували **смарт технології**, а саме інтерактивний програмно-технологічний навчальний комплекс на основі **SMART Board** – електронна інтерактивна дошка, що працює в комплексі з комп'ютером і проєктором [2, с. 182].

Програмне забезпечення SMART Board дозволяє керувати прикладними комп'ютерними програмами дотиками до поверхні екрана, забезпечує універсальну технологію роботи з різними видами інформації та дає викладачеві ефективний засіб створення й застосування авторських навчальних програм. Навчальний процес прискорюється та стає цікавим для курсантів, оскільки на інтерактивних дошках SMART можна писати спеціальним маркером, демонструвати навчальний матеріал, робити письмові коментарі поверх зображення на екрані. При цьому все написане на інтерактивній дошці SMART передається курсантам, зберігається на магнітних носіях, роздруковується, надсилається електронною поштою. При проведенні занять з використанням інтерактивної дошки курсанти мали можливість не конспектувати докладно матеріал, а сконцентрувати свою увагу на суті заняття, тому що після закінчення заняття вони можуть одержати електронний варіант заняття з позначками й коментарями викладача, які акцентують увагу майбутніх офіцерів на найбільш важливих і складних моментах заняття.

Наше дослідження показало, що більш цікавим, доступним і зрозумілим стає навчальний матеріал, при викладанні якого використовується програмне забезпечення **SMART Notebook**, особливість якого полягає в тому, що він дає можливість записувати фрагменти заняття, містить інструментарій, що дозволяє виконувати різні дії з об'єктами: пересувати, копіювати, змінювати. Можливості програми «Smart Notebook» дозволяють записувати, виділяти, закріплювати об'єкти, рухати їх, переміщувати, додавати малюнки, зображення, фото [2, с. 183]. З отриманими об'єктами курсанти виконують різні завдання: ділять на групи, закінчують речення, розміщують їх в правильному порядку, клонують зображення та слова, встановлюють відповідності, виділяють у тексті головне, з'єднують їх частини, складають та розігрують діалоги, грають в ігри. Навчання стає легким, цікавим та природнім. Динамічність процесу навчання значно зростає, відповідно зростає бажання пізнавати, розуміти, володіти та використовувати нову інформацію. Курсанти беруть активну участь в навчальному процесі, виконують завдання, створюють та розігрують ситуації та діалоги просто тому, що їм цікаво. А в результаті мотивація та успішність зростає в рази.

Отже, успішна організація процесу формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів складається з інтегративних зовнішніх та внутрішніх умов, мотиваційно-інформаційного, теоретико-діяльсного та оцінно-результативного етапів й технологій критичного мислення, інтерактивних, інформаційно-цифрових та смарт технологій.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2004. Уклад. і голов. Ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінськ: ВТФ «Перун», с. 541.
2. Умінська, А. П., 2017. Формування рефлексивної культури майбутнього вчителя іноземної мови у процесі професійної підготовки: дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / А.П. Умінська. – Житомир, с. 174.
3. Ткаченко, Т. В., 2008. Дистанційне навчання як чинник формування професійних якостей майбутніх фахівців цивільного захисту / Т. В. Ткаченко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: зб. наук. пр. / Редкол.: М. І. Сметанський (голова) та ін. – Вінниця: ПП "Едельвейс і К", – [вип. 23], с. 265–270.

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, професор, Калініна Лариса Вадимівна.

Мария Кузькина
(Алматы, Казахстан)

ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ САМОСТОЯТЕЛЬНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Младшим школьным возрастом принято считать возраст детей примерно от 7 до 10–11 лет, что соответствует годам его обучения в начальных классах. Это возраст относительно спокойного и равномерного физического развития. В этот период происходит дальнейшее физическое и психофизиологическое развитие ребенка, которое дает возможность систематического обучения в школе. Прежде всего совершенствуется работа головного мозга и нервной системы. Ребенок еще обладает такими качествами дошкольника, как: подвижность, непосредственность, импульсивность, неустойчивость внимания, общая недостаточность воли, а также отчетливое проявление в поведении типологических свойств личности. Однако же учебный процесс требует от ученика упорядоченного внешнего поведения, для того, чтобы его знания лучше усваивались. Начало школьного обучения практически совпадает с периодом второго физиологического криза, приходящегося на возраст 7 лет (в организме ребенка происходит резкий эндокринный сдвиг, сопровождаемый бурным ростом тела, увеличением внутренних органов, вегетативной перестройкой). На первых порах учащиеся начальной школы хорошо учатся, руководствуясь своими отношениями в семье, иногда ребенок хорошо учится по мотивам взаимоотношений с коллективом. Большую роль играет и личный мотив: желание получить хорошую оценку, одобрение учителей и родителей.

Вначале у него формируется интерес к самому процессу учебной деятельности без осознания её значения. Только после возникновения интереса к результатам своего учебного труда формируется интерес к содержанию учебной деятельности, к приобретению знаний. Вот эта основа и является благоприятной почвой для формирования у младшего школьника мотивов учения высокого общественного порядка, связанных с подлинно ответственным отношением к учебным занятиям.

Формирование интереса к содержанию учебной деятельности, приобретению знаний связано с переживанием школьниками чувства удовлетворения от своих достижений.

На данный момент интенсивно идет процесс трансформации, коренного изменения читательских привычек юных читателей. Меняются практически все характеристики детского чтения: статус чтения, его длительность (время чтения на досуге), характер, способ работы с печатным текстом, репертуар чтения детей и подростков, мотивы и стимулы чтения, предпочитаемые произведения и др. Меняются также и источники получения печатной продукции, информации в целом и многое другое. Все чаще приходится сталкиваться с явлением "клипового сознания", о котором говорят последние десять лет, — восприятие становится поверхностным. Возрастающий темп жизни требует от детей и подростков умения быстро переключаться, ни на чем не задерживая внимание. В результате они привыкают не читать, а выхватывать из текста "кусочки", чтобы по ним составить самое общее впечатление. Детям все труднее концентрироваться на многостраничном тексте, особенно на неторопливых повестях и романах.

Социологи отмечают и другую интересную тенденцию: даже у детей и подростков чтение становится все более "гендерным", зависящим от пола. Этому факту до сих пор не уделяли должного внимания. Хотя, наверное, все слышали шутку о том, что в "Войне и мире" мальчики всегда пропускают любовные сцены, а девочки — батальные. Младшие школьники с одинаковым удовольствием читают рассказы Драгунского, "Незнайку в Солнечном городе" Носова, повести Астрид Линдгрен и Эдуарда Успенского. Но чем старше дети, тем более значимыми становятся различия в чтении мальчиков и девочек. Особенно это касается подросткового возраста [1]. Мальчики этого возраста предпочитают читать приключенческую литературу, книги про компьютеры и электронику. Немного отстают по популярности фантастика и фэнтези (Сергей Лукьяненко, Андре Нортон, Ник Перумов, Дмитрий Емец) и "ужастики" вроде Стивена Кинга и менее заслуженных авторов.

Возвращаясь к детской литературе, нельзя не отметить, что традиционно она делится на собственно детскую (книги, написанные специально для детей) и детское чтение, включающее произведения, первоначально не адресованные детям, но вошедшие в круг детского чтения (сказки А.С. Пушкина, книги Дж.Р.Р. Толкина).

А есть ли обратный процесс? Среди книг, адресованных детям, мы можем назвать по крайней мере две, что стали и фактом культуры взрослых, источником вдохновения, предметом исследований и споров. Это «Алиса в стране чудес» Л. Кэрролла (пример классический) и книги о Гарри Поттере Дж. К. Ролинг (пример современный). **«Гарри Поттер»** (англ. «Harry Potter») — популярная серия романов английской писательницы Джоан К. Роулинг. Каждый из романов описывает один год из жизни главного героя — мальчика-волшебника по имени Гарри Поттер. Все семь частей стали бестселлерами и переведены на множество языков, в том числе на русский. Общий тираж книг составил более 300 миллионов экземпляров — больше, чем у какой-либо другой серии книг. Можно сказать, что тех, кто говорит о Гарри Поттере делят на несколько групп. Первая группа, это дети и взрослые, которые зачитываются им и сидят в ожидании новых частей любимой книги. Они заваливают Дж. К. Ролинг письмами с просьбами, написать продолжение или разъяснить непонятные моменты в книге. Вторая же группа, категорически против этих книг, так как считает, что в них мало смысла, а в большинстве своем в основе книг хорошая пиар компания, которая и заставляет детей и взрослых покупать эти книги.

Исследуя проблему читательского восприятия младших школьников, М.Г. Качурин пишет: «Ребёнок не осмысливает отношения искусства к действительности, но, слушая, разглядывая, а затем начиная читать книги, он практически осваивает особое – художественное по своей направленности – поведение в общении с книгой» [2].

С точки зрения современной науки о формировании читателя, основное качество процесса чтения – это уровень самостоятельности, к которому подготовлен читатель и при выборе книги- собеседника, и при озвучивании чужой речи, таким образом, каким ее следует озвучивать, подчиняясь всем знаковым указаниям о смысле той беседы, которую предлагает читателю книга, и при решении вопроса о том, сколько нужно и можно читателю общаться с книгой сразу, за один присест, без перерыва. Чтобы осуществить любую деятельность, в том числе и читательскую, самостоятельно, не прибегая к непосредственной помощи других людей, читатель (ребенок или взрослый), должен к моменту выполнения деятельности, во-первых, знать, какие книги-собеседники существуют на свете и в его ближайшем окружении, как узнать нужную ему книгу среди других книг, чтобы выбрать для чтения именно ее; во-вторых, он должен уметь правильно, бегло, сознательно, выразительно прочитать текст, выделить, обдумать и оценить предложенный ему в книге опыт, ориентируясь на себя, на свои личные потребности и, наконец, в-третьих, никто при этом не должен его принуждать обращаться к книгам. Никто не должен даже напоминать ему о самой возможности обращаться в мир книг за какой-то определенной книгой, чтобы ответить «на возникшие в душе вопросы» и тем самым приблизиться к идеалу человека разумного, посоветовавшись с мудрецом, специально оставившим для него недостающий ему опыт.

Существует еще одно обстоятельство, характеризующее процесс чтения и уровень самостоятельности читателя, а именно то, сколько времени ему полезно проводить за чтением, чтобы оно его обогащало, а не одурманивало мозг. В этом отношении современные научные знания таковы: ребенок- первоклассник может продуктивно заниматься чтением без перерыва не более 10-15 минут; для второклассника эта норма увеличивается вдвое; в III классе самостоятельное вдумчивое чтение книги может продолжаться от часа до полутора часов; в IV классе - не более 2 часов подряд; потом надо непременно сделать длительный перерыв, как бы не хотелось продолжить чтение [3].

Чтение — процесс индивидуально-творческий. Чтение — это доверительный *диалог* писателя и читателя. Чтение — непременно активное духовное сотворчество читателя с писателем. Первый как бы повторяет уже пройденный автором произведения путь, знакомясь, узнавая и познавая жизнь, открытую и воспроизведенную в произведении.

Духовная, эстетическая деятельность читателя продолжается и после того, как закрыта последняя страница книги: возникающие мысли, чувства, слова, суждения, образы продолжают «действовать», вызывать сравнения, ассоциации, влиять на ранее сложившиеся у читателя установки, взгляды, оценки. Интенсивно развивающаяся в детстве, отрочестве личность человека нуждается в проявлении всех своих человеческих возможностей. Эстетическое восприятие и оценка художественного произведения, освоение жизни на этой основе — эмоционально активны и, следовательно, дают широкий простор для раскрытия этих индивидуальных возможностей. Духовная природа человека одновременно проявляется и обогащается в творческом чтении, т.е. человек «осуществляет» себя. Это происходит только тогда, когда *чтение становится потребностью*, когда оно внутренне необходимо, желанно, лично значимо для читателя. Потребность в чтении как лично значимой полифонической деятельности выступает одновременно и как критерий способности творческого чтения, и как критерий эффективности нашей педагогической работы с детьми.

Не секрет, что уроки литературного чтения являются для учителя в плане подготовки и проведения одними из наиболее трудных, а для учеников знакомство с новым произведением часто проходит формально, по составленному учителем плану, с привлечением учащихся к активному участию в уроке в большей степени на этапе анализа произведения. Между тем и младшие школьники могут быть активными и осознанными участниками урока литературного чтения, с первых и до последних минут урока могут быть заинтересованы новым произведением и вовлечены в учебное творчество. Чтение — основа учения

Практика показывает, что нередко тема урока не называется совсем. В подобной ситуации младшие школьники в силу недостаточного развития рефлексивных действий лишаются возможности в полной мере осознанно, целенаправленно (а, следовательно, максимально эффективно) изучать предлагаемый материал. В случае определения и сообщения цели урока учителем возникает ситуация внешне мотивированной активности, которой А.Н. Леонтьев при определении деятельности отказывает даже в статусе таковой. «Цель, заданная извне, вызывает меньшую активность ребенка, обладает меньшей мотивационной силой», быстрее «теряется», чем цель, поставленная ребенком самостоятельно. Как показывают исследования М.В. Матюхиной, чтобы цель была принята ребенком, превратилась в мотив его деятельности, необходимо, во-первых, участие школьника в постановке цели, анализе, обсуждении, осознании условий ее достижения, во-вторых, четкое ее формулирование (что узнать, чему научиться), в-третьих, установление соответствия достигнутого результата поставленной цели.

Литература:

1. Колесникова О.И. Филологические основы работы над произведением на уроках литературного чтения //Начальная школа. - 2000 №11

2. Качурин М.Г. Организация исследовательской деятельности учащихся на уроках литературы: Книга для учителя. - М., 1988. - С. 22.
3. Левидов А.М. Автор – образ – читатель. Л.: Издательство Ленинградского университета, 1983.

Научный руководитель:

кандидат педагогических наук, доцент Лебедева Лариса Анатольевна.

**Леся Червона
(Київ, Україна)**

УЧАСТЬ СТУДЕНТІВ В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ВРЯДУВАННІ: В ОФІЦІЙНИХ ДОКУМЕНТАХ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

З часів Сорбоннської та Болонської декларацій системи вищої освіти та заклади ЄПВО зазнали важливих реформ. Україна є учасницею цих процесів, тому ми маємо на меті в даній публікації, звернутися до аналізу основних європейських документів, що засвідчують актуальність проблеми участі студентства в реалізації ефективного врядування в університетах.

Залучення студентів та інших зацікавлених сторін до процесів університетського врядування є заявленою цінністю Болонського процесу і умовою побудови Європейського простору вищої освіти (ЄПВО). На всіх міністерських зустрічах починаючи від Празького комюніке 2001 року коли студентська участь вперше згадується в офіційному документі «... студенти є повноправними членами спільноти вищої освіти» і їх визнано «компетентними, активними і конструктивними партнерами» в процесі створення та формування європейського простору вищої освіти [1] і на всіх подальших зустрічах підкреслюється думка про те, що студенти мають залучатися до структур, що приймають рішення (структур врядування) на всіх рівнях (європейському, національному та інституційному) таким чином впливаючи на організацію і зміст освіти в університетах. Не стало виключенням і останнє Паризьке комюніке яке було прийнято в цьому році на зустрічі міністрів в Парижі 25 травня 2018 року. В ньому наголошується, що «Академічна свобода і добродесність, інституційна автономія, участь студентів і працівників у врядуванні вищої освіти та громадська відповідальність вищої освіти й за вищу освіту становлять основу ЄПВО» [2].

Отже важливість залучення студентів в якості партнерів по прийняттю рішень в галузі вищої освіти отримала широке визнання, однак на практиці цієї мети, ще треба досягнути. Ще у 2003 році розмірковуючи про участь студентів в процесах врядування вищою освітою, керівник Ради Європи з вищої освіти та досліджень Sjur Bergan (Сюр Берган) наголошував, що «... керівництво вищою освітою є найважливішим елементом Болонського процесу і буде ключовим фактором Європейського простору вищої освіти, який буде створений до 2010 року. Хоча більшість країн на законодавчому рівні закріпили участь студентів, на практиці спектр залучення коливається від «повних/рівноправних партнерів» до «повністю виключених. ... Роль студентів у досягненні таких місій є центральною. Врешті-решт, університети без студентів просто купа будинків. Я твердо переконаний, що студентів слід розглядати як членів вищої освіти, розділяти з ними відповідальність і права керувати цим центральним інститутом нашої цивілізації» [3].

В цьому контексті можна згадати, що починаючи з 2003 року Союз європейських студентів (ESU) публікує матеріали Bologna With Student Eyes або скорочено BWSE (Болонья очима студентів). Це певного роду звіти які засновані на даних національних студентських спілок і спрямовані підкреслити нинішній статус, успіхи і майбутні проблеми, які студенти бачать в реалізації реформ і Процесі в цілому, з точки зору студентів, в якості основних зацікавлених осіб у вищій освіті, доповнюючи тим самим погляди та думки представлені іншими зацікавленими сторонами і самими урядами, наприклад, представленими в звітах про здійснення ENEA.

Збираючи матеріали для BWSE Союз європейських студентів через національні студентські спілки проводить опитування студентської спільноти за різними напрямками, наприклад, участь студентів в управлінні (Student Involvement), соціальний аспект, забезпечення якості, визнання, мобільність і інтернаціоналізація, структурні реформи та фінансування вищої освіти. У запитальник також включаються загальні питання про Болонський процес і його майбутнє.

Наприклад, опитувальник 2003 року у розділі участь студентів в управлінні містив такі запитання:

- На якому рівні у вашій країні існують правові або конституційні механізми що забезпечують студентське представництво у системі управління вищою освітою?

- Яка участь студентського представництва у відповідних органах? (спостерігачем / партнером відповідних органів тощо).

- Чи існує мінімальна юридична або конституційна вимога щодо представлення студентів (наприклад, у відсотках або певній кількості місць, що повинні бути зарезервовані для студентів в раді закладу?)

- Чи мають студенти право голосу у відповідних органах управління?

- Які права студентські-представницькі органи мають на різних рівнях (право: вето; апеляції, ініціювання, погодитися, формувати думку, немає прав)

- Яким чином студенти оцінюють курси та / або програми своєї країни? (Обов'язково за законом, не вимагається законом, але вимагається правилами навчання), існує в деяких установах, існує лише як принцип, добровільно здійснив провайдер (професор, ВНЗ), немає оцінок студентів, інші нормативні акти).

- Чи існують ініціативи та / або заходи щодо залучення студентів на даний момент?

- Чи ви відчуваєте ступінь залучення учнів до керівництва уряду?

в твоїй країні?

- Які 5 основних сфер, де повинен бути залучений студент?

- Як його слід змінити? [4]

Подібні опитування, на наш погляд, можна вважати комплексною системою студентського спостереження щодо реалізації цінностей і завдань пов'язаних з побудовою Європейського простору вищої освіти в різних площинах і зокрема відносно студентської участі в університетському врядуванні. Вони є цінним з точки зору збирання, обробки, систематизації та аналізу інформації, в тому числі і про стан студентської участі в університетському врядуванні, яка дає оцінку і прогнозує його зміни, розробляє обґрунтовані рекомендації для прийняття управлінських рішень.

Як ми зазначали вище, в травні цього року, в Парижі, відбулася чергова Міністерська конференція Європейського простору вищої освіти (ЄПВО). І відповідно Союз європейських студентів (ESU) також підготував свої матеріали в яких даються наступні рекомендації відносно питання участі студентів в університетському врядуванні:

«Процедури призначення та відбору студентів, які будуть представляти студентів в органах що готують та приймають рішення як на національному, так і на інституційному рівні повинні бути прозорими та демократичними. Студенти повинні мати можливість бути обраними або вибрати власних представників шляхом відкритих виборів або вибору незалежних студентських органів, які проводяться підзвітно всією студентською масою.

Сприятливі і підтримувати самоорганізацію студентів в різних організаціях для участі у прийнятті рішень на всіх рівнях. Це включає надання студентським організаціям юридичної самостійності. Країни-члени повинні переконатися, що національне законодавство забезпечує мінімальне представництво студентів у процесі прийняття рішень органів вищої освіти. Мінімальний показник повинен становити не менше 20%, щоб дати студентам можливість реально впливати на рішення. Держави повинні зробити загальнообов'язкову юридичну вимогу всім вищим навчальним закладам і в діалозі з вищими навчальними закладами, переконатись, що вони введені в дію.

Створити структури підтримки для представників студентів, щоб вони могли адекватно виконувати свою роботу і обов'язки від імені своїх однолітків. Це включає в себе навчання високої якості на роботі форуму, в який вони входять, правила та культуру у прийнятті рішень. Для забезпечення цього студентські спілки слід розглядати як партнера і надавати підтримку.

Повага до права студентів на самоорганізацію та захист своїх поглядів на вищу освіту має бути абсолютною вимогою покладеною на будь-яку країну ЄПВО. Держави-члени та потенційні члени, які цього не роблять, повинні взяти на себе зобов'язання, і показувати суттєве покращення у представництві студентів за термін проведення двох міністерських конференцій. Якщо їх статус члена ЄПВО не буде відмінено» [5].

На думку студентів проблеми які виникають зі студентською участю пов'язані, в першу чергу, з обмеженнями в певних областях. Наприклад, законодавство деяких країн не охоплює певні типи вузів, такі як недержавні вузи, або обсяг законодавства обмежується інституційними рівнями прийняття рішень, виключаючи регіональні або національні органи. Інші обмежують участь студентів, перешкоджаючи їм залучатися до заходів, включаючи забезпечення якості, вибори керівництва і фінансові обговорення. Особливу увагу, на наш погляд, слід звернути на рекомендацію щодо мінімального показника (у 20 %) який має бути забезпечений національним законодавством.

В цьому аспекті, можна зазначити, що в Законі України «Про вищу освіту» закріплюється право участі студентів в університетському врядуванні на інституційному рівні. Так, в ст. 36 пункту 4 зазначається, що «За рішенням вченої ради до її складу можуть входити також представники організацій роботодавців. При цьому не менш як 75 відсотків складу вченої ради повинні становити наукові, науково-педагогічні працівники закладу вищої освіти і не менш як 10 відсотків - виборні представники з числа студентів (курсантів)» [6]. Тобто українське законодавство забезпечує мінімальний показник для представників студентів у 10 %, хоча залишається певний люфт у 15 % для верхньої планки оскільки не менше 75 % науково-педагогічного складу і 10 % представників студентства разом складають 85 % всього складу вченої ради, а решта відсотків на розсуд колективу чи включити більшу кількість студентських представників, чи представникам організацій роботодавців, чи науково-педагогічним представникам.

В статті 40 «Студентське самоврядування» цього ж Закону говориться про те, що «Студентське самоврядування – це право і можливість студентів (курсантів, крім курсантів-військовослужбовців) вирішувати питання навчання і побуту, захисту прав та інтересів студентів, а також брати участь в управлінні закладом вищої освіти». Крім того в цьому Законі закріплені ще деякі аспекти участі студентів в університетському врядуванні, через органи студентського самоврядування, а саме: органи студентського самоврядування беруть участь в управлінні закладом вищої освіти у порядку, встановленому цим Законом та статутом закладу вищої освіти; беруть участь в обговоренні та вирішенні питань удосконалення освітнього процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, оздоровлення,

побуту та харчування; беруть участь у заходах (процесах) щодо забезпечення якості вищої освіти; делегують своїх представників до робочих, консультативно-дорадчих органів; беруть участь у вирішенні питань забезпечення належних побутових умов проживання студентів у гуртожитках та організації харчування студентів; вносять пропозиції щодо змісту навчальних планів і програм; вносять пропозиції щодо розвитку матеріальної бази закладу вищої освіти, у тому числі з питань, що стосуються побуту та відпочинку студентів.

Все це дає надію, що в Україні, щонайменше на рівні законодавства, створено всі умови як для розвитку студентських організацій, так і для забезпечення студентської участі в університетському врядуванні. Хоча не слід забувати, що прийняття відповідних Законів, з одного боку, є необхідною умовою для просування реформ, а з іншого, може лише продемонструвати підхід до реформ «зверху вниз». Але ж попри це, має також бути ініціатива «знизу», яка забезпечить активність, залучення установ, практиків та студентів до реалізації таких реформ. Щоб вони взяли на себе відповідальність за процес. Оскільки належна реалізація реформ передбачає не тільки конкретні структури, а й дух і цінності.

Література:

1. Prague Communiqué: EHEA Ministerial Conference, 2001. – URL: <http://www.ehea.info/cid100256/ministerial-conference-prague-2001.html>
2. Paris communiqué: EHEA Ministerial Conference, 2018. – URL: http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/2018_Paris/77/1/EHEAParis2018_Communique_final_952771.pdf
3. Bologna With Student Eyes 2015 Time to meet the expectations from. – URL: http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/ESU/32/8/Bologna-With-Student-Eyes_2015_565328.pdf
4. Bologna process between prague and berlin Report to the Ministers of Education of the signatory countries Berlin, September 2003. – URL: http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/ESU/27/5/Bologna-With-Student-Eyes_2003_565275.pdf
5. Bologna with Student Eyes 2018: The final countdown Brussels, May 2018 by European Students' Union (ESU). – URL: https://www.esu-online.org/wp-content/uploads/2018/06/BWSE-2018_web_Pages.pdf
6. Закон України «Про вищу освіту» / Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. – URL: <http://www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1060-12.....10>

СЕКЦІЯ: ПСИХОЛОГІЯ

Василь Осипенко, Наталія Старовойтенко
(Черкаси, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ПОЧУТТЯ ГУМОРУ ВИКЛАДАЧА ЯК ЗАСОБУ КОМУНІКАТИВНОГО ВПЛИВУ НА СТУДЕНТСЬКУ МОЛОДЬ

Сучасна вища школа потребує викладача вищої культури, який реалізує принципи гуманних стосунків в педагогічній діяльності, розвиває індивідуальні потенціали студентів і при цьому не створює для них ситуації тривоги, страху та нудьги. Майстерність викладача проявляється у вмінні навчати і при цьому «не засушити» студентську аудиторію. Серед характерних особливостей такого викладача яскраво виступають емоційні риси: емпатія, доброзичливість, оптимізм та почуття гумору.

Не дивлячись на величезну кількість досліджень у сфері психології та педагогіки, робіт, що стосуються вивчення гумору в педагогічній діяльності викладача вищої школи, виключно мало. Чому? По – перше, враховуючи несерйозний характер цієї теми і асоціації з веселощами, деякі дослідники, можливо, розглядали її як занадто не значну для серйозного наукового дослідження, зокрема у сфері освіти. До нашого часу багато хто вважає навчання і гумор несумісними поняттями. Друга можлива причина для загального нехтування гумором, на яку вказував Діксон (1980), є миттєвість вказаного феномена і пов'язані з цим труднощі при вивченні гумору в керованих експериментах [1, с. 50]. Однак, окремі питання гумору і сміху знайшли своє відображення в працях зарубіжних вчених.

Зокрема досліджувались психічні процеси, які беруть участь у розумінні жартів і в сприйнятті смішного; механізми обробки гумору в мозку і його вплив на організм людини, (А. Кестлер, М. Аптер, У. Рач, А. Лук); що таке сміх і чому ми сміємось у відповідь на прояв гумору, взаємозв'язок почуття гумору та дотепності (Гоббс, Спенсер, Хартлі, З. Фрейд, Ч. Грунер, Р. Провін, І. Йонг, А. Бергсон, Р. Юренев); чому гумор настільки приємний і яка його роль у стосунках людей (М. Шиота, Т. Кейн, Д. Салс, Д. Тодескі); що таке почуття гумору і як воно розвивається у дітей (Г. Айзенк, Р. Кеттел, Г. Олпорт, З. Фрейд, П. Макгі, У. Рач, С. Свебак, Т. Шульц), як проявляються індивідуальні відмінності в почутті гумору (Ф–Й. Хел, І. Бабад), чи дійсно почуття гумору корисне для психічного і фізичного здоров'я (Н. Казинс, У. Фрай, Г. Лефкур), чи впливає гумор на успіх у навчанні студентів (Д. Брайант, Д. Зіллманн) [1, 2, 3].

Говорити про наявність чи відсутність почуття гумору можна вже по тому, як викладач розуміє жарти, чи схоплює комізм ситуації, чи може посміятися над жартом, спрямованим не тільки на чужу, але і на власну адресу. Дослідники комічного (гумор є різновидом комічного) зазначають, що необхідно розмежовувати поняття почуття гумору і дотепності, які є різнопорядковими явищами. Дотепність є властивістю психіки і тому розглядається як одна з форм мислення, а почуття гумору є почуття, і тому розглядається в сфері людських почуттів. Співвідношення почуття гумору і дотепності можна сформулювати наступним чином: дотепність створюють (робота дотепності), а комічне знаходять (функція почуття гумору). Така думка підтверджує здатність деяких викладачів адекватно реагувати на гумор, використовувати заготовлені гумористичні форми, інших же генерувати власні жарти, тобто спонтанно, влучно видавати «смішну» продукцію.

Гумор, що має місце в діяльності викладача вищої школи, зокрема в комунікативному впливі на студентів, можна поділити на три категорії:

1. Завчасно підготовлений гумор (гумористичні історії, завдання, вислови), пов'язані з викладанням дисципліни, змістом матеріалу. Відповідно викладач продумує і прийоми гумору, які забезпечуватимуть досягнення мети (у тому числі сміховий ефект). В психолого-педагогічній літературі виділяється декілька гумористичних прийомів:

Натяк – вказівка педагога на факт, подібний за змістом з тим чи іншим вчинком студентів або з ситуацією, в яку потрапили взаємодіючі суб'єкти;

Іронія – спосіб, у який викладач уникає прямого зауваження, звинувачення, догани;

Каламбур (або спосіб подвійного тлумачення того, що сталося, події, ситуації, що виникла або проблеми) досягається за рахунок гри слів, застосування оригінального ходу думки.

Гротеск – гумористичний прийом свідомого виховного впливу, заснований на перебільшенні або применшенні типових характеристик тієї чи іншої людини, явища, ситуації, життєвих подій.

Парадокс – свідомо зміна звичного вислову, який вимовляється повчальною інтонацією, з очікуваного в неочікуваному ракурсі.

Псевдоконтраст – помилкове протиставлення, спосіб у який викладач зовнішньо протиставляє заключну частину вислову в ствердній формі судження його початку, а насправді посилює свою початкову думку [4].

2. Спонтанний гумор (як імпровізація) цілеспрямовано використовується викладачем в процесі навчальних занять і в позааудиторний час і може бути вербальним чи невербальним (анекдоти, гра слів, іронія, сатира, сарказм, перебільшення і применшення, двозначність, жартівливі відповіді на серйозні запитання, піддражнювання, невербальний гумор). Автори вважають, що імпровізувати здатні не всі викладачі. Проте, якщо є досвід використання «підготовленого» гумору, викладач відчуває себе розкутіше. Обережності потребує сарказм, груба іронія. Морально-етичні цінності викладача попереджують грубі

гумористичні «перли». Інструмент гумору — це жарт. Зазвичай вдало вигаданий жарт знімає напругу, смуток або страх. Однак, якщо жарт висловився на адресу будь-якого студента (не знаючи його індивідуальних особливостей, самооцінки, статусу в групі тощо), то він може нести не тільки радість, а й бути актом агресії, оскільки людина може побачити в ньому зловмисну образу і приниження. Тому жарти зазвичай допускаються тільки стосовно добре знайомих студентів, які сприймають його як прояв довіри до них самих, що дає можливість подивитися на себе з боку в критичному світлі. У цьому випадку стосунки викладача і студента зміцнюються ще більше. В іншому ж випадку жарт, особливо висловлений на публіці, сприймається як особиста образа і сприяє виникненню неприязних стосунків між викладачем та студентом. Отже, небезпека спонтанного гумору в тому, що можна викликати сміх злий.

3. Випадковий чи ненавмисний гумор (фізичний і лінгвістичний). В педагогічній діяльності випадковий лінгвістичний гумор є результатом неправильної вимови, написання, помилок в логіці, невірне вживання слів і випадкове переставлення звуків.

Враховуючи неоднозначне визначення серед дослідників поняття «почуття гумору», в нашій роботі під **почуттям гумору** розуміємо вміння суб'єкта помічати протиріччя в навколишній дійсності і видавати стосовно цих невідповідностей дотепний вислів, що сприймається оточуючими доброзичливо.

Почуття гумору, як доведено - сукупність психічних властивостей і рис особистості. Ця особливість дозволяє розглядати почуття гумору як систему, що має складну внутрішню структуру. Системно-структурний аналіз цього почуття, сподіваємось, допоможе глибше збагнути його сутність, внутрішні взаємозв'язки та виробити продуктивні підходи до його розвитку. Осмислення теорії питання та практики його втілення дозволило нам на пошуковому етапі дійти висновку, що почуття гумору викладача як система розпадається на кілька відносно ізольованих, але нерозривно пов'язаних між собою компонентів. Найважливішими складниками почуття гумору, на наш погляд, є: інтелектуальний компонент, який доцільно об'єднати з емоційним; мотиваційний компонент; комунікативний компонент; найважливішим аспектом почуття гумору є ставлення до людей, зокрема до студентів і довілля. У структурі поняття виділяються рівні поведінки та діяльності, рівні розвитку гумористичної культури та конкретні знання і вміння, якими необхідно володіти. Відповідно такого уявлення нами була представлена ідеальна структура почуття гумору. Її схематичне зображення подано на рис. 1

Рис.1 Структура поняття "почуття гумору"

Такою, на наш погляд, є універсальна структура поняття почуття гумору, яка може бути спільною як для викладача так і студента.

Якщо розглядати почуття гумору як соціально-емоційний навик, постає закономірним запитання про те, чи можуть викладачі (і ті, що тільки готуються до педагогічної діяльності) розвинути у себе почуття гумору, навчитися використовувати його оптимальним способом. Означена проблема в психології гумору залишається відкритою.

Потребують подальшого дослідження питання рівнів та критеріїв розвитку почуття гумору викладача. Дана проблема нами досліджується, тому в пропонованій роботі не представлена.

Література

1. Род Мартин. Психология юмора / Пер.с англ. Под ред. Л.В.Куликова. – СПб.: Питер, 2009. – 480 с.
2. Лук А.Н. Юмор, остроумие, творчество. М.: Искусство, 1997.
3. Бореев Ю.Б. Эстетика учебник / Ю.Б. Бореев. – М.: Высшая школа, 2002. – 511 с.
4. Станкин М.И. Если мы хотим сотрудничать. – М.: Изд.центр «Академия», 1996.
5. Сергеева О.А. Функции юмора в педагогической деятельности / О.А. Сергеева // Ярославский педагогический вестник. – 2006. – №2(47). – С. 64–66.
6. Старовойтенко Н.В., Осипенко В.І. Почуття гумору керівника як засіб ефективного управлінського спілкування.// Матеріали за 9-а міжнародна научна практична конференція, «Найновітє постиження на європейската наука – 2013», С. 47–53.
7. Старовойтенко Н.В. Почуття гумору як складова і показник емоційного інтелекту керівника // Матеріали 14-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Теорія і практика сучасної економіки». – Черкаси, – 2013. - С. 143–149.

СЕКЦІЯ: СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ. МЕДІА**Карина Бесчекова
(Вінниця, Україна)****МОТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ**

Розвиток технологій надав акторам міжнародних відносин декілька потужних інструментів впливу для використання у своїй зовнішньополітичній діяльності. Інформаційні війни є реальністю сьогодення, а одним з найбільш ефективних засобів їх ведення стали інформаційні операції. Головна мета інформаційних операцій полягає в тому, щоб вплинути на процес прийняття потрібних рішень державою або державами-об'єктами впливу та схилити їхню громадську думку на свою користь. При цьому необхідно захищати власні структури та населення від подібного впливу. Інформаційним операціям притаманні риси, що роблять їх привабливими для використання в інформаційному протиборстві між державами. В залежності від обставин, інформаційні операції можуть виконувати різні завдання.

У даній роботі, на прикладах інформаційних операцій, що проводяться акторами міжнародних відносин, досліджуються мотиви та цілі використання таких операцій як інструменту зовнішньополітичної діяльності.

Інформаційні операції мають особливі риси, що роблять їх привабливими для використання, зокрема:

- інформаційний, а не емоційний характер, правдивість інформації, на якій базується здійснення операції;

- низька вартість проведення таких операцій;

- непомітність, що приводить до складнощів при створенні системи захисту від них;

- радіус дії, що не обмежений державними кордонами.

Зазвичай такі операції спрямовані на суб'єктів, що ухвалюють рішення, на опонентів з метою їх компрометації та на дестабілізацію ситуації в країні взагалі. Щодо груп завдань інформаційних операцій, виділяються наступні [3]:

- В мирний час: домінування в інформаційному просторі, вплив на соціально-політичну ситуацію в регіоні, формування власного позитивного іміджу.

- У воєнний час: інформаційно-психологічне забезпечення діяльності вищого воєнно-політичного керівництва.

- У післявоєнний час: забезпечення процесу формування лояльної влади, сприяння соціально-економічному розвитку в регіоні, впровадження програм гуманітарної допомоги.

Для більш чіткого уявлення та розуміння мотивів використання інформаційних на міжнародній арені, необхідно проаналізувати приклади проведення таких операцій.

Сполучені Штати вже доволі давно використовують в своєму арсеналі інформаційні операції. У місії НАТО в колишній Югославії, де роль лідера відігравали США, наприклад, активно маніпулювали суспільною думкою через медіа, зв'язки із суспільством, прес-релізи тощо. Головною метою застосування тут інформаційних операцій було створення позитивного іміджу військових та прийняття населенням допомоги у майбутньому відновленні благоустрою.

Серед підтверджених інформаційних операцій також варто загадати пропагандистський супровід «Бурі в пустелі» [2]. Операцію було проведено в Іраку, в 1991 році. Інформаційні потоки, що були спрямовані на військових та населення Іраку закликали до переходу на бік американських військ та стверджувала, що це тільки виграшний хід. З іншого боку, виконувалося завданням створення негативного образу уряду Іраку для світового співтовариства, щоб знайти в останнього підтримку власних дій.

Велика кількість інформаційних операцій була проведена під час конфлікту в Афганістані 2000 – 2014 років. Головною метою було створення прихильного ставлення до діяльності військових.

Іншим актором міжнародних відносин, що активно використовує інформаційні операції, є Російська Федерація.

Яскравий приклад – інформаційна операція, що була проведена під час конфлікту 2008 р. між Росією та Грузією [1]. У цьому випадку головним інструментом стала діяльність в Інтернеті. На грузинські сервери було здійснено DDOS атаки, а користувачі Рунету настільки активно поширювали інформацію з зони конфлікту – правдиву та недостовірну, що таку її велику кількість стало важко аналізувати. Крім того, проводились атаки хакерів на інформаційні ресурси Грузії. Хоча Росія виграла війну в реальному/фізичному світі/сенсі, в інформаційному просторі Грузії вдалось отримати підтримку країн світового співтовариства, створивши імідж маленької демократичної країни, що захищається від гніту РФ.

Вплив РФ є актуальною загрозою для українського населення й держави.

Операція із захоплення Кримського півострова тривала доволі довго, тому пройшла успішно, майже непомітно. Протягом тривалого часу створювався негативний імідж української влади, та імідж Росії, яка рятує російськомовне населення. При цьому, під час самих подій, в соціальних мережах як Facebook, блокували українських активістів. Поштовхом до початку захоплення стали події на Майдані, що відволікли увагу від анексії.

Агресивно проводяться інформаційні операції, спрямовані на схід України. Чутки та пропаганда про «розп'ятих дітей», «побудову концтаборів, де жорстокі українські військові будуть катувати населення Донбасу» тощо, й досі мають значний вплив на населення окупованих територій.

Для проведення інформаційних операцій за кордоном в Російській Федерації було створено декілька міфів. Наприклад, часто говорять про «традиційні цінності», на протипагу американським, релігійну приналежність, намагаються створити ілюзії «священної війни» або «війни цивілізацій». Такий міф спрямовується закордон. Зокрема, була створена «Ліга Півдня», одна з наслідувачів Олександра Дугіна [8].

Триває розслідування щодо втручання РФ у президентські вибори 2016 в Америці. Крім того, влада США готується до захисту від можливого повторного втручання у листопаді 2018 року, під час чергових виборів у Конгрес [4].

Можна прослідкувати схожі мотиви в усіх операціях РФ: втручання у внутрішні справи держав та вплив на їх установи й системи, вплив на процеси у напрямку прийняття рішень, вигідних для Росії.

Звісно, держави не єдині актори міжнародних відносин, що використовують у своїй діяльності інформаційні операції. Розглянемо приклади проведення таких операцій окремими організаціями.

Проіранська «Хізбалла» одною з перших зрозуміла важливість інформаційного впливу. Ще у 1994 році її учасники записали на плівку, як проникли до ізраїльської армії в Лівані та підняли свій прапор на базі. Організація має доволі ефективні теми для використання в процесі проведення інформаційних операцій – ідеологія опору, мучеництво тощо. «Хізбалла» має власну супутникову телевізійну станцію «Аль-Манар» («Маяк»), активно використовуються інші медіа ресурси, Інтернет [6]. При цьому переслідуються такі цілі як приєднання до своїх лав більшої кількості людей, намагання підтримувати політичну легітимність.

Втрата терористичним упованням ІДІЛ значної частини територій одним з наслідків мала повернення організації до нетрадиційних військових операцій. Експерт корпорації RAND, що досліджує проблеми інформаційного впливу терористичних організацій, вважає, що головним інформаційним приводом для операцій може стати ностальгія, що закликатиме до відновлення, та інші емоційні мотиви [5].

Отже, вивчаючи досвід двох найвпливовіших в інформаційній сфері держав – Російської Федерації та Сполучених Штатів Америки, можна із впевненістю стверджувати, що РФ є агресором в інформаційному середовищі, оскільки активно використовують інформаційні операції як в мирний час, так і у військовий або взагалі проводять інформаційні операції з метою розпочати військові дії. США, зі свого боку, зазвичай використовують такі операції, як додаткові заходи при проведенні масштабних військових операцій або миротворчих місій. Це свідчить про реальність наміру зберігати мир в інформаційному просторі. Однак діяльність РФ змушує захищатись від подібних впливів та може викликати операції у відповідь. Попри різні мотиви, якими керуються актори міжнародних відносин використовуючи інформаційні операції у своїй діяльності, додаткове дослідження щодо діяльності таких терористичних організацій, як Хізбалла та ІДІЛ підтверджує, що головною ціллю таких операцій є залучення прихильників, отримання підтримки власної діяльності та створення негативного іміджу супротивника.

Література:

1. Алещенко В. І. Ретроспективний аналіз досвіду проведення Російською Федерацією інформаційно-психологічних війн: виклики для України / В. І. Алещенко // *Stratcom*. 11.05. 2016. – [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://stratcom.co.ua/retrospektivnij-analiz-dosvidu-provedennya-rosijskoyu-federatsiyeyu-informatsijno-psihologichnih-vijn-vikliki-dlya-ukrayini/>
2. Лапаєв Юрій. Непомітна зброя. Місце України в інформаційній війні / Юрій Лапаєв. // *Тиждень.ua*. 15.12.2016. – [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://tyzhden.ua/Society/180936>
3. Петрик В. М. Сутність і особливості проведення спеціальних інформаційних операцій та акцій інформаційного впливу / В. М. Петрик // *Modern Information Technologies in the Sphere of Security and Defence*. – 2009. - №3 (6). – С. 71-75.
4. УНІАН. «Трамп впевнений, що Росія втручатиметься у проміжні вибори до Конгресу США». 24.07.2018. – [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://www.unian.ua/world/10200108-tramp-vpevneniy-shchorosiya-vtruchatimetsya-u-promizhni-vibori-do-kongresu-ssha.html>
5. Clarke, Colin P. Defeating the ISIS Nostalgia Narrative. / Colin P. Clarke // RAND Corporation. 19.09.2017. – [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://www.rand.org/blog/2018/04/defeating-the-isis-nostalgia-narrative.html>
6. Clarke, Colin P. How Hezbollah Came to Dominate Information Warfare / Colin P. Clarke // RAND Corporation. 19.09.2017. – [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://www.rand.org/blog/2017/09/how-hezbollah-came-to-dominate-information-warfare.html>
7. Helmus, Todd C. Russian Social Media Influence. Understanding Russian Propaganda in Eastern Europe: Addendum / Todd C. Helmus // RAND Corporation. 2018. – [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://www.rand.org/pubs/testimonies/CT496z1.html>
8. Kirillova K. Delusions of freedom: the US far right and the Kremlin / K. Kirillova // Integrity initiative. Defending democracy against disinformation. 10.09.2018. – [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://www.integrityinitiative.net/articles/delusions-freedom-us-far-right-and-kremlin>

Науковий керівник:

кандидат історичних наук, доцент Чарських Ігор Юрійович.

СЕКЦІЯ: ТЕХНІЧНІ НАУКИ

**Сергей Пантейков, Елена Пантейкова
(Каменское, Украина)**

ЧИСЛЕННЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ТЕПЛОвого СОСТОЯНИЯ ОШЛАКОВАННОЙ ФУТЕРОВКИ ВЕРХНЕЙ КОНИЧЕСКОЙ ЧАСТИ КОНВЕРТЕРА

Кислородно-конвертерный (LD- или BOP-) процесс получил в мире широкое распространение благодаря своей высокой производительности и простоте, являясь сейчас основным процессом производства стали.

При этом, огнеупорная футеровка конвертера служит в достаточно жестких условиях, связанных с наличием перепада температур, характерного для всех тепловых агрегатов. Как известно [1, 2], это является причиной возникновения в теле огнеупорных блоков, из которых состоит футеровка, градиентов температур, вызывающих появление термических напряжений, что приводит к разрушению футеровки, в первую очередь – её рабочего слоя.

С целью повышения стойкости футеровки при выплавке стали в конвертерах [3] в настоящее время повсеместно используются различные варианты новейшей ресурсо- и энергосберегающей технологии горячих ремонтов футеровки агрегатов – набрызгивание на неё путём раздувки азотными или азотно-кислородными струями капель специально подготовленного жидкого конечного шлака с высоким содержанием в нём MgO с постепенным формированием на поверхности футеровки намороженного слоя прочного шлакового гарнисажного покрытия, значительно увеличивая срок службы футеровки [4]. Кроме того, наличие шлакового гарнисажа на футеровке позволяет сформировать в агрегате жидкий высокоосновный шлак ещё до начала продувки – при заливке чугуна, под воздействием которого происходит частичное оплавление слоёв гарнисажа.

Это свидетельствует в пользу применения технологий ошлакования с целью повышения стойкости футеровки конвертера за счёт её гарнисажной защиты, предохраняющей футеровку от растрескивания и износа. В связи с этим актуальным является изучение теплового состояния всех составных частей футеровки конвертера при его работе как с её ошлакованием, так и без с целью досконального изучения влияния различных факторов на стойкость шлакового гарнисажа и огнеупоров футеровки при их ошлаковании, а также оптимизации толщины футеровки и слоя гарнисажного покрытия.

Для упрощения экспериментальных работ по исследованию и повышению стойкости футеровки конвертеров необходимо создание математических моделей теплового состояния футеровки, которые будут учитывать наличие на ней слоя шлакового гарнисажа с моделированием его толщины, а также свойств применяемого шлака. Для футеровки днища [5], а также цилиндрической части стен конвертера при взаимодействии её с расплавом [6] и отходящим газом [7] такие математические модели авторами данной статьи уже были созданы. С их использованием были проведены: численные исследования теплового состояния огнеупоров днища при взаимодействии их с расплавом [8, 9] и цилиндрической части конвертера при взаимодействии их с расплавом [10] и отходящим конвертерным газом [11] с учётом наличия гарнисажного шлакового покрытия; динамики износа слоя защитного шлакового гарнисажа на днище агрегата [12] в ходе продувки расплава и на стенках цилиндрической части конвертера при взаимодействии их с расплавом и отходящим газом.

Указанные математические модели [5-7] явились основой для создания математических моделей термонапряжённого состояния огнеупоров днища кислородного конвертера с учётом их ошлакования [13], огнеупоров цилиндрической части футеровки агрегата ниже [14] и выше [15] уровня расплава, с помощью которых были проведены численные исследования термических напряжений, возникающих в ошлакованных и неошлакованных огнеупорах днища агрегата в ходе продувки расплава [16, 17], а также цилиндрической части, взаимодействующих с расплавом и отходящим газом.

Необходимо также провести аналогичные исследования для футеровки верхней конической части (в.к.ч.) конвертера, служба огнеупоров которой усложняется значительными термическими ударами и воздействием переменной газовой среды [18]. Исследования данных вопросов в мировой технической литературе отсутствуют.

В данной работе приведено описание разработанной авторами математической модели теплового состояния ошлакованной в.к.ч. футеровки конвертера при взаимодействии её с отходящим конвертерным газом по ходу продувки с моделированием толщины и свойств шлакового гарнисажа, а также толщины футеровки конвертерного агрегата.

Разработанная математическая модель [19] предусматривает решение дифференциального уравнения теплопроводности Фурье [20] в конических координатах (двумерная постановка), что позволяет найти распределение температур для нахождения температурных градиентов в расчётной области («кожух конвертера» + «огнеупоры в.к.ч. (рабочий и арматурный слои)» + «шлаковый гарнисаж»):

$$\rho(t, x, r) \cdot c(t, x, r) \cdot \frac{\partial t(x, r, \tau)}{\partial \tau} = \lambda(t, x, r) \cdot \left(\frac{\partial^2 t(x, r, \tau)}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 t(x, r, \tau)}{\partial r^2} + \frac{dt(x, r, \tau)}{r \cdot dr} \right), \quad (1)$$

$$z(\tau) \leq x \leq R_k, \tau > 0$$

где $t(x, r, \tau)$ – температура, как функция текущих координат x (высоты в.к.ч.), r (радиуса в.к.ч.) и времени продувки τ , °С; $\rho(t, x, r)$, $c(t, x, r)$, $\lambda(t, x, r)$ – плотность, кг/м³, теплоёмкость, Дж/(кг·°С), теплопроводность, Вт/(м·°С), материала, как функции текущих температуры t и координат x , r ; R_k – радиус в.к.ч. по кожуху (наружный радиус в.к.ч. конвертера), м.

Решается задача Стефана с подвижной границей раздела «твёрдый шлак-жидкий шлак» $z(\tau)$ с граничными условиями III и IV рода. Задача решена методом контрольного объёма [20, 21]. Для расчёта размеров движущейся границы плавления шлака $z(\tau)$ применён численный метод Дюзинберре [22]. Аппроксимация уравнения теплопроводности (1) в его конечно-разностный аналог выполнена по явной разностной схеме расчётов [23]. Программа расчётов написана на Borland Delphi 7 и реализована для 250-т конвертеров.

Численные расчёты с применением данной модели показали, что увеличение на в.к.ч. конвертера толщины слоя гарнисажа и уменьшение его коэффициента теплопроводности снижают температуру рабочей поверхности футеровки, уменьшая температурный градиент в футеровке.

ВЫВОДЫ. Разработанная математическая модель теплового состояния футеровки в.к.ч. конвертера позволяет определить условия для снижения температурного градиента в футеровке в.к.ч. Полученные данные могут быть использованы для расчёта термических напряжений в огнеупорах в.к.ч. футеровки с целью их снижения, что увеличит стойкость футеровки, увеличивая срок службы конвертеров.

Литература:

1. Стрелов К.К. Теоретические основы технологии огнеупорных материалов.– М.: Металлургия, 1985.– 480 с.
2. Стрелов К.К., Кашеев И.Д., Мамыкин П.С. Технология огнеупоров.– М.: Металлургия, 1988.– 528 с.
3. Пантейков С.П. Анализ мирового развития и современное состояние технологий ошлакования футеровки кислородных конвертеров // Чёрная металлургия. Бюллетень НТиЭИ.– 2013.– № 6 (1362).– С. 65-78.
4. Oku Susumu, Mimura Mitsutosi, Akamatsu Setuo. Развитие метода нанесения шлаковых покрытий для кислородного конвертера // Тайкадуцу, Refractories. – 1983. – Vol. 35. – № 300. – P. 17-21.
5. Пантейков С.П., Пантейкова Е.С. Математическая модель теплового состояния днища кислородного конвертера с учётом слоя защитного шлакового покрытия // «Современная металлургия нового тысячелетия»: Сборник научных трудов XI Международной научно-практической конференции (8-11 декабря 2015 г., г. Липецк, Россия).– Часть 1.– Липецк: Изд-во ЛГТУ, 2015. – С. 89-92.
6. Пантейков С.П., Пантейкова Е.С. Математическая модель тепловой работы ошлакованной футеровки стен конвертера при взаимодействии её с расплавом в ходе кислородной продувки // Математическое моделирование / Каменское: ДГТУ, 2017. – № 1 (36). – С. 70-73.
7. Пантейков С.П., Пантейкова Е.С. Математическая модель тепловой работы ошлакованной футеровки стен конвертера при взаимодействии её с отходящим газом в ходе кислородной продувки // Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej “SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPMENT. Technics and technology. #1” (Berlin (Germany), 30.01.2018).– Warszawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2018. – Str.30-34.
8. Пантейков С.П., Пантейкова Е.С. Численные исследования теплового состояния огнеупоров днища кислородного конвертера с учётом его ошлакования // «Проблеми математичного моделювання»: Матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції, 25-27 травня 2016р. м.Дніпродзержинськ.– Дніпропетровськ: Біла К.О., 2016. – С. 51-53.
9. Пантейков С.П., Пантейкова Е.С. О температурном состоянии огнеупоров днища кислородного конвертера при его ошлаковании // Сборник трудов XIV Международного Конгресса сталеплавильщиков (г. Электросталь, Россия, 17-21 октября 2016г.). – Москва-Электросталь, 2016.– С. 211-214.
10. Пантейков С.П., Пантейкова Е.С. Численные исследования теплового состояния ошлакованной футеровки стен конвертера при взаимодействии её с расплавом в ходе продувки // Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej “SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPMENT. Technics and technology. #3” (Rotterdam (The Netherlands), 30.03.2018-31.03.2018).– Warszawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2018.– Str. 34-39.
11. Пантейков С.П., Пантейкова Е.С. Численные исследования теплового состояния ошлакованной футеровки стен конвертера при взаимодействии её с отходящим газом // Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej “SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPMENT. Technics and technology. #7” (Valletta (Republic of Malta), 30.07.2018-31.07.2018).– Warszawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2018.– Str. 12-17.

12. Пантейков С.П., Пантейкова Е.С. Численное исследование динамики износа слоя защитного шлакового гарнисажа на днище кислородного конвертера при продувке расплава // Университетская наука 2016: Сборник тезисов докладов международной научно-технической конференции в 4-х т.: Т.1.– Мариуполь, ГВУЗ “ПГТУ”, 2016. – С. 148-150.
13. Пантейков С.П., Пантейкова Е.С. Математическая модель термонапряжённого состояния огнеупоров днища кислородного конвертера с учётом их ошлакования // “Литье. Металлургия. 2016”: Материалы XII и V Международных научно-практических конференций (24-26 мая 2016 г., г.Запорожье). – Запорожье, ЗТПП, 2016. – С. 393-395.
14. Пантейков С.П., Пантейкова Е.С. Математическая модель термонапряжённого состояния огнеупоров стен конвертера с учётом их ошлакования при взаимодействии футеровки с расплавом в ходе продувки // Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej “SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPMENT. Technics and technology. #4” (Barcelona (Spain), 29.04.2018-30.04.2018).– Warszawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2018.– Str. 52-55.
15. Пантейков С.П., Пантейкова Е.С. Математическая модель термонапряжённого состояния огнеупоров стен конвертера со шлаковым гарнисажем при их взаимодействии с отходящим газом в ходе продувки // “Стратегия качества в промышленности и образовании”: Материалы XI Международной конференции (4-7 июня 2018 г., г. Варна, Болгария). В 2-х томах. Т.2. – Днепр-Варна, 2018.– С. 139-143.
16. Пантейков С.П., Пантейкова Е.С. Численные исследования термических напряжений, возникающих в огнеупорах днища кислородного конвертера при его ошлаковании // “Стратегия качества в промышленности и образовании”: Материалы XII Международной конференции (30 мая 2016г. – 1 июня 2016 г., г. Варна, Болгария).– Днепропетровск-Варна, 2016. – С. 209-212.
17. Пантейков С.П., Пантейкова Е.С. О термических напряжений, возникающих в огнеупорах днища кислородного конвертера при его ошлаковании // Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej "Inżynieria i technologia. Współczesne problemy i perspektywy rozwoju" (Warszawa (PL), 30.01.2017-31.01.2017).– Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2017. – Str. 21-24.
18. [Электронный ресурс] // Конструкция футеровки конвертера.– Режим доступа: <https://lektsii.org/7-69260.html> (Дата обращения: 27.09.2018).
19. Математическая модель теплового состояния верхней конической части футеровки конвертера, покрытой слоем шлакового гарнисажа // Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej “SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPMENT. Technics and technology. #5” (Barcelona (Spain), 30.05.2018-31.05.2018).– Warszawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2018.– Str. 76-81.
20. Михеев М.А., Михеева И.М. Основы теплопередачи. – М.: Энергия, 1979. – 344 с.
21. Крейт Ф., Блэк У. Основы теплопередачи.– М: Мир, 1983. – 512 с.
22. Dusenberre G.M. Numerical analysis of heat flow.– New York-Toronto-London: McGRAW-HILL BOOK COMPANY, INC., 1949. – 227 p.
23. Самарский А.А., Гулин А.В. Численные методы: Учебное пособия для вузов.– М.: Наука, 1989.– 432 с.

СЕКЦІЯ: ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА ПРОФЕСІЙНИЙ СПОРТ**Євген Борисов
(Дніпро, Україна)****СИСТЕМА РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ВЕСЛЯРІВ ПРИ НАВЧАННІ ТЕХНІЦІ ВЕСЛУВАННЯ НА КАНОЕ**

Актуальність. Скільки б не мріяв тренер відразу почати учти новачка на перших уроках весловому мистецтву – сильними гребками гнати човен вперед, на жаль, він змушений займатися зовсім іншою справою, тому що каное – дуже нестійкий спортивний снаряд і спочатку в ньому не легко навчитися навіть просто стояти не перевертаючись. Уміння балансувати у весляра і відчуття рівноваги повинне бути розвинуто у каноеїстів нітрохи не гірше ніж у канатохідців [2, с. 60].

Більшість (67%) опитаних тренерів вважає, що і на далі в процесі навчання техніці і вдосконалення спортивної майстерності результат у веслуванні сильно залежить від рівня розвитку координаційних здібностей. Щодо видів координаційних здібностей, від яких залежить результат у веслуванні, думки респондентів розділилися таким чином:

- На перше місце переважна більшість (53%) респондентів поставила здатність погоджувати рухи в руховій дії;
- Здатність оцінювати і регулювати динамічні і просторово-часові параметри, згідно з відповідями респондентів (37%), займає друге місце;
- Здібність до збереження рівноваги 41% опитаних поставили на третє місце;
- Четверте місце більшість (47%) респондентів відвело здатності доволіно розслабляти м'язи.
- Здатність відчувати ритм тренери поставили на п'яте місце (31%) [5, с. 24].

Найбільший інтерес фахівців в теорії і практиці веслового спорту викликають і сьогодні ідеї В.П. Озерова (2002), який пропонував всі вправи, які використовуються в процесі розвитку координаційних здібностей на етапі початкової підготовки розділити на дві групи: 1) вправи, що розвивають всі координаційні здібності; 2) вправи, що розвивають координацію в структурі основної рухової діяльності [1, с. 9].

На підставі цієї ідеї, в сучасній методиці початкового навчання веслярів-каноеїстів розвиток і вдосконалення координаційних здібностей рекомендується здійснювати трьома етапами.

Перший етап (до виходу на воду) повинен забезпечити підвищення загального рівня розвитку координаційних здібностей веслярів.

На *другому етапі* необхідно сприяти цілеспрямованому розвитку спеціальних координаційних здібностей.

А вже *третьою етапом* підготовки реалізується безпосередньо на воді, тренажері і плоту.

Виходячи з вище зазначеного, на етапі формування «відчуття рівноваги» весляр-початківець, освоює спортивний снаряд, техніку управління ним в різних умовах середовища і безпосередньо техніку веслування при паралельному розвитку і вдосконаленні фізичних якостей. В процесі тренування формуються такі специфічні комплекси відчуттів веслярів, як «відчуття води», «відчуття рівноваги», «відчуття швидкості», ритму і темпу рухів [4, с. 43].

Мета дослідження: Визначити ефективність системи розвитку і вдосконалення координаційних здібностей початківців веслярів в процесі навчання руховим діям.

Методи дослідження. Теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел, анкетне опитування, педагогічні спостереження, педагогічний експеримент, тестування.

- В процесі **організації і проведення досліджень** для початкового навчання ми застосовували різні навчальні засоби і тренажери. Тренажери і допоміжні пристрої надавали юному весляру значну допомогу в освоєнні техніки веслування, в підвищенні стабільності її виконання.

Для участі у **педагогічному експерименті** було сформовано дві групи новачків – вихованців ДЮСШ№8 і МДЮСШ з веслування на байдарках і каное (м. Дніпро). Для веслярів експериментальної групи розроблена система розвитку і вдосконалення координаційних здібностей, яка складається з блоків спеціальних засобів і вправ.

У процесі побудови системи використовувались засоби для розвитку загальних і спеціальних координаційних здібностей, ідеомоторне тренування.

Усі вправи, що використовувались у процесі підготовки веслувальників на етапі початкової підготовки, були розділені на дві групи: 1) вправи, що розвивають різні координаційні здібності; 2) вправи спеціального спрямування.

До першої групи належать біг, стрибки, ходьба, різноманітні загально розвиваючі вправи, рухливі та спортивні ігри, вправи ідеомоторного характеру, вправи з обручами, скакалками, набивними м'ячами, тенісними, футбольними та баскетбольними м'ячами, гімнастичними палицями, естафети.

До другої групи належать вправи, що виконуються в умовах наближених до веслування, та безпосередньо під час веслування: вправи з веслом, вправи на тренажері, на веслувальному містку (плоту), вправи у човні.

Вправи спеціального спрямування були розподілені на чотири блоки, а уся координаційна

підготовка веслувальників-початківців експериментальної групи передбачала три етапи (табл.1). Співвідношення засобів розвитку координації визначали залежно від періоду підготовки веслярів-початківців.

Перший етап підготовки тривав від жовтня до січня. У цей час ми комплексно розвивали всі координаційні здібності веслувальників-початківців. Тут в основному використовували вправи на весловому тренажері і на плоту.

На другому етапі (лютий-квітень) цілеспрямовано розвивали здатність оцінювати та регулювати динамічні і просторово-часові параметри рухів, здатність утримувати рівновагу, здатність до відчуття ритму та здатність до довільного розслаблення м'язів); співвідношення вправ становило 40% і 60% на користь спеціальних координаційних здібностей.

Таблиця 1.

Поетапне застосування блоків підготовчих, імітаційних і спеціальних вправ і засобів для розвитку координаційних здібностей веслярів-каноїстів.

Етапи	Блоки засобів	Вправи
I.	1. На суші	Без весла, з веслом, з гімнастичною палицею, з заплющеними очима
	2. На тренажері	З веслом, без весла, без зміни опору,
	3. На плоту	Без весла, з веслом, з нестандартним веслом, стоячі на коліні.
	4. У човні	Сидячі у човні без поплавків, Стоячи на коліні з поплавками (у катамарані)
II.	1. На суші	З веслом, з гімнастичною палицею, з гантелями, з резиновим джутом
	2. На тренажері	З веслом, зі зміною опору, без зміни опору, з заплющеними очима
	3. На плоту	З нестандартним і з стандартним веслом, стоячи на коліні
	4. У човні	З поплавками в одиночці та двійці, стоячі на коліні
III.	1. На суші	За необхідністю
	2. На тренажері	З веслом, з резиновим джутом, зі зміною опору
	3. На плоту	З нестандартним і з стандартним веслом, стоячи на коліні
	4. У човні	В одиночці, двійці стоячі на коліні

Третій етап (травень-липень) передбачав підготовку у човнах. Співвідношення обсягу засобів змінювали у бік спеціальних координаційних здібностей веслувальників, що становило 20% і 80% відповідно на кожному окремому занятті.

Дослідження функцій рівноваги було проведено на початку і кінці експерименту по тестах, що характеризують: динамічну рівновагу, статичну рівновагу, збереження стійкості, збереження стійкості на плоту і тренажері, час оволодіння навиком утримання рівноваги в човнах без допоміжних пристроїв, кількість зроблених переворотів на відстані 500 метрів без допоміжних пристроїв, відстань пройдена при першому виході на воду без допоміжних пристроїв.

Результати.

В тесті, що характеризує динамічну рівновагу приріст показників в експериментальній групі становив 0,86 с, в контрольній 0,22 с.

За результатами тестування статичної рівноваги прирости становили: в експериментальній групі 2,05 с, в контрольній 0,56 с.

Показники стійкості рівноваги змінилися таким чином: в контрольній вирости на 1,21 с, в експериментальній на 1,35 с.

Тестування спеціальних координаційних здібностей, що проводиться нами на плоту і весловому тренажері показало наступні результати: приріст в контрольній групі склав 3,62 с, в експериментальній 6,39 с.

При тестуванні спеціальних координаційних здібностей у човні (на воді) було зареєстрована втричі менша кількість переворотів веслярів експериментальної групи порівняно з контрольною.

Середня відстань, пройдена при першому виході на воду без підтримуючих пристроїв в експериментальній групі була більше на 85 метрів.

Висновок.

При розучуванні значної кількості вправ на рівновагу ми використовували певну послідовність навчання, яка забезпечує порядок виконання задач, застосування в певному порядку засобів, методів, прийомів і підходів, що з поетапним підвищенням обсягу застосування спеціальних вправ дозволило каноїстам експериментальної групи затрачували в середньому на 20 % менше тренувальних занять на формування навичку рівноваги, оволодіння елементами техніки і підвищення стабільності їх виконання.

Література:

1. Бойчук Р.І. Теоретичне обґрунтування програми цілеспрямованого розвитку координаційних здібностей учнів на уроках фізичної культури з елементами спортивних ігор // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2015. – № 1. – С. 7-11.
2. Бондарев Б.М. Развитие навыка равновесия и чувства воды при обучении технике гребли на байдарках и каноэ // Гребной спорт. Ежегодник. М.: Физкультура и спорт, 1986. – С. 60-64.
3. Брюханов Д.А. Исследование возможности использования некоторых средств общей физической подготовки с целью повышения спортивного мастерства юных гребцов // Ученые записки университета имени П.Ф. Лесгафта. 2008. № 11(45). С. 14-17.
4. Зеленин, Л.А. Технология развития равновесия в сопряженном освоении техники гребли у начинающих гребцов с помощью тренажеров. / Л.А. Зеленин // Ученые записки ун-та им. П.Ф. Лесгафта. – 2013. – № 11 (95). – С. 42-51.
5. Ладика П.І. Результати опитування тренерів з веслування на байдарках та каное з питань особливостей підготовки веслувальників-початківців до першого виходу на воду/ П.І. Ладика // Актуальні проблеми фізичної культури і спорту: Зб. наук. пр. – К., 2005. - № 6-7. – С. 22-28.

Андрій Федоряка
(Дніпро, Україна)

РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЯКОСТЕЙ У ДІВЧАТ 10 – 12 РОКІВ, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ ФІГУРНИМ КАТАННЯМ НА КОВЗАНАХ В ОЗДОРОВЧІЙ ГРУПІ

Постановка проблеми. Останніми роками в галузі фізичного виховання великого поширення набули різні практики оздоровчих тренувань. Популярними стали східні одноборства, фітнес, заняття різними видами танців. В останні роки все більше дітей займаються спортом в оздоровчих групах [1].

Фігурне катання на ковзанах є привабливим і популярним видом спорту і оздоровчого тренування не тільки в Україні, але і в усьому світі. Воно активно розвивається і набуває все більшої популярності завдяки своїй видовищності, яка полягає у поєднанні краси, музики і мистецтва зі спортом, силою, виснажливими тренуваннями та захоплюючими змаганнями [6].

У пошуках інноваційних підходів до організації позашкільного фізичного виховання з дітьми та підлітками слід враховувати особливе значення й привабливість для них фігурного катання на ковзанах. Фігурне катання на ковзанах дозволяє розв'язати цілий комплекс важливих завдань у роботі з учнями: задовольнити їх потребу у русі, навчити володіти своїм тілом, усебічно розвивати фізичні якості, розумові та творчі здібності, моральні якості тощо [3, 4, 6].

В Україні працюють багато клубів і гуртків з фігурного катання на ковзанах, і тому актуальною є проблема забезпечення їх необхідною навчально-методичною літературою. У літературних джерелах недостатньо розкривається проблема розвитку координаційних здібностей та особливостей планування тренувального процесу дітей, які займаються фігурним катанням на ковзанах. Тому ми вважаємо, що дана проблема є актуальною та потребує детальнішого вивчення.

Мета роботи: експериментально обґрунтувати систему тренувальних занять, що сприяють розвитку координаційних якостей у дівчаток 10 – 12 років, які займаються фігурним катанням на ковзанах в оздоровчій групі.

Завдання роботи:

1. Визначити рівень розвитку координаційних якостей у дівчат 10 – 12 років, що займаються фігурним катанням на ковзанах в оздоровчій групі.
2. Дослідити вплив фізичного навантаження на організм дівчат 10 – 12 років, що займаються фігурним катанням на ковзанах в оздоровчій групі.
3. Експериментально обґрунтувати та визначити ефективність застосування вправ на розвиток координаційних якостей у дівчат 10 – 12 років, що займаються фігурним катанням на ковзанах в оздоровчій групі.

Об'єкт дослідження: фізична та функціональна підготовленість дівчат 10 – 12 років, що займаються фігурним катанням на ковзанах в оздоровчій групі.

Предмет дослідження: розвиток координаційних якостей дівчат 10 – 12 років на заняттях фігурним катанням на ковзанах в оздоровчій групі.

Дослідження проводилися у спортивний клубі фігуристів-аматорів «Айсберг» міста Дніпропетровська.

Для вирішення поставлених завдань нами використовувались наступні методи досліджень: аналіз літературних джерел; педагогічне спостереження; педагогічне тестування; антропометричний метод; метод індексів; медико-біологічне тестування; методи математичної статистики.

Завдання експерименту полягало у виявленні змін у показниках розвитку координаційних якостей дівчат під впливом розробленої нами методики. У експерименті взяли участь 22 дівчинки. З них було скомплектовано дві групи: експериментальну та контрольну по 11 у кожній. За показниками фізичного

розвитку, та розвитку координаційних якостей групи були практично рівноцінними. Тривалість експерименту склала шість місяців. Заняття відбувалися 3 рази на тиждень тривалістю 90 хвилин.

В контрольній групі три рази на тиждень заняття фігурним катанням на ковзанах проходили за традиційною методикою, тобто основний акцент робився на вивчення техніки базових елементів. В експериментальній групі ми запропонували систему занять на розвиток координаційних якостей. Основною відмінністю експериментальної методики від традиційної було використання наприкінці основної та на початку заключної частини занять естафет, рухливих ігор та вправ на розвиток координаційних якостей. Вправи були спрямовані на розвиток всіх видів координаційних якостей. Експериментальна методика використовувалась на заняттях два рази на тиждень

Формування експериментальної методики спиралося на такі педагогічні положення:

1. Комплексний підхід до розвитку фізичних якостей.

2. Раціональна побудова комплексу вправ на розвиток координаційних якостей, що дозволило усебічно впливати на організм дівчат 10 – 12 років. Процес виконання фізичних вправ передбачав дотримання таких педагогічних принципів:

- реалізуючи принцип свідомості й активності ми забезпечували свідому й активну рухову діяльність фігуристок шляхом створення в них чіткого уявлення про вплив систематичного виконання фізичних вправ на їхній організм.

- принцип доступності реалізовувався шляхом обліку вікових особливостей і рухової підготовленості дівчат 10 – 12 років.

- принцип систематичності передбачав триразові тренування на тиждень.

Для визначення вихідного рівня розвитку координаційних якостей ми прийняли у випробуваних контрольні нормативи. Так, для випробуваних ми використовували такі тести: човниковий біг 3 X 10 м з оббіганням набивних м'ячів, кидок м'яча у ціль, що гойдається, три перекиди вперед, статична рівновага за методикою Бондаревського.

Наші дослідження показали, що більшість дівчат мають недостатній рівень розвитку координаційних якостей. Тому систематичний розвиток координаційних якостей з чітким дозуванням навантажень був обов'язковою умовою експериментальної методики.

У результаті проведених досліджень було виявлено, що після експерименту показники індексу Кетле як в експериментальній, так контрольній групах вірогідно не змінилися, обидві групи не зазнали істотних коливань і знаходяться на рівні нижче середнього.

При визначенні функціонального стану організму, нами використовувались аналогічні зони потужності тренувань зонам першого етапу досліджень. У результаті проведених досліджень було виявлено, що після експерименту показники ЧСС та АТ як в експериментальній, так і контрольній групах вірогідно не змінилися, що вказує нам на приблизно однаковий рівень розвитку здатності серцево-судинної системи реагувати на фізичну роботу. Це можна пояснити невеликою тривалістю експерименту.

Порівнюючи показники антропометричних даних можна зробити висновок, що між контрольною і експериментальною групами немає вірогідності розходжень, як до експерименту, так і після. Хоча в обох групах відбулися зміни у ваговому й об'ємному показниках до експерименту і після.

Порівняльний аналіз результатів педагогічного тестування показав, що у контрольній групі в тестах по визначенню рівня розвитку координаційних якостей не спостерігається достовірний приріст показників ($p > 0,05$), рівень розвитку координаційних якостей залишився на середньому рівні.

У експериментальній групі рівень розвитку координаційних якостей зріс і спостерігався достовірний приріст показників у всіх тестах ($p < 0,05$). Порівнюючи результати тестування розвитку координаційних якостей після експерименту між контрольною і експериментальною групами спостерігається вірогідний приріст показників в експериментальній групі, порівняно з контрольною ($p < 0,05$) (табл. 1).

Подальші дослідження будуть спрямовані на розвиток координаційних якостей у дівчат 13 – 15 років, що займаються фігурним катанням на ковзанах в оздоровчій групі.

Таблиця 1

Рівень розвитку координаційних якостей у дівчат 10 – 12 років після педагогічного експерименту

№	Тести	Група	1	2	p	p1
			X1± m1	X2± m2		
1	Човниковий біг, с	К	9.5 ± 0.8	9.6 ± 0.28	>0.05	<0.05
		Е	9.4 ± 0.7	8.6 ± 0.15	<0.05	
2	Кидок м'яча у ціль, бали	К	6.0 ± 0.17	6.2 ± 0.41	>0.05	<0.05
		Е	6.2 ± 0.18	7.4 ± 0.28	<0.05	
3	Три перекиди вперед, с	К	4.8 ± 0.5	4.9 ± 0.5	>0.05	<0.05
		Е	4.6 ± 0.5	4.1 ± 0.35	<0.05	
4	Статична рівновага, с	К	13.6 ± 0.21	13.7 ± 0.51	>0.05	<0.05
		Е	13.8 ± 0.23	16.1 ± 0.52	<0.05	

Висновки

Нами було проведено дослідження розвитку координаційних якостей у дівчат 10 – 12 років, які займаються фігурним катанням на ковзанах в оздоровчій групі. На підставі отриманих даних до і після педагогічного експерименту, можна зробити такі висновки:

1. У відповідних літературних джерелах з різних галузей знань, що мають відношення до предмету дослідження, науково обґрунтована необхідність і важливість використання нових методик, спрямованих на розвиток фізичних якостей, у даному випадку розвиток координаційних якостей, на заняттях фігурним катанням на ковзанах в оздоровчих групах.

2. За результатами дослідження вихідного рівня розвитку координаційних якостей виявлено, що дівчата 10 – 12 років, які займаються фігурним катанням на ковзанах, мали середній рівень розвитку гнучкості.

3. За показниками індексу Кетле дівчата 10 – 12 років мали середній рівень фізичного розвитку.

4. Експериментальна програма передбачала заняття з переважним використанням вправ, спрямованих на розвиток координаційних якостей дівчат 10 – 12 років два рази на тиждень.

5. В умовах педагогічного експерименту рівень розвитку координаційних якостей дівчат 10 – 12 років експериментальної групи значно підвищився. Кількісний аналіз показників координаційних якостей показав, що в експериментальній групі після експерименту всі показники мають статистично значущі ($p < 0,05$) зміни порівняно з показниками контрольної групи.

Таким чином, отримані результати свідчать про ефективність розробленої нами системи занять, що сприяють розвитку координаційних якостей у дівчат 10 – 12 років, які займаються фігурним катанням на ковзанах в оздоровчій групі.

Літератури:

1. Власюк О.О. Деякі проблеми фізичного виховання школярів і сучасні шляхи їх розв'язання. / Власюк О.О. // Спортивний вісник Придніпров'я. – Дніпропетровськ, ДДІФКіС. 2016. – № 3. – С. 30-33.
2. Волков Л. В. Теория и методика детского и юношеского спорта / Л.В. Волков – К.: Олимпийская литература, 2002. – 293с.
3. Губа В.П. Индивидуализация подготовки юных спортсменов / В.П. Губа, П.В. Квацук, В.Г. Никитушкин. – М: Физкультура и спорт, 2009. – 274 с.
4. Деминский А.Ц. Методические основы оздоровительной физической культуры / А.Ц. Деминский, Ж.К. Холодов, Кузнецов В.С. – Донецк, 2001. – 54 с.
5. Круцевич Т.Ю. Теорія і методика фізичного виховання: у 2-х т. / [під ред. Т.Ю. Круцевич]. – К.: Олімпійська література, 2008. – Т. 1: Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. – 423 с.
6. Курбанов Н.Ш. Самоучитель по фигурному катанию / Н.Ш. Курбанов – Ростов-на-Дону: Феникс, 2009. – 112 с.
7. Сергієнко Л.П. Тестування рухових здібностей школярів / Л.П. Сергієнко – К: Олімпійська література, 2001. – 439 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ / СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ

- Бесчекова Карина Олександрівна** – магістрант кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики. Донецький національний університет імені Василя Стуса.
- Бондар Анна Василівна** – магістр Вінницького національного аграрного університету.
- Борисов Євген Вікторович** – старший викладач кафедра водних видів спорту Придніпровської академії фізичної культури і спорту.
- Журавель Кирило Володимирович** – кандидат економічних наук. Регіональна філія «Південна залізниця» ПАТ «Укрзалізниця», Начальник служби з управління майновими і земельними ресурсами.
- Каешко Анна Дмитриєвна** – студентка Гомельського державного університету імені Ф.Скорины.
- Ковальчук Ірина Сергіївна** – викладач кафедри іноземних мов, здобувач кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка
- Крихтіна Юлія Олександрівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри «Менеджмент і адміністрування» Український державний університет залізничного транспорту.
- Крюковська Ольга Анатоліївна** – кандидат технічних наук, доцент кафедри ОПБЖ Дніпровського державного технічного університету.
- Кузькіна Марія Михайлівна** – магістрант Казахского Национального Педагогического университета имени Абая.
- Левчук Катерина Олександрівна** – кандидат економічних наук, доцент. Дніпровський державний технічний університет.
- Лохман Наталя Володимирівна** – кандидат економічних наук, доцент завідувач кафедри економіки та бізнесу Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського.
- Лупіна Альона Геннадіївна** – магістр Дніпровського державного технічного університету.
- Марценюк-Розарьонова Олена Василівна** – кандидат економічних наук, доцент. Вінницький національний аграрний університет.
- Маховський Валерій Олександрович** – кандидат технічних наук, доцент кафедри ПБЗХ Дніпровського державного технічного університету.
- Непошивайленко Наталія Александровна** – кандидат технічних наук, доцент кафедри екології та охорони навколишнього середовища Дніпровського технічного університету.
- Осипенко Василь Іванович** – доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри проектування харчових виробництв та верстатів нового покоління, Черкаського державного технологічного університету.
- Пантейков Сергей Петрович** – кандидат технічних наук, доцент кафедри металургії чорних металів Дніпровського державного технічного університету.
- Пантейкова Елена Сергеевна** – студентка Дніпровського державного технічного університету.
- Пономаренко Костянтин Вікторович** – здобувач вищої освіти за другим (магістерський) рівнем освітньо-професійної програми «Логістика» Український державний університет залізничного транспорту.
- Порозова Олександра Романівна** – студентка Дніпровського державного технічного університету.
- Старовойтенко Наталія Василівна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної екології, педагогіки та психології Черкаського державного технологічного університету.
- Терещенко Наталія Валеріївна** – магістр Дніпровського технічного університету.
- Федоряка Андрій Вікторович** – старший викладач кафедри гімнастики Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту.

Червона Леся Миколаївна – к.філос.н., с.н.с. п.н.с. відділу лідерства та інституційного розвитку вищої освіти Інститут вищої освіти НАПНУ.

Шмігельська Вікторія Володимирівна – магістр Вінницького національного аграрного університету.

НАСТУПНІ КОНФЕРЕНЦІЇ / СЛЕДУЮЩИЕ КОНФЕРЕНЦИИ

Уважаемые преподаватели, аспиранты, студенты!

Государственное высшее учебное заведение

«Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»,

молодежная общественная организация «Независимая ассоциация молодежи»,

студенческое научное общество исторического факультета «Комитет исследования истории и современности»

Информируют Вас, что 31 октября 2018 г. проводится IX Международная научно-практическая интернет-конференция

«Проблемы и перспективы развития современной науки в странах Европы и Азии».

Планируется работа по секциям:

I. БИОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

1. Систематика и география высших растений.
2. Структурная ботаника и биохимия растений.
3. Микология и альгология.
4. Ресурсоведение и интродукция растений.
5. Молекулярная биология, микробиология.
6. Зоология.
7. Физиология человека и животных.
8. Биохимия и биофизика.
9. Генетика и цитология.
10. Биоинженерия и биоинформатика.

II. ГЕОГРАФИЯ И ГЕОЛОГИЯ

1. Регионоведение и региональная организация общества.
2. Наблюдение, анализ и прогноз метеорологических условий.
3. Гидрология и водные ресурсы.
4. Биогеография, биоресурсоведение, биоразнообразие.
5. Картография и геоинформатика.
6. Природопользование и экологический мониторинг.
7. Техника и технологии геологоразведочных работ.
8. Почвоведение.

9. Экономическая география.**III. ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ**

1. Повышение роли государственного служащего на современном этапе развития общества.
2. Современные технологии управления.
3. Взаимодействие различных ветвей власти.
4. Подготовка государственных служащих.

IV. ЭКОЛОГИЯ

1. Состояние биосферы и его влияние на здоровье людей.
2. Экологические и метеорологические проблемы больших городов и промышленных зон.
3. Радиационная безопасность и социально-экологические проблемы.
4. Промышленная экология и медицина труда.
5. Проблемы экологического воспитания молодежи.
6. Экологический мониторинг.

V. ЭКОНОМИКА

1. Банки и банковская система.
2. Внешнеэкономическая деятельность.
3. Финансовые отношения.
4. Инвестиционная деятельность и фондовые рынки.
5. Управление трудовыми ресурсами.
6. Маркетинг и менеджмент.
7. Учет и аудит.
8. Математические методы в экономике.
9. Экономика промышленности.
10. Экономика предприятия.
11. Логистика.
12. Экономика АПК.
13. Региональная экономика.
14. Экономическая теория.
15. Государственное регулирование экономикой.
16. Макроэкономика.

VI. ИСТОРИЯ

1. История Украины.
2. Всемирная история.
3. История науки и техники.
4. Этнография.
5. Устная история.
6. История стран СНГ.

VII. МАТЕМАТИКА

1. Дифференциальные и интегральные уравнения.
2. Перспективы систем информатики.
3. Теория вероятностей и математическая статистика.
4. Прикладная математика.
5. Математическое моделирование.

VIII. ИСКУССТВО

1. Музыкальное искусство.
2. Искусство танца.
3. Театральное искусство.
4. Фото и киноискусство.
5. Искусство дизайна.

XIX. ПЕДАГОГИКА

1. Дистанционное образование в высшей школе.
2. Проблемы подготовки специалистов.
3. Методические основы воспитательного процесса.
4. Стратегические направления реформирования системы образования.
5. Современные методы преподавания.
6. Социальная педагогика.

X. ПОЛИТОЛОГИЯ

1. Избирательные технологии.
2. Проблемы интеграции Украины в мировое сообщество.
3. Отношения Украины с НАТО.
4. Отношения Украины со странами СНГ.

XI. ПРАВО

1. История государства и права.
2. Административное и финансовое право.
3. Охрана авторских прав.
4. Трудовое право и право социального обеспечения.
5. Уголовное право и криминология.
6. Борьба с экономическими преступлениями.
7. Экологическое, земельное и аграрное право.
8. Конституционное право.
9. Гражданское право.
10. Хозяйственное право.
11. Криминалистика и судебная медицина.
12. Предпринимательское и банковское право.
13. Уголовно-процессуальное право.

XII. ПСИХОЛОГИЯ

1. Место психолога на производстве.
2. Формы работы психолога-практика.
3. Современные тенденции в методологии психологических исследований.
4. Психология терроризма.
5. Психолого-педагогические проблемы развития личности в современных условиях.
6. Клиническая психология.
7. Общая психология.
8. Педагогическая психология.
9. Психология развития.
10. Психология труда.
11. Психофизиология.
12. Социальная психология.

XIII. СОЦИОЛОГИЯ

1. Кадровый менеджмент.
2. Современные технологии социального опроса.

XIV. СОВРЕМЕННЫЕ ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

1. Компьютерная инженерия.
2. Вычислительная техника и программирование.
3. Программное обеспечение.
4. Информационная безопасность.

XV. ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА И ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ СПОРТ

1. Физическая культура и спорт: проблемы исследования, предложения.
2. Развитие физкультуры и спорта в современных условиях.

XVI. ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

1. Методика преподавания языка и литературы.
2. Риторика и стилистика.
3. Теоретические и методологические проблемы исследования языка.
4. Синтаксис: структура, семантика, функция.
5. Методы и приемы контроля уровня владения иностранным языком.
6. Актуальные проблемы перевода.
7. Язык, речь, речевая коммуникация.
8. Украинский язык и литература.
9. Русский язык и литература.
10. Этно-, социо- и психолингвистика.

XVII. ФИЛОСОФИЯ

1. Философия литературы и искусства.
2. Социальная философия.
3. История философии.
4. Философия культуры.
5. Философия религии.
6. Философия науки.

XVIII. ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

1. Metallurgy.
2. Горное.
3. Литейная Дело.
4. Машиноведение.
5. Электротехника
6. Теплотехника.
7. Гидротехника.
8. Радиотехника.
9. Строительство

XIX. СОЦИАЛЬНЫЕ КОММУНИКАЦИИ. МЕДИА.

1. Журналистика. Теория и история журналистики.
2. Книговедение, библиотекведение, библиографоведение.
3. Социальная информатика. Прикладные социально-коммуникационные технологии.

Оргкомитет конференції планує розміщати доповіді на Web-сторінці по адресу: <http://conferences.neasmo.org.ua>.

По результатам конференції буде сформований електронний збірник матеріалів, який можна буде завантажити в PDF-форматі на головній сторінці конференції по адресу: <http://conferences.neasmo.org.ua/>.

Робочі мови конференції – український, польський, російський, англійський, французький, білоруський, грузинський, армянський, азербайджанський, казахський, узбекський, таджицький, киргизський, молдавський, туркменський.

Останній термін подання матеріалів – 30 жовтня 2018 г. (включительно).

Вартість участя в конференції та розміщення статті в електронному збірнику становить:

Організаційний збірник - 10 USD США або 10 Євро (в організаційний збірник входить оплата за розміщення на сайті, верстка макета, редактування текстів).

Обсяг статті – не більше 7 сторінок. Завантажити збірник можна буде **через тиждень** на головній сторінці конференції.

Для учасників країн Європи та Азії (за виключенням України) засоби перераховуються наступним чином:

ВНИМАНИЕ!!! В Україні працюють тільки такі системи перекладу.

1. СПОСОБ ПЕРЕВОДА

Або поштовою перекладом на Ф.І.О.: Бобровник Юрій Вікторович, 08401, Україна, Київська обл, г. Переяслав-Хмельницький, ул. Сухомлинського, 34, к. 908. **РЕКОМЕНДУЕМ поштовою перекладом!**

2. СПОСОБ ПЕРЕВОДА MEEST Transfer Бобровник Юрій Вікторович (BOBROVNIK JURIY VIKTOROVICH) (вказуйте код перекладу Ф.І.О того, хто перекладає організаційний збірник)

3. СПОСОБ ПЕРЕВОДА Sigue Бобровник Юрій Вікторович (BOBROVNIK JURIY VIKTOROVICH) (вказуйте код перекладу Ф.І.О того, хто перекладає організаційний збірник)

4. СПОСОБ ПЕРЕВОДА RIA Бобровник Юрій Вікторович (BOBROVNIK JURIY VIKTOROVICH) (вказуйте код перекладу Ф.І.О того, хто перекладає організаційний збірник)

5. СПОСОБ ПЕРЕВОДА Moneygram на Бобровник Юрій Вікторович (BOBROVNIK JURIY VIKTOROVICH) (вказуйте код перекладу Ф.І.О того, хто перекладає організаційний збірник)

ОБРАЗЕЦ ОФОРМЛЕНИЯ СТАТЕЙ

Научная степень и ФИО автора
по образцу Иван Петренко (Киев, Украина)

Секция, подсекция по образцу (Филологические науки
Методика преподавания языка и литературы.)

НАЗВАНИЕ СТАТЬИ (БОЛЬШИМИ БУКВАМИ)

Текст статьи

(Ссылки на литературу по тексту в квадратных скобках по образцу [1, с. 23])

Литература:

1. Евремов С. Михаил Коцюбинский / / Ефремов С. Избранное: Ст. науч. разведки. Монографии - К.:
Наук. мысль, 2002. – 760 с.

Научный руководитель:

кандидат исторических наук Бобровник Юрий Викторович

Внимание!

После литературы (в правом углу указывается научный руководитель (для студентов и аспирантов)) подаются сведения об авторах (Ф.И.О. (полностью), телефон, E-mail, место работы или учебы, должность, ученое звание, ученая степень.

К участию в конференции принимаются статьи объемом до 7 страниц набранных в редакторе **WORD** в виде компьютерного файла с расширением *. doc. Шрифт Times New Roman 14. Междустрочный интервал 1,5. Поля со всех сторон 20 мм. Материалы на конференцию принимаются по электронной почте по адресу: neasmo@gmail.com (тема сообщения: 31.10.2018 г.) (в случае если Ваш почтовик выбрасывает **ошибка не отправления** отправляйте на адрес neasmo@ukr.net) или на CD-дисках (дискеты не принимаются) с добавлением печатных материалов + отсканированную копию или ксерокс квитанции об оплате оргвзноса. **В случае отправки научной статьи по электронной почте**, печатные материалы присылать не надо, а к статье, нужно прикрепить отсканированную копию квитанции об оплате оргвзноса.

Адрес оргкомитета:

08401, Украина, Киевская обл., г. Переяслав-Хмельницкий, ул. Сухомлинского, 34, к. 908.

Контактное лицо в Украине и за рубежом: Бобровник Юрий Викторович

Контактные телефоны: **+38 (097) 923 16 58**

E-mail: neasmo@gmail.com

ВНИМАНИЕ!

После того, как мы получили от Вас статью, Вы обязательно должны получить ответное сообщение: **«Вашу статью получили и приняли»**. Если такой ответ не поступил, через день после отправки, тогда обязательно позвоните в оргкомитет и сообщите о ситуации.

ВНИМАНИЕ! В случае если Вам нужен электронный сертификат, то в сведениях об авторе, укажите об этом. И мы Вам его вышлем по электронной почте **в течение двух недель после завершения проведения конференции.**

РАБОТЫ ОБЪЕМОМ более 7 страниц не принимаются!

Тексты, набранные межстрочным интервалом 1,0 **НЕ ПРИНИМАЮТСЯ!**

С результатами и форматом проведения подобных мероприятий можно ознакомиться по адресу <http://conferences.neasmo.org.ua/>

Участие в конференции – это отличная возможность осветить свои научные работы для студентов, аспирантов и преподавателей!

ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ УЧАСНИКІВ З УКРАЇНИ

Шановні викладачі, аспіранти, студенти!

Державний вищий навчальний заклад

«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,
молодіжна громадська організація «Незалежна асоціація молоді»,

студентське наукове товариство історичного факультету «Комітет дослідження історії та сучасності»

Інформують Вас, що **31 жовтня 2018 р.** проводиться **IX Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії».**

Планується робота за секціями:

I. БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

1. Систематика та географія вищих рослин.
2. Структурна ботаніка та біохімія рослин.
3. Мікологія та альгологія.
4. Ресурсоведення та інтродукція рослин.
5. Молекулярна біологія мікробіологія.
6. Зоологія.
7. Фізіологія людини та тварин.
8. Біохімія та біофізика.
9. Генетика та цитологія.
10. Біоінженерія та біоінформатика.

II. ГЕОГРАФІЯ ТА ГЕОЛОГІЯ

1. Регіоноведення і регіональна організація суспільства.
2. Спостереження, аналіз та прогноз метеорологічних умов.
3. Гідрологія та водні ресурси.
4. Біогеографія, біоресурсоведення, біорізноманітність.
5. Картографія та геоінформатика.
6. Природокористування та екологічний моніторинг.
7. Техніка та технологія геологорозвідувальних робіт.
8. Грунтознавство.
9. Економічна географія.

III. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

1. Підвищення ролі державного службовця на сучасному етапі розвитку суспільства.
2. Сучасні технології управління.
3. Взаємодія різних гілок влади.
4. Підготовка державних службовців.

IV. ЕКОЛОГІЯ

1. Стан біосфери та його вплив на здоров'я людей.
2. Екологічні та метеорологічні проблеми великих міст і промислових зон.
3. Радіаційна безпека та соціально-екологічні проблеми.
4. Промислова екологія і медицина праці.
5. Проблеми екологічного виховання молоді.
6. Екологічний моніторинг.

V. ЕКОНОМІКА

1. Банки та банківська система.
2. Зовнішньоекономічна діяльність.
3. Фінансові відносини.
4. Інвестиційна діяльність та фондові ринки.
5. Управління трудовими ресурсами.
6. Маркетинг та менеджмент.
7. Облік та аудит.
8. Математичні методи в економіці.
9. Економіка промисловості.
10. Економіка підприємства.
11. Логістика.
12. Економіка АПК.
13. Регіональна економіка.
14. Економічна теорія.
15. Державне регулювання економіки.
16. Макроекономіка.

VI. ІСТОРІЯ

1. Історія України.
2. Загальна історія.
3. Історія науки і техніки.
4. Етнографія.
5. Усна історія.

VII. МАТЕМАТИКА

1. Диференціальні та інтегральні рівняння.
2. Перспективи систем інформатики.
3. Теорія ймовірностей та математична статистика.
4. Прикладна математика.
5. Математичне моделювання.

VIII. МИСТЕЦТВО

1. Музичне мистецтво.
2. Мистецтво танцю.
3. Театральне мистецтво.
4. Фото і кіномистецтво.
5. Мистецтво дизайну.

IX. ПЕДАГОГІКА

1. Дистанційна освіта у вищій школі.
2. Проблеми підготовки фахівців.
3. Методичні основи виховного процесу.
4. Стратегічні напрями реформування системи освіти.
5. Сучасні методи викладання.
6. Соціальна педагогіка.

X. ПОЛІТОЛОГІЯ

1. Виборчі технології.
2. Проблеми інтеграції України у світове співтовариство.
3. Відносини України з НАТО.
4. Відносини України з країнами СНД.

XI. ПРАВО

1. Історія держави та права.
2. Адміністративне і фінансове право.
3. Охорона авторських прав.
4. Трудове право та право соціального забезпечення.
5. Карне право та кримінологія.
6. Боротьба з економічними злочинами.
7. Екологічне, земельне та аграрне право.
8. Конституційне право.
9. Цивільне право.
10. Господарське право.
11. Криміналістика та судова медицина.
12. Підприємницьке та банківське право.
13. Кримінально-процесуальне право.

XII. ПСИХОЛОГІЯ

1. Місце психолога на виробництві.
2. Форми роботи психолога-практика.
3. Сучасні тенденції в методології психологічних досліджень.
4. Психологія тероризму.
5. Психолого-виховні проблеми розвитку особистості в сучасних умовах.
6. Клінічна психологія.
7. Загальна психологія.
8. Педагогічна психологія.
9. Психологія розвитку.
10. Психологія праці.
11. Психофізіологія.
12. Соціальна психологія.

XIII. СОЦІОЛОГІЯ

1. Кадровий менеджмент.
2. Сучасні технології соціального опитування.

XIV. СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

1. Комп'ютерна інженерія.
2. Обчислювальна техніка та програмування.
3. Програмне забезпечення.
4. Інформаційна безпека.

XV. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА ПРОФЕСІЙНИЙ СПОРТ

1. Фізична культура і спорт: проблеми дослідження, пропозиції.
2. Розвиток фізкультури і спорту в сучасних умовах.

XVI. ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

1. Методика викладання мови та літератури.
2. Риторика і стилістика.
3. Теоретичні та методологічні проблеми дослідження мови.
4. Синтаксис: структура, семантика, функція.
5. Методи та прийоми контролю рівня володіння іноземною мовою.
6. Актуальні проблеми перекладу.
7. Мова, мовлення, мовна комунікація.
8. Українська мова та література.
9. Російська мова і література.
10. Етно-, соціо- та психолінгвістика.

XVII. ФІЛОСОФІЯ

1. Філософія літератури та мистецтва.
2. Соціальна філософія.
3. Історія філософії.
4. Філософія культури.
5. Філософія релігії.
6. Філософія науки.

XVIII. ТЕХНІЧНІ НАУКИ

1. Металургія
2. Гірництво
3. Ливарна справа
4. Машинознавство
5. Електротехніка
6. Теплотехніка
7. Гідротехніка
8. Радіотехніка
9. Будівництво

XIX. СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ. МЕДІА.

1. Журналістика. Теорія та історія журналістики
2. Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство.
3. Соціальна інформатика. Прикладні соціально-комунікаційні технології

Оргкомітет конференції планує розміщувати доповіді на web-сторінці за адресою: <http://conferences.neasmo.org.ua/>

Робочі мови конференції: українська, польська, російська, англійська, французька, білоруська, грузинська, вірменська, азербайджанська, казахська, узбецька, таджицька, киргизька, молдавська, туркменська.

Останній термін подання статей – 30 жовтня 2018 р. (включно).

Вартість участі в конференції та розміщення статті в електронному збірнику складає:

Оргвнесок – 100 грн. (в оргвнесок входить оплата за розміщення на сайті, верстака макету, редагування текстів, електронний сертифікат). Об'єм статті – не більше 7 сторінок. Скачати збірник можна буде через тиждень після закінчення роботи конференції за адресою <http://conferences.neasmo.org.ua/> натиснувши на слово.

Увага! Реквізити змінено. Кошти перераховуються на:

Картку Приват банку 5168 7456 0127 4365 (одержувач – **Бобровнік Юрій Вікторович**) та відправити SMS підтвердження про оплату на моб. 097 923 16 58 у повідомленні вказати прізвище учасника конференції.

Або на карту MONOBANK 5375 4141 0434 5920 (одержувач – **Бобровнік Юрій Вікторович**) (переказ через термінали **IBOX БЕЗ КОМІСІЇ**, для цього потрібно вибрати в меню **MONOBANK вказати номер карти та номер телефону 097 923 16 58**) після переказу орг. внеску потрібно відправити **SMS** підтвердження про оплату на цей же номер, у повідомленні вказати **ЛИШЕ** прізвище учасника конференції.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ

ПІБ автора
Місто
за зразком Іван Петренко
(Київ, Україна)

Секція, підсекція за зразком **ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ**
(Методика викладання мови та літератури)

Назва статті (великими літерами)

Текст статті

(посилання на літературу по тексту у квадратичних дужках за зразком [1, с. 23])

Література:

1. Коцур В.П. Історія середніх віків: [у 2-х т.]. – Т.1. Раннє середньовіччя: курс лекцій. / В.П. Коцур, В.О. Балух. – Чернівці: Наші книги, 2009. – 496 с.
2. Пангелов Б.П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей: навч. посіб. / Б.П. Пангелов. – К.: Академвидав, 2010. – 248 с.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, Петренко Іван Петрович

Увага!

Після літератури (у правому куті вказується науковий керівник (для студентів та аспірантів)) подаються відомості про авторів (П.І.П. (повністю) телефон, E-mail, місце роботи або навчання, посада, вчене звання, науковий ступінь).

До участі у конференції приймаються статті **обсягом від 5 до 7 сторінок** набраних у редакторі WORD у вигляді комп'ютерного файлу з розширенням *.doc. Шрифт Times New Roman 14. Міжрядковий інтервал 1,5. Поля з усіх сторін 20 мм. Матеріали на конференцію приймаються електронною поштою за адресою: neasmo@gmail.com (тема повідомлення: **31 жовтня 2018 р.** (у разі якщо Ваш поштовик викидає помилку не відправлення відправляйте на адресу neasmo@ukr.net)) або на CD-дисках (**дискети не приймаються**) із додаванням друківаних матеріалів + відскановану копію або ксерокс квитанції про сплату оргвнеску. У разі відправки коштів оргвнеску на картку Приватбанку ксерокопію квитанції не надсилається (достатньо відправити **SMS** вказавши прізвище автора доповіді).

Увага! У разі відправки статті та квитанції про оплату оргвнеску електронною поштою, надсилати друковані матеріали Укрпоштою не потрібно!

Увага! Після того, як ми отримали від Вас статтю, Ви обов'язково маєте отримати повідомлення-відповідь: **«Вашу статтю отримано та зараховано»**. Якщо така відповідь не надійшла через день після надсилання, тоді обов'язково зателефонуйте оргкомітету і повідомте про ситуацію.

Увага! У разі якщо Вам потрібний електронний сертифікат, то у відомостях про автора, вкажіть про це. І ми Вам його надішлемо електронною поштою на протязі двох тижнів після завершення проведення конференції.

Адреса оргкомітету:

08401, Київська обл. м. Переяслав-Хмельницький, вул. Сухомлинського, 32, гурт. 1, кім. 108.

Координатор – Бобровнік Юрій Вікторович

Контактний телефон: (097) 923 16 58.

РОБОТИ ОБ'ЄМОМ менше 3 сторінок НЕ ПРИЙМАЮТЬСЯ!

ТЕКСТИ, НАБРАНІ МІЖРЯДКОВИМ ІНТЕРВАЛОМ 1,0 НЕ ПРИЙМАЮТЬСЯ!!!

З результатами та форматом проведення попередніх конференцій можна ознайомитися за адресою <http://conferences.neasmo.org.ua/>

ЗМІСТ / СОДЕРЖАНИЕ

СЕКЦІЯ: ГЕОГРАФІЯ ТА ГЕОЛОГІЯ

Наталія Терещенко (Кам'янське, Україна) ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ЛІСОВОГО ФОНДУ ПЕТРИКІВСЬКОГО РАЙОНУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	6
---	---

СЕКЦІЯ: ЕКОЛОГІЯ

Анна Каешко (Гомель, Беларусь) ХИМИЧЕСКОЕ ПРОИЗВОДСТВО СТЕКОЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ НА ПРИМЕРЕ ОАО «ГОМЕЛЬСТЕКЛО».....	9
Альона Лупіна (Кам'янське, Україна) ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ СКЛАДУ ПРОДУКТІВ НА СТАН ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДЛІТКІВ МІСТА КАМ'ЯНСЬКЕ.....	10
Маховський В.О., Крюковська О.А. (Кам'янське, Україна) АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВТОЗАПРАВНИХ СТАНЦІЙ НА ДОВКІЛЛЯ.....	13

СЕКЦІЯ: ЕКОНОМІКА

Анна Бондар, О.В. Марценюк-Розарьонова (Вінниця, Україна) ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ.....	16
Кирило Журавель (Харків, Україна) УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКИМ РИЗИКОМ ПРИ ДОСЯГНЕННІ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ ПІДПРИЄМСТВА ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ.....	18
Наталія Лохман (Кривий Ріг, Україна) КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ.....	21
Костянтин Пономаренко, Юлія Крихтіна (Харків, Україна) ВИКОРИСТАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО СЕРВІСУ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ.....	24
Олександра Порозова (Кам'янське, Україна) БРЕНД КРАЇНИ – ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ.....	26
Вікторія Шмігельська, Олена Марценюк-Розарьонова (Вінниця, Україна) СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	28

СЕКЦІЯ: ПЕДАГОГІКА

Малика Бейсебекова (Астана, Қазақстан) БІЛІМ НЕГІЗІН ӨНДЕУГЕ ОРТАНЫ ТАНДАУДА ЫҚПАЛ ЖАСАЙТЫН НЕГІЗГІ ЫҚПАЛДАРДЫ САРАЛАУ, БІЛІМ НЕГІЗІН ҚҰРАУДЫҢ НЕГІЗГІ ҚЫРЛАРЫ.....	31
Ірина Ковальчук (Житомир, Україна) ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ.....	32
Марія Кузькіна (Алматы, Казахстан) ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ САМОСТОЯТЕЛЬНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ.....	35
Леся Червона (Київ, Україна) УЧАСТЬ СТУДЕНТІВ В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ВРЯДУВАННІ: В ОФІЦІЙНИХ ДОКУМЕНТАХ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ.....	37

СЕКЦІЯ: ПСИХОЛОГІЯ

Василь Осипенко, Наталія Старовойтенко (Черкаси, Україна) ОСОБЛИВОСТІ ПОЧУТТЯ ГУМОРУ ВИКЛАДАЧА ЯК ЗАСОБУ КОМУНІКАТИВНОГО ВПЛИВУ НА СТУДЕНТСЬКУ МОЛОДЬ.....	40
---	----

СЕКЦІЯ: СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ. МЕДІА

Карина Бесчекова (Вінниця, Україна) МОТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ.....	43
--	----

СЕКЦІЯ: ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Сергей Пантейков, Елена Пантейкова (Каменское, Украина) ЧИСЛЕННЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ТЕПЛООВОГО СОСТОЯНИЯ ОШЛАКОВАННОЙ ФУТЕРОВКИ ВЕРХНЕЙ КОНИЧЕСКОЙ ЧАСТИ КОНВЕРТЕРА.....	45
--	----

СЕКЦІЯ: ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА ПРОФЕСІЙНИЙ СПОРТ

Євген Борисов (Дніпро, Україна) СИСТЕМА РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ВЕСЛЯРІВ ПРИ НАВЧАННІ ТЕХНІЦІ ВЕСЛУВАННЯ НА КАНОЕ.....	48
--	----

Андрій Федоряка (Дніпро, Україна)

РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЯКОСТЕЙ У ДІВЧАТ 10 – 12 РОКІВ, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ ФІГУРНИМ КАТАННЯМ НА КОВЗАНАХ В ОЗДОРОВЧІЙ ГРУПІ.....	50
--	----

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ / СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ.....	53
---	-----------

НАСТУПНІ КОНФЕРЕНЦІЇ / СЛЕДУЮЩИЕ КОНФЕРЕНЦИИ

Информация для участников из зарубежных стран.....	55
--	----

Информация для участников з України.....	58
--	----

Українською, польською, російською, англійською, французькою, білоруською, грузинською, вірменською, азербайджанською, казахською, узбецькою, таджицькою, киргизькою, молдавською, туркменською мовами

Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції **«Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії»** // Збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2018 р. – 62 с.

Материалы VIII Международной научно-практической интернет-конференции **«Проблемы и перспективы развития современной науки в странах Европы и Азии»** // Сборник научных трудов. – Переяслав-Хмельницкий, 2018 г. – 62 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

В.П. Коцур,

доктор історичних наук, професор, дійсний член НАПН України,
ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

Упорядники: Ю.В. Бобровнік, А.М. Вовкодав

Верстка та дизайн: Ю.В. Бобровнік, А.М. Вовкодав

Проведення VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції **«Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії»** та видання збірника наукових матеріалів стало можливим завдяки організаційній підтримці **молодіжної громадської організації «Незалежна асоціація молоді»**

Відповідальність за достовірність матеріалів несуть автори публікацій.

Матеріали конференції розміщені на сайті МГО «Незалежна асоціація молоді»
за адресою <http://conferences.neasmo.org.ua>

Адреса оргкомітету конференції:

08401, Київська обл. м. Переяслав-Хмельницький, вул. Сухомлинського, 32, кім. 108.

